

AZ ATHENAEUM OLVASÓTÁRA

FÉLVÉR

REGÉNY

IRTA:
PRÉM JÓZSEF

BUDAPEST
AZ »ATHENAEUM« R. TÁRSULAT KIADÁSA
1893.

A mű elektronikus változatára a Nevezd meg! - Így add tovább! 4.0 Nemzetközi (CC BY-SA 4.0) Creative Commons licenc feltételei érvényesek. További információk: <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/deed.hu>

Elektronikus változat:
Budapest : Magyar Elektronikus Könyvtárért Egyesület, 2016
Készült az Internet Szolgáltatók Tanácsa támogatásával.
Készítette az Országos Széchényi Könyvtár E-könyvtári Szolgáltatások Osztálya
ISBN 978-615-5557-23-1 (online)
MEK-16359

TARTALOM

- I. FEJEZET.**
Urahagyott asszony.
- II. FEJEZET.**
„Jó hirt hozok!”
- III. FEJEZET.**
Hugó gróf mosolyog.
- IV. FEJEZET.**
Névtelen levél.
- V. FEJEZET.**
A méreg hatni kezd.
- VI. FEJEZET.**
Lelki vihar.
- VII. FEJEZET.**
A keztyű.
- VIII. FEJEZET.**
Leleplezés.
- IX. FEJEZET.**
Milyen lány!
- X. FEJEZET.**
A komédiás bárónő.
- XI. FEJEZET.**
Kölcsönvett fegyver.
- XII. FEJEZET.**
Büszkeség.
- XIII. FEJEZET.**
Szöktetés.
- XIV. FEJEZET.**
Szellemi ősök.
- XV. FEJEZET.**
A kelepce.

I. FEJEZET. Urahagyott asszony.

Az öreg Szentmiklóssy Ferencz báró haláláról én is különös dolgot hallottam. Mind e máig napig beszélnek róla Baranyában. Egy ember, a ki féltuczatszor verekedett a felesége miatt, daczára annak, hogy ez a feleség a legbecsületesebb hitves és a legjobb anya volt.

Mire aztán a két hires szép lánya, Czecczil és Tilda fölserdültek: már meg ezek miatt kellett volna hadakoznia látható és láthatatlan ellenfelekkel. Mert hát vannak még halandók, a kik nem riadnak vissza a szélmalom-harczoktól. S ha az asszonyok nyelve terjesztget holmi csuf nevet, a férfiak kardja próbálja azt kiirtani.

Azzal hibázta el a dolgot mindjárt a legelején Szentmiklóssy báró, hogy nem válogatott a megye legelőbbkelő lányai, teszem az elszegényedett Szeredy grófkisasszonyokban, hanem, mint afféle színház gavallérja belebolondult a lilium-ártatlan Vizaknay Elvirába, a ki sugárzó megjelenésével és ritka művészetével csodálatra ragadta Pestet. Nagy mohón történt meg ez a házasság. Az ünnepelt lány szinte megjedte, a mikor a nászút után, mint valóságos báróné ébredt föl.

De megkeserülte, szegény. Csak le kellett mennie férjével Baranyába. Hamar meggyőződött, hogy legokosabb, ha visszavonultan él a miklósi kastélyban. A bárót azonban folyvást bántotta az előkelő szomszédok kérlelhetetlen előítélete. Látogatások, melyeket nem viszonzottak, pletykák, a melyekért belekötött mindenkibe: ugyancsak jó okok voltak, hogy dühét kiadja. A miklósi kastély azért nem is látott teljes boldogságot.

Egy nap azután fülébe jutott, hogy a két lányát, apai szívének igazi büszkeségeit, megyeszerte kurtán-furcsán »a komédiás bárónők«-nek nevezik. Fölháborodása nem ismert határt. Épp megyegyűlés volt. A vér elöntötte agyát és szerette volna lekaszabolni az egész férfi-hadat, a főispántól kezdve az utolsó bizottsági tagig mind. Már azt hitték az eszét vesztí Szentmiklóssy báró, a mikor aztán a nagy fölindulás hirtelen megölte a szenvedélyes embert.

Sajnálták, s a jó szomszédok úgy találták, hogy ez a rangon aluli házassága meggondolatlan nagy bolondság vala.

Mire Czecczil és Tilda eladó lányokká fejlődtek, a baranyamegyei hozomány-éhes grófok már valamivel kedvezőbbnek találták a helyzetet. A »komédiás bárónők« teljes árvaságra jutottak, s a miklósi nagy vagyon két egyenlő részben illette őket. Ez már nagyot változtatott a dolgon. Fő az, hogy az egykori színésznő, bármily finom és nemes lélek volt, immár nem alkalmatlan-kodik, mint anyós; de legfőbb az, hogy a vőlegények azonnal kézhez kapják a hozományt.

A szereplő ifjak közt Szeredy Hugó gróf a legsürgösebb kötelességének tartotta, hogy szem-beszálljon a baranyai koldus-mágnások közvéleményével. Sivár lelkű, gonosz indulatu és igen élénk eszű ember volt. Tudott szeretetreméltó is lenni, és föllépésével, előkelő modorával mindig és mindenütt az elbizakodott főurat játszta. Szigoru, férfias vonásaival mindig feltűnt. A csekélyke apait és anyait hamar elverte, adósságokba merült és nélkülözései alatt valami kaján vágy fejlődött ki benne, hogy meg kell gazdagodnia minden áron.

Elvette hát az aranyszőke, zöldes-kék szemű Szentmiklóssy Czecczil bárónőt.

Mindenki tudta ott a szép és büszke Baranyában, hogy ez a házasság pompás kis botrányra fog alkalmat adni. De sőt mindenki türelmetlenül várta már a jóleső skandalumot.

A grófné vá előlépett »komédiás bárónő« házassága első évében oly vakon bizott Hugóban mint a hogy szerelem-ittas szíve érezett iránta. Természetesnek találta azt is, hogy férjének

tömerdek az adóssága, és csak kötelességének tartotta, hogy azt a nevet, melyet ő is viselt, minél hamarabb megtisztítsák ettől a kellemetlen folttól. A birtok jövedelme azonban nem volt elég a régi és új váltók kifizetésére. Egymásután vették föl az új kölcsönöket. A férj oly félelmesen tudott nézni sötét szemével. Hangjában is csupa erély, mely nem tűr ellenmondást.

Aztán megszületett a kis Emil. Czecczil most még inkább engedett. Ha már a férj zsarnokskodott fölötte, az apának éppen alá kellett rendelnie magát. Folyt aztán a gazdálkodás eszeveszetten. Hugó heteken át Budapesten és Bécsben tartózkodott. Az a rögeszméje támadt, hogy mindenütt, a hol valamikor lejáratja a hitelét, egész nagyuri fénynyel kell föllépnie: hadd köszörülje ki alaposan a régi csorbát.

Czecczil már régóta kínozza a féltékenység. Bizonyságot akart. S egy napon fiacskájával Budapesten termett.

Már az első napon megtudta: mi a baj. Ujabb kártyaadósságok. Milyen összegek! Három évi jövedelmük oda. És ez az élet itt! Milyen nőkért áldozta fel őt, a szerető hitvest, egyetlen fiának aggódó anyját...

Egyedül utazott haza Czecczil s azonnal ügyvédjét hívatta. Még borzasztóbb leleplezéseket hallott. Többé nem habozott. Kérlelhetlenül elvette férje jogát, hogy a gazdálkodásba befolyjon. Szerződést kötött az első elfogadható bérlővel, és a legnagyobb takarékosagra szánta el magát.

Hugó gróf kajánul mosolygott:

- Ej, kedvesem, ön felejt, hogy grófné! Csak komédiásnök szokása, hogy a szerint élnek, a mint kisebb vagy nagyobb a gage-uk és »egyéb« jövedelmük! Ismeri az almáról meg a fáról szóló közmondást?

Elég volt. Azok a könyes, büszke szemek fölragyogtak, a remegő ajak kimondta az ígéretet s a fehér kacsó magasra emelkedett, hogy rögtön be is váltsa... Meg kellett torolnia a gyalázkodást...

Láthatta ezt a legjobb anya odafönn. Az ő emlékét sietett oly nemes haraggal védeni a lánya... De bár ne látta volna: mint csap le utána az a durva férfikéz a legártatlanabb fejre s mint terül el ez a megalázott fiatal asszony a padlón!...

Szétszakadtak örökre. Szeredy Hugó gróf most már Budapestre költözött. Folytatja a kalandjait. A kétségbeesett hitves egy évig ki sem mozdult a kastélyából. A fájdalom első heteit virágházában töltötte. Egyedüli vigasza a rózsái, pelargóniái és vidékszerte híres kaméliái voltak.

Végre Tilda bárónő, ki azóta boldog asszonynya lett, nem tűrhette tovább ezt a gyötrődést.

- Velem kell jönnöd a fővárosba. Te, a ki hivatva vagy, hogy fényes társaságban tündökölj, neked nem szabad még lemondanod a jövőről. Mit bánkódol Hugóért? Kaczag rajtad valamelyik czirkusz-hölgye karjai közt!

- Tudsz róla?

- A kopasz Zalai legjobb barátja most. Naponta mulattat a férjed kalandjaival. Legujabban valami Hildegard -

- Hildegard!

- Hát még mindig szereted azt az embert?

- Nem! nem!

- Akkor válj el. Mutasd meg, hogy találsz férfiut, a ki rangjával, vagyonával, szívével fényes elégtételt ad.

El sem utazott előbb, míg testvérét föl nem tuszkolta a hintóba, mely a vasúthoz vitte őket.

Tilda bárónő egészen az apjára ütött. A szalonjában saját arczképét a Ferencz báróé mellé függesztette: hadd tűnjék föl azonnal a fekete, bársonyos szemek s a Szentmiklóssy-típus csálhatatlan hasonlatossága. Főhivatásának tekintette, hogy szerencsétlen atyja ballépését, a mesalliance-t, valamikép feledtesse. Ő maga azért olyan férjet választott, a kinek a révén a legmagasabb arisztokrácia körébe »visszajut«. Dornensteg Róbert báró talpig gentleman, a ki mindenben nejére hallgatott. Tilda pedig alaposan megvetette a baranyaiakat.

Budapesten csak a legválogatottabb társaság fordult meg nála, s ő is csak az exkluzív köröket kereste föl. De már azt hiába tervezte, hogy ugyanezt a társaságot Czecczil szalonjába is átplántálja...

Az urahagyott asszony egy napon furcsa dologra ébredt és izgatottan sietett Tilda bárónőhöz:

- Rettenetes a szalmaözvegy sorsa! Ferde helyzetbe jutottam, és nap nap után gyűlnek a kellemtelenségek.

- Rájösz végre, hogy csak nőtlen urak látogatnak?

- S a feleségesek legtöbbször otthon hagyják az asszonyt.

- Vigasztalódjál! Ha még több író és művészt találnak nálad - ők is elmaradnak.

Czecczil fölemelkedett.

- Hát agyon unjam magam?

- Ej, csakugyan olyan mulattatók a te hétfői estéyeid? Miféle hangot talál ott az ember? A polgárok affektálják a mágnásokat, ezek pedig hasztalan próbálják a leereszkedést. Gyűlölök mindent, a mi korcs - ah! túrhetetlen...

Czecczil most már ritkán hívta meg Tildát.

Még egyre sínylette Hugó gróf borzasztó gazdálkodását.

Mikor fogja helyreállítani az egyensúlyt? A takarékoság idővel kész betegséggé vált a megriadt asszonykában. Tilda már megsokalta és bosszankodva adta a jó tanácsokat:

- Vigyázz, Czecczil, ezzel a zsugorisággal még nevetségessé válsz. Rettentő polgári a háztartásod! Szegény apánk, ki három szakácsot tartott, megfordulna a sirjában, ha tudná.

Megtette Czecczil, hogy a szűkölködő mágnáscsaládok példájára ő is Anasztázt, a kaszinósarki ismert hordárt öltöztette fel inasnak, hogy a jourokon felszolgáljon. Anasztáznak tudvalevőleg megvannak a maga bárói és grófi inas-ruhái. A háztartást Czecczil anyai rokona, a szép Vizaknay Adél kisasszony vezette, kit a csalódott bárónő kolostori szigorúsággal nevelt tovább és folyvást arra oktatott, hogy soha se menjen férjhez. Mert hát a férjhez-menés kész pazarlás.

De Czecczilnek is sokszor eszébe jutott, hogy atyja kastélyában csakugyan három szakács élt: az egyik nyugdíjban, a másik a jelennek téve eleget, és a harmadik a jövő képviseletében, nehogy a bárói konyhának híres tradíciói megszakadjanak. Ilyenkor aztán az urahagyott asszony vendégei igazi előkelő házban érezték magukat. De im, egy kedvezőtlen levél az ügyvédtől és Czecczil szemrehányásokat tesz önmagának, hogy ismét pazarolt. A magába szállás napjaiban aztán a bérkocsit jól helyettesíti a lóvonatu vasut, a gyalogséták is igen egészségesek. És Tilda bárónő fényes hintájában hátra kapja fejét, a mikor gyalog-szerrel vezeklő testvérét megpillantja.

Mulattató, a mint bünteti magát Hugó gróf elvált neje. Napokon át varr egy-egy ruháján és el nem mulasztja, hogy könyeket is ne hullasson nagy szerencsétlensége fölött, melybe prédáló ura döntötte. A mit Szeredy gróf kártyán, futtatáson és asszony-kalandokra elharácsol, azt most mind vissza kell szereznie a kis fia számára! Tüntet a vértanuságával.

- Jösz a futtatásra? Lenn vár a hintó. Siess Czezil!

És Tilda, legujabb ragyogó toilette-jében, le sem ül, mert siet. Czezil azonban zokogva fűzi be a selyemszálát a túbe és szívszaggató hangon veti fel a szörnyü kérdést:

- Hát azt akarod, hogy teljesen tönkre jussak?

Egy-egy tél felét lenn a falusi kastélyában tölti, hogy a fürdő-saison költségeit előre megtakarítsa. Olcsó a magány, ha dermesztőn unalmas is. Kárpótlásul élvezettel számolja össze Czezil azokat a drága ruháit, melyeket nem kellett megcsináltatnia. Valóságos megváltás mégis, ha ismét visszatérhet Budapestre. Heteken át pénzt sem látott s a fővárosba érve az első napokban rettentő fukarságnak a rabja. Soványító kurára fogja az egész háza népét. És Tilda kaczagva korholja megint:

- De mire való ez a szigorú diéta? Félted a karcuságodat? Azt beszélnek a városban, hogy a parfume-kereskedőnél ötszörte nagyobb a számlád, mint a mézárósnál!

Nehéz küzdelmeiben a hétfői estélyek egyik vendége, Szászvári György, a híres szobrász, váratlanul fölkelte Czezil érdeklődését.

Megtudta róla, a mit a Munkácsy-utca ifjai nevetve beszéltek, hogy szívét még soha más érzés nem hatotta át, mint a művészi alkotás gyönyöre. Harminczkét éves koráig rá nem ért szeretni. Barátjai tréfásan ijesztgették, hogy a mikor az ő számára is beköszönt majd a kikelet: valóságos perzselő nyár leszen az, mely izzé-porrá égeti a szívét.

A jóslat teljesedni készült.

György benső barátságot kötött az íróvilág egy különczével, Hantos Jenővel. Földije volt, szegény ügyvédnek a fia. Más-más pályán indultak el, a mig végre ismét együvé kerültek. Mig György alig ismerte a szerelmet, Hantos már kész nőgyűlölő volt. Sima modoru, de éles nyelvü, előkelő összeköttetésekkel biró. Mint képviselő a legjobb radikális szónokok egyike, a kinek ajkán valóságos fegyver az élcz, a vád, a guny. Sárgás, beesett arcza, szénfekete, kerek, félelmes szemei, vékony ajkai, melyeket összeszorítani szeretett, fekete, hosszú szakálla és magas, borus homloka csöpp bizalmat sem keltettek. De nem is törekedett rá. Sajátságos rejtély vette körül. A bal lábára kissé biczegett, de oly ügyesen tudott uralkodni ezen a fogyatékoságán, hogy sokan észre se vették. Ez a mérsékelt sántikálás is egyike az ő titokteljes dolgainak. Mikor sántult meg? Hiába kutatták. És nőgyűlöletének igazi okát is hasztalan találgatták.

Egy délelőtt beállít a műterembe.

- Nagy szivességre akarlak kérni, György. Egyik hölgyismerősöm keleti szőnyegetet vásárol. Vele kell mennem, hogy segítsek választani. Érték ugyan hozzá, de az én hölgyem kissé takarékos s a te tanácsod -

- Hm! Ha fukar: ne vegyen szőnyeget, kivált ne keletit.

- Na-na-na! A mellett, hogy takarékos, még igen szép is, fiatal is, elvált asszony, és a tetejébe még bárónő is! Szóval el kell jönnöd velem, de tüstént, mert a bérkocsim itt vár, a mi szalmaözvegyünk pedig a Haas-palota előtt!

Szászvári sokszorosan le volt kötelezve barátjának, a ki nem egy megrendelést szerzett neki; kissé még habozott, de aztán más kabátot vett föl.

- Nem bánom. Ma ugy sem megy a munka. Már napok óta nem megy.

- Tán szerelmes vagy? Nem? No annál jobb. Majd az leszel még ebben az órában!

A mikor már indulni akartak, Hantos megállt az ajtóban.

- Mutasd csak magad. Terringettét, hát így akarsz jönni? Sötét kabátot, pajtás! És a nyakra-
valód? Na hiszen! Hát nincsen ujdonatuj is ott a szekrényben? És a keztyü!

A kereskedésben a bemutatásnál Szászvári György végtelen zavarba jött. Szentmiklóssy Czezil bárónő ráemelte csodás szemeit. Ilyen két szemet eddig csak Carlo Dolce képein látott. Nem is hitte mindez óráig, hogy olyan szemek létezzenek - élő alakon. A bárónő észre-
vette ezt a zavart. De látta a ritka szép fejet is az athléta-termeten, és hallotta a mély, kissé
rezgő hangot, melylyel a művész mindjárt meg tudta nyerni azt, a kivel beszélt.

Végre a szőnyegek kiválasztására került a sor. A szobrász elmondta véleményét, bírálatát. Magyarázta a rajzot, a színt, a valódiság ismertető jeleit. Czezil bárónő úgy érezte, hogy ez a
szögletes mozdulatu ember rohamosan megnyeri tetszését. Megvett mindent, a mit uj művész-
ismerőse dicsért.

- Köszönöm, mester! De remélem: kíváncsi lesz rá, mint hatnak a szőnyegek otthon, a
lakásomban? Hétfőn otthon vagyok, az pedig holnap van.

Szászvári csak nézte azokat a szemeket, melyekben most mást is látott, mint a mit Carlo
Dolce az ő madonnáinak a tekintetébe beleecsetelt. Némán meghajtotta magát, a mi nem
történt kifogástalanul.

A kocsiajtó becsapódott. De Czezil még az ablakon át szólt Hantoshoz:

- Mért nem említette eddig nekem Szászvárit?

- Ah! Csak nem?...

- Na! Tudja - afféle csiszolatlan gyémánt. De eredeti, és -

- Meg akarja csiszolni, bárónő? Ne aggódjék, elhozom.

- A viszontlátásig!

II. FEJEZET. „Jó hirt hozok!”

Abban az időtájban minálunk is egész váratlanul divatba jöttek a festők, szobrászok. S a divat veszedelmes. Miniszterek, püspökök, főhercegek is kezdték látogatni a műtermeket, főképp, ha élelmes volt a gazda. Sőt magát a királyt is meg tudták nyerni efféle betekintésekre.

Czeczil bárónő akkor látott először művészi otthont, a mikor Hantossal fölkereste Szászvárit. Új világ tárult föl előtte. Az üres sport, az egyhangu gazdálkodás, de kivált az emésztő egyedüliség után a művészet ragyogó birodalma! Titokban, sejtelmesen, de mindig ezután vágyott.

A rendkívül magas, kerek csarnokból, a hol a fiatal mester dolgozott, három felé is nyílnak ajtók más-más helyiségbe, lakószobákba. Első pillanatra meglepő a gazdagság, mely a szemet elkápráztatja. Bámulatos ügyességgel rendezte el valaki ezt a sok ékes limlomot, mely arra van hivatva, hogy e négy fal közül száműzzön mindent, a mi az élet ridegségére emlékeztetne. A falakon vázlatosan odavetett képek, a kollégák ajándékai, ecsettel odairt hizelgő emléksorokkal. Egy-egy sarokban, állványon, vakablakban terracotta tárgyak, cifra fegyverek, fayence- és majolika-edények szórják a színeket. Amott tul különféle jelmezek tarkállanak, melyek közt a khinai selyem-köntös jól megfér a cifra magyar szűr mellett. Középuított óriás, rikító napernyő virít, egész sátort képezve. Pálmák, fikuszok, kaméliák zöldelnek alatta. A kerek falon faragott polczok huzódnak végig. Emberi testrészek gipszmásolatai, lovak, kutyák, madarak kicsinyített alakjai merednek rád. Régi és új mellszobrok, antik figurák utánzatai szürkülnek. Egyikét-másikat belepte a por: hadd enyhítse a gipsz bántó fehérségét.

A csont-ember sem hiányzik. Hát lehet-e mai nap valamire való műtermet képzelni nélküle? Az elmulásnak ez a rémes jelképe meg sem borzongatja a gyöngébb idegű nőket, a kik e hajlékot látogatják. A humor iránt fogékony mester hatalmas csibukot adott a vigyorgó csontváz fogai közé. Szárát a sir egykori lakója balkezével támogatja, míg jobbját kinyújtja s a mellette álló bronzfejű, márványruhás szerecsen-fiúnak int: »Adj tüzet!«... Régi butorok, berakott mivű szekrények, figurás székek, melyeknek fa-támasztéka emberi ábrázatot mutat: letűnt századok jó izlését és szokásait hirdetik. S olyan otthoniasak ezek a szobák s a műterem. A készülő agyag-minták különös szagát is elfelejti itt az ember. S a föstetlen létrák, a gipsz-foltokkal teli otromba állványok, a vizes ruhák, melyek a munka szünetében a félig kész remekeket megóvják a repedéstől - mindez ki sem rí a tarka-barka képből.

Minden érdekelte Czeczil bárónőt és mindent kérdezett. Mint a büszke szultán-lány a szegény rab Azrát, ő is vallatta Györgyöt: hol a hazája? mi a nemzetsége? S nagyokat nézett a súlyos családi leleplezésekre.

A művész egy fülkébe vezette előkelő vendégét, ahol a selyem- és brokát-ruhák, az aranyhimzésű egyházi kendők közt, melyek a műtermet díszítették, külön szegen ócska munkás-zubbony lógott. Közönséges szürke szövetből való. A legszegényebb ember sem örülne meg neki fölöttébb, ha odaajándékoznák neki.

- Látja ezt a ruhadarabot, bárónő? Ez az én legdrágább ereklyém. Valahányszor elcsüggedtem még pályámon: erre a kopott zubbonyra néztem s új remény és erő szállt meg. S a mikor egy-egy diadalomat arattam, akkor is hálásan tekintettem erre a rongyra, itt a sok fényes czafrang között. És boldogságomban most is sokszor sajnálom, hogy mért nem örvendhet velem együtt az, a ki sok hosszú napon át, kora reggeltől késő estig ebben a zubbonyban emelgette a nehéz sirköveket és forgatta a kalapácsot, vésőt, vigan füttyörészve a keserves munkához. Vele dolgoztam én is, mint fiatal suhancz, szegény édes apámmal...

Czeczil örült, hogy csak ő hallja ezeket az őszinteségeket.

A Szászváriak régi idő óta a temető és templom szolgálatában álltak. Falujok, a honnan elindultak kenyeret keresni s a hová megvénülve ismét pihenni visszatértek: csak két órányira fekszik Keselykőtől, a megye székhelyétől. Ott áll az ősrégi székesegyház, s a püspök meg a káptalan tagjai ott rezideálnak. A temető is fényesebb, mint bármely más kisebb városé. Itt munkálkodtak a mester apái sok öltön át, faragva a sirköveket, vagy tatarozva a dómot. A mikor György először nézte végig apjával a székesegyház figuráit: olyasmit érzett, mintha kedve volna hasonlókat faragni. Lesz-e idő, a mikor az elbarnult, megcsorbult apostolokat és szenteket ő fogja valamikor szebbekkel fölváltani?

És megujultak a régi édes emlékek Györgyben. A mikor csöpp gyerek korában is már különb kanalakat faragott a bicskájával, mint a minőket a bocskoros tótok hoztak. Hát még, a mikor a szegényes udvarukon fehérülő hó-emberben azonnal mindenki a keselykői kaczkias szolgabíróit ismerte föl. A bucsujárás alkalmával eltört Krisztusnak is ő reparálta meg a lábát, a miért a főtisztelendő plébános ur ujdonatu ezüst forintot nyomott a kicsi markába... Az első honorárium... Aztán jött a nagy fordulat. Zsellér püspök bérmáló utjában felfedezte őt, a »falu művésze«-t.

Akár csak ma reggel történt volna, úgy emlékszik rá. Félénken állt meg Zsellér püspök előtt, csak a plébános biztatására mert kezét csókolni neki; de a nyájas főpap a szeme közé nézett és odaszólt a plébánosnak:

- Est spiritus in eo!

Igy került mindjárt másnap Keselyköre, hol a sirkövek czifrabb részeit csinálgatta, majd Grácba, Münchenbe, Párisba - s mindenütt Zsellér püspök jóvoltából tört célja felé.

A bárónőnek eszébe jut mindaz, a mit az ő szegény édes anyja a színész-életéből mesélt neki. Vizaknay Elvira is így küzködött, lelkesedett valamikor a dicsőség reményében...

- Gyászhir hívott haza. Apám valami nagy kő emelése közben vért kezdett hányni; félholtan vitték a kórházba. Mikor Keselyköre érkeztem, már a ravatalon feküdt. Hazavittem a koporsót a falunkba, s abból a kőből, mely az öreg halálát okozta, emléket faragtam a frissen hantolt sir fölé.

Nap nap után meg kellett győződnie a büszke Czeccilnek, milyen becsületes szívre talált.

És mint a gyermek úgy örült, a mikor Szászvári egy nap félénken fölkerlte: engedje meg, hogy készülő Muzsa-szobrához az ő klasszikus vonásait használhassa. A bárónő szívét már akkor mámoros sejtelem járta át. És többé nem mert egyedül elmenni a műterembe. Magával vitte hugát, Vizaknay Adél kisasszonyt.

Folyt a munka gyönyörrel.

A vidám nevetést, mely a két előkelő nő ajkáról hangzott, messze tulkiáltotta a kanári madarak és csízek eszeveszett lármája.

- De hogy képes ezt egész nap hallgatni! - kiáltott föl Czeccil.

- Ha ők nem fütyülnek: rákezdem én. Mindig füttyszó mellett dolgozom. Szegény apámtól ragadt rám ez a rossz szokás. Őt az sem bántotta, ha a saját kalapácsával zavarta a nótáját. De hát szomorú mestersége volt -

- Mi volt az atyja? - kérdezte Adél, ki csak akkor szokott nevetni, ha társa rákezdte.

- Kőfaragó volt. Sirköveket készített és vidáman fütyült hozzá.

Mintázójával a kezében az előtte álló agyagszobron éppen a szemek finom részleteit dolgozta és koronkint fölnézett az aranyszőke urnőre. Pillanatra szünetet tartott most. Jól látta, hogy azok a kékes-zöld szemek hirtelen megrezzentek és összehúzódtak.

- Türelmetlen már bárónő?

- Legkevésbé sem. De lát-e még?

- Látok.

Még élesebben nézett az élő szemekbe, melyeket mint művész és mint ember egyaránt imádott. Már ismerte e beszélő, csodás, nagy szemek minden színváltozását, minden fényét, boruját, minden mosolyát és minden könnyét, és azt az örökké más és örökké megindító tükröződést, mely által egy rejtelmes női lélek minduntalan elárulta magát, de azért mégis - rejtély maradt. Szászvári kedvetlenül hasonlította össze az agyagot a viruló étellel.

- Csodálatos! - és letette a mintázó fát. - Már megint más a jellemvonás, folyvást változik a tekintete. Elfáradt, Czeccil, ugyebár?

A bárónő leszállt a lépcsőzetes emelvényről s a készülő munka elé állt.

- Azt akarja mondani, hogy az arcom, a szemem nem alkalmas a Muzsájához? Ne erőltesse a dolgot! A viláért sem akarnám, hogy én miattam elrontsa a művét. Különben is ritkán látom magamat olyannak, a milyennek ön látni szeretne? És a természetét senki sem tagadhatja meg, még ha akarná sem.

Szászvári figyelmét nem kerülte el, hogy a bárónő hangja, nézése ingerült. Nehány mentetődő szót mondott. Segítségére siettek a kanárik és csízek is, melyek ép most végtelen lármát kezdtek csapni.

- Ezek a madarak igazán idegessé tudnának tenni! - És kényszeredve fölnevetett Czeccil. - Csak olyan athlétát nem gyilkolhat ez az eszeveszett hangverseny, mint ön.

- Hozzászoktam gyermekkoromtól fogva. Falunkban én voltam az első madárgyűjtő. A legmagasabb fáról is lehoztam a fészket. Sokszor megvert szegény apám, a mikor vérző lábakkal, rongyos nadrággal jöttem haza.

A bárónő intett, mintha nem akarná hallani a kalitkából előtörő zajt. Ez éppen most indult ismét neki a parányi torkok ádáz dühével. A mester nem is sejtette, hogy fölösleges őszintesége az melyet az előkelő látogató Adél előtt röstel. Felkapott egy kendőfélét s az egymás mellett függő kalitkákat betakarta, hogy végre csönd legyen.

Czeccil nem fojthatta el mosolyát, a mint ezt a magas termetű, széles vállu, domboru mellü embert nézte: mint vet véget egy hősies mozdulattal a szárnyas jószágok csetepatéjának. Az óriásnak harczraszállása a parányi madarakkal... A bárónő fantáziája működni kezdett. Ez a bámulatosan kifejtett testü ember, ezzel a feltűnő fejjel, a szabályos vonásokkal, okos szemekkel és hosszú fürtökkel, melyek épen nem affektált vonást kölcsönöznek neki: valamikor meztláb mászkált a fákon, mint a falujabeli parasztgyerekek. S egy közönséges kőfaragó, a kit apja gyanánt tisztelt és rettegett, hatalmasan elpaskolta, őt, az ország egyik leendő nagyságát!

A műterem egyik szögletében az Otrikoliban talált antik Jupiter-fej egy másolata állt. Czeccil csupa tréfából némi hasonlatosságot talált Szászvári és a pogány főisten között. Most nevetett ezen a különös megfigyelésen.

A madárhangok elnémultak. A mester ismét munkája elé állt.

- Nem bírom visszaadni a szemek álmodozó vonását. Hej, a régiek! Könnyen segítettek a dolgon. Egyszerűen mellőzték a csillagot. A modern plasztika merész találmánya az, hogy a kék és fekete szemet is ki tudja fejezni. A csillag helyét ür foglalja el. És ennek az ürnek kisebb vagy nagyobb mélysége adja vissza a szelid kék vagy a szuró fekete szemek hatását.

Az efféléket már szívesebben hallgatta a bárónő. Szászvári belemelegedett.

- A mióta az ön arcát nézem, Czezil, a mintázó fát föl szeretném cserélni az ecsettel. Csak a színek, a fény és árny elosztása által volnék képes visszaadni ezt a hatást. A puszták formák által még csak sejtetni is alig bírom. Hát nézze csak, nézze ezt a részt itt. - És tenyerét vízszintesen az agyagszobor szeméi alá tartotta. - Hát hol van itt az a varázs, melyet a Muzsa tekintetében ki akarok fejezni? Bár csak festő volnék!

Az urahagyott asszony sokszor elmerül. Mi lesz a vége ennek a sok együttlétnek? Oh az a válóper! Hugó makacskodása miatt huzódik olyan soká. Már a hitét is megváltoztatta Czezil; protestánsná lett és az akadály még mindig megvan. Szenved kimondhatatlanul.

De aztán újra sötét kételyek, ijesztő gondok lepik meg. A kezdetben elfogult művész sokkal hamarabb kapta vissza bátorságát, mint várni lehetett. Ujabb bilincsek? Megdöbben a saját vágyától és szeretné, ha bármikor visszaléphetne ismét.

Szászvári e kedélyhullámzásokat szívtelen játéknak, szeszélynek tartotta. Gyilkoló féltékeny-ség rohanta meg koronkint. Szíve eleinte állhatatosan hitt és bízott. Minden szó: ígéret volt előtte, minden nyájasság: viszonzás. Rövid időn átalakította ez a magasztos, tiszta szerelem. Új emberré tette. A mi parlagiasság még van rajta: az a finom kéz mindjobban lesimítja róla. Öltözködni már kész gavallér gyanánt öltözködött. De a vérét, az idegeit sehogy sem bírta a szalon korlátai közé szorítani. És az érzés lobogó szenvedélygyuladt. Képes pusztítani föltartóztatás nélkül.

Már is apróbb összeütközések támadtak. És Hantos megriadt, hogy barátját szerencsétlenné tette. Könnyelműség volt, hogy megismertette a váló asszonynyal. A mester munkakedve szünetben; gyötrődik, mert a bizonytalanságot el nem viselheti. Hantos utána járt: mennyire haladt a válóper? Aztán fölháborodva sietett Czezilhez.

- Félreértés forog fönn György és ön közt, bárónő! A mi barátunk remegve várja a napot, hogy ön szabad legyen, és én ma meggyőződtem ügyvédjénél, hogy ön, kedves bárónő, nem találja olyan sürgősnek a dolgot.

Czezil elpirult. És tagadta, hogy hibás volna.

A nőgyülölő felállt.

- Engedje meg, bárónő, hogy csak akkor tehessem ismét tiszteletemet, a mikor elhamarkodott ítéletemet megczáfolva találom.

Ennyi volt az egész. De Szászvári szemrehányásokat tett Hantosnak e föllépésért. Ez nyugodtan nézett rá.

- Ha majd eljön a kellő pillanat, csak bizd rám a te bárónódet! Mihelyt szabad lesz: a tiéd lesz. Én adom neked.

- Szerencsésebb volnál nálam?

- Legnagyobb szerencse a higgadtság. Közömbösen nézek és élesebben látok. Ebben az asszonyban két természet van, a mint kétféle vér lüktet az ereiben. Apja büszke mágnás, anyja csapongó lelkű színésznő volt. Ismertem mind a kettőt. Én visszamegyek az eredetre. Ha téged felbőszít a főrangú gőg s a művészi rajongás e folytonos váltakozása: én azt igen természetesen találom. Kit is ne hozna zavarba az ellentétek e varázsa? És te, a ki a művész szeméivel nézed - eh, én demokrata vagyok s ha Zalai báró »félvér«-nek csufolta Czezil -

- Merészelte?

- Na-na! Hisz nem hazudott. Félvér biz' a! De meg kell trainirozni, és én - vállalkozom rá. Az ilyen sportot én is szeretem.

A Muzsa-szobor pedig egyre készült.

Egy nap Adél a spanyol-falak és állványok között fölkiáltott:

- Czecczil láttad már a mester képmását?

- Igaz! Hisz megrendeltem. Hol van? Semmi szerénység! Szavát adta rá, hogy megörökíti magát számomra és most újra ostromoljam, hogy elküldje?

- Be kell vonnom valami éltető szinnel. Tessék, itt van! - S a mester két izmos kezével könnyedén megfogta a terjedelmes domborművet és egyik állványra helyezte. - Milyen semmitmondó ez a merev gipsz! Van-e csak egy leheletnyi élet benne?... A míg agyagból van: él a szobor, mihelyt gipszbe öntik, meghal, és csak a bronzban vagy a márványban támad föl ismét.

A két hölgy hosszan nézte a képmást. Czecczil ingerkedve majd a sarokban álló Jupiter-fejre, majd Szászváriira pillantott. És mindannyiszor elmosolyodott. Végül annyira elpirult, hogy zavarba jött. Valami erőszakos vágy szállta meg. Megijedt. Le is sütötte szemeit, így nyujtotta kezét bucsuzóra.

Valaki csöngetett az ajtón. Pista, a szolga, már az előszobába sietett.

- Szabad!

Szikár, kopasz férfiú lépett be. Sápadt arczával, mélyen fekvő, viz színű szemeivel, arisztokratikus orrával a feudális megjelenésű alakok közé tartozott. Alsó ajka kissé lelógott s bár magyarul legjobban tudott: az édes hazai nyelvet is csak törte. Egyike azoknak a mostanában nem is olyan ritka embereknek, a kik teljesen sohasem tanultak meg beszélni.

Zalai Elek bárónak lábai, kezei fürgébbek voltak, mint a nyelve. Sokat izgett-mozgott, beszélni is szeretett, de gyakran másokra bizta, hogy a szükséges szót helyette mondják ki. Ilyenkor kissé a lába ujja-hegyére állott, majd előkelő mozdulattal a sarkára nehezedett ismét, és szeretett két ujjával halkán csettenteni, ha valami nagyon fontos vélemény alkalmatlankodott a nyelve hegyén.

- Mindenütt kerestem! - Örvendezett és megcsókolta Czecczil kezét. - Nem is hinné milyen jó hirt hozok! Föltettem magamban, hogy még ma tudtára adom. Képzelve csak: Hugó... hogy mondjam csak -

A bárónőt e perczen legkellemetlenebbül érintette ez a név.

- El akarja rontani az estémet?

- De ha mondom, hogy -

- Nos hát, mi van Szeredy Hugó gróffal? Mondja ki hamar és azzal végezhetünk is vele.

A báró legellenállhatatlanabb mosolyát vette elő, mielőtt beszélni mert.

- Mondom, örvendetes hír. Beleegyezett a válasba! Nagyon meg van törve... És hizelgek magamnak vele, hogy ez az engedése az én... hogy is mondjam csak -

Megakadt. És hiába várta, hogy a jelenlevők kisegítsék. Szászvári Czecczilre nézett, a ki a meglepetéstől szólni sem birt. Adél is nénijét nézte: vajjon nevetni vagy sirni készül-e örömeiben?

Az első, a ki összeszedte magát, a bárónó volt.

- Köszönöm. - És azonnal más tárgyra tért át. Senki sem ellenkezett vele. - Nézze itt a Muzsa. - Kire ismer benne? - kérdezte Zalaitól.

- Ha el lehetne találni önt, akkor azt mondanám, hogy a képmása. - Aztán a teljesen fagyos Szászvárihoz fordult. - Kinek a számára készül?

- Magamnak tartom.

- Az már más! Mert... nem találná különösnek, ha a nyilvánosság elé kerülne olyan szobor, mely a bárónőt közszemlére teszi ki? Ilyen különös jelmezben! Engem legalább bánt, ha egy urnót mintává... hogy is mondjam csak... lealacsonyítanak -

A mester közelebb lépett.

- Ej, báró ur, ön talán nem találta el a kellő szót. Lealacsonyítani? Az ördögbe is! Én nem vagyok ugyan Canova, a kinek Bonaparte herczegnő szerencsés volt ruhátlanul ülni a Venusához.

Czeczil fölkapta a fejét. Szemeivel Szászvári felé vágott, Adélra akarta figyelmeztetni, a kinek ilyen rettentő szavakat még sem szabad hallania! Véget is vetett hamarosan minden vitának.

- Kettős viszontlátásig, mester! Önt is, meg a portrait-ját is akarom látni, minél hamarább.

Szászvári csak balkezének két ujjával foghatta meg a feléje nyujtott keztyüs kezét. Czeczil szívesen fogadta a bizalmas szorítást és a kézcsókot, miközben a mester a szeme közé nézett.

A hintó elrobogott és Szászvári visszatért műveihez, melyekre már félhomály ereszkedett alá.

Megállt a kerek csarnok közepén, mintha le akarná küzdeni izgalmát. Három éven át gyötrődött éjjel-nappal a válópör huzódozása miatt! Most szeretett volna följjongani. És szeretett volna odarohanni a Muzsához, hogy átölelje. Hisz Czeczil az, aki ebből a nedves, sötét agyagból reátekint, híven, fönségesen.

III. FEJEZET. Hugó gróf mosolyog.

Tilda bárónőt a válópör eldőlése annyira fölizgatta, mintha csak ő lett volna a felperes.

Korán reggel sietett testvéréhez, ki még öltözködött. Átment a dohányzó szobán s utána két kisebb termen, hogy a fürdő-szoba felől jusson be Czecczilhez. A tapéta-ajtóhoz érve, ingerült hangokat hallott belülről. Azonnal megismerte a háziasszony beszédjét. Pörölt valakivel. Tilda visszavonta kezét a kilincsről. A világért sem nyitott volna be.

Nemsokára föltárult az ajtó. Adél jött ki könnyes szemmel.

- Mi lelt, kicsikém?

- Ah, vége az én türelmemnek is! Czecczil szeszélye elviselhetetlen.

Kimerülten dőlt egy támlásszékre. Lina, a nyelves szobalány kárörvendve jött be, kezében a fodorító vassal.

- Tudom én, hogy Adél kisasszony sem lesz szerencsésebb. Mert a kinek a hajával én nem tudok elbánni -

- Ugyan hagyja el!

- De kérem -

Most Tilda bárónő is rászólt:

- Még mindig itt van?

- Be sem merek menni! - szeppent meg Lina. - Félórája, hogy kiharancsolt a méltóságos bárónő s azóta még idegesebb.

Egyszerre csöngetés hallatszott az öltözőből. Utána az ajtó is kinyílt s a keskeny résen át Czecczil kidugta a fejét:

- Lina! - kiáltott ingerülten; majd meg szelidebben: - Lina! Lina!

- Parancsára! Jövök! - S a mint a két hölgy mellett elhaladt, elbizakodva mondta: Aha! Már megbánta. Ilyen mindig!

Tilda jól ismerte testvére házi szokásait, de ez a jelenet mégis fölháborította.

- És Czecczil tűri ezt a borzasztó lényt?

- Hozzá szokott.

- És ez ő hozzá! Lásd, Adél, ez ejt engem kétségbe. Semmiféle előkelő házban nem található ilyen fajta cseléd.

- De ha más ki nem bírja. Velem is hogy bánik Czecczil! Az imént háromszor tűztem föl a haját, lebontotta megint! »Igy nem jó, ugy nem jó. Ez a fürt nagyon is göndör, ez meg olyan, mint a zsendelyszög!« Végre a mikor elkészülök vele, odaáll a tükör elé, hátra tekint, forgolódik és egyszerre csak lerántja az egész haját: »Hisz olyan a fejem, mint valami guzsaly!« Aztán szemrehányásokat tett, hogy szántsándékkal akarom ruttá tenni, mert -

- Féltekeny? Ugyan kire?

- Bárkire, a kinek én tetszeni mernék.

- De hisz eddig Szászvárit tüntette ki?

Adélnak is megvolt a maga édes titka. Szűzies szive hirtelen megdobbant. Az ajtóhoz lépett és hallgatódzott.

- Czecczil már elkészült. Ha tetszik Tilda néném - és nyitotta az ajtót.

A két testvér hosszú csókot váltott. Olyan fordulat állt be ma az egyiknek életében, a mely a másikat is mélyen meghatotta.

- Megszabadultál, Czecczilem!

A frissen elvált asszony hirtelen zokogni kezdett.

Tilda bárónő csöpp előkelőséget nem bírt fölfedezni ebben az elérzékenyedésben.

- Csak nem Hugót siratod?

- Ma szedtem össze a leveleit. És annyi keserves év után ma éreztem újra, milyen boldognak hittem magam.

Fejét ráhajtotta Tilda vállára.

- Vigyázz, édesem, nehogy újra fésülködöd kelljen.

A zsebkendő azonnal megtette kötelességét a szemek körül.

- Látszik hogy sirtam? Tán egy kis rizsport -

- Már nem. De legyenek ezek az utolsó könnyek. Az élet sokkal tartozik neked. Nézz körül hódolóid között. Évek óta sakkban tartod őket. Most le kell számolnod velök. A te szeszélyes, szenvedő szivedet csak a gyöngédség, a szeretet gyógyítja meg.

Czecczil már teljesen visszakapta nyugalmaát. Félt, hogy szigorubb tanácsokat is kap. Azért könnyedén kezdte venni a dolgot.

- Nem bírok hinni többé! Szeretem, ha körülrajonganak, ha bókokkal árasztanak el. Mindez mulattat, szórakoztat; de szivemből ki van ölvve a bizalom még az iránt is, a ki nemes és becsületes.

- A világ azt mondja, hogy bízol Szászvári Györgyben. Hát még sem szereted ezt a csiszolatlan gyémántot?

- Szeretem? és erőltetve mosolygott hozzá Czecczil. Magam sem tudom. Ha kérdeztem a szivemet: a választ nem hallgattam meg.

- Mert a válasz: »igen!« De ne feledd, mivel tartozunk a családunk nevének.

- Igen, a család kedvéért mentem Hugóhoz. Miért? Mert gróf. Hogy mellette pazarló és jellemtelen: az csak afféle kis ráadás volt. Köszönöm. Leróttam tartozásomat családunk iránt...

Tilda egészen nyugodt maradt.

- No látod, hogy szereted Szászvárit!

- Ha nagyrabecsülésemnek szerelem a neve -

- És igazán olyan önzetlen?

- Azt hiszed a vagyonomra gondolt! - pattant föl Czecczil.

- Ah! Ez az indulat egész vallomás. Tehát ő lesz a sógorom. Hadd legyek legalább elkészülve rá!

- S ha az lenne? Hires művész.

- Tudom. De Rómába vagy Párisba költözöl vele, mert itthon röstelnéd a mesalliance-t.

- Nem azért, hanem mert Rómában és Párisban a polgárosszony is jobban méltányolja a művészetet, mint nálunk a legbüszkébb bárónő.

Nevetett is hozzá Czeczil.

- Azért még sem helyeslem választásodat. Jól is fog hangzani: Szászvári Györgyné született báró Szentmiklóssy Czeczil!

- Tilda, legyünk őszinték... Én igen jól tudom, hogy valamelyik Szentmiklóssy nagyapánk megfogta Nagy Lajos király lova kantárját, a mikor ez megijedt a saját árnyékától és megbokrosodott. Azt is tudom, hogy egyik Szentmiklóssy nagyanyánk kitűnő tojásos lepényt sütött az erdőben eltévedt és megéhezett Zsigmond királynak; ezek mind igen hős és igen hűséges cselekedetek voltak. De jusson eszedbe, hogy áldott emlékü mamánk mégis színésznő volt. Nos hát innen a nagy rokonszenvem a művészet iránt...

Most már Tilda bárónő is úgy tett, mintha föl akarna kelni.

- Ez lesz hát a mindennapi keserü mentséged. Előre szoktatod hozzá magad az új környezethez. Összetoborzod a muzsák híveit. Költők, művészek, zenészek, opera-énekesek rajonganak körül. Ünnepeleted magad. Még jó lesz, ha pompás téád, kitűnő büfféd és elragadó kedveséged fejében meg nem szólnak.

- De Tilda!

- Hisz ezek a lantos urak, ecsetforgatók, agyaggyurók és frakkos hímcsalogányok előtt semmi sem szent! Különösen ez a Hantos Jenő, a ki szobrász barátját a nyakadra hozta -

- Ha nem volna érdekes: nem is törődnél vele -

- Rettenetes felsőbbbséggel akar nézni! S az a rejtélyes mosolygása!

- Én becsülöm, mert Szászvárit dicsőíti. S a kit Hantos elismer -

Már felülkerekedett Czeczil, már lelkesedett.

- Csak képzeld magad elé azt a Jupiter-fejet. És milyen jellem! Az első becsületes ember, a ki -

- Lám, lám! Csalódjál egy grófban s azonnal megszereted az egész polgárságot! Pedig tudom, hamar kiábrándulsz. Most rajongsz ezért az emberért, de egy valamit mégis röstelsz, s ha ez nem volna, akkor még ma nyujtanád neki a kezedet.

- S mi az?

- Ismerem a hiuságodat. Sohasem fogod elfelejteni, hogy az első grófi férj után csak ilyen plebejusra szorultál. Te Czeczil! Hisz el sem viselhetnéd, ha Hugó az új eljegyzésedhez kárörvendve gratulálna.

- Hugó?

- Képes volnál lemondani a szobrászodról Hugónak ilyen sotise-a miatt.

- Hugó? Hahaha!

- Csak képzeld el a színházban. Szerédy Hugó gróf ott ül a páholyában: te Szászvárival lenn a zártszékben...

- Zártszékben?

- Hát azt hiszed, ez a demokrata, keményfejű agyaggyuró fölemelkedik hozzád? Neked kell leszállanod melléje! Mert neki elve van és ez az elv: »Ne higye a világ, hogy a feleségem páholyába járok!« Nos, tehát: Hugó gróf és barátjai fönn, Szászváriék lenn... Te pirulva fedezed fel a helyzet rettenetességét, zavarodban fölnézesz az elegáns Hugó grófra. Ez a barátjaival

fixiroz, monoklis szemével gunyosan mosolyogva feléd vág; a szinpadon épp egy borzasztó mesalliance veti előre árnyékát - tegyük fel, hogy valami marquisné oltár elé lép egy savoyard ifjuval - te elájulsz és másnap újra a válópörre gondolsz!...

- Másodszor? - És bosszuságában nevetni kezdett Czezil.

- Igen, és sajnálni fogod, hogy nem bárki máshoz, akár Zalaihoz mentél nőül. Ez legalább báró!

- És Hugó kebelbarátja! Ez is valami. S a te jelölted, kegyes Tildám. Köszönöm!

A mint lefelé haladt a lépcsőn, több izben ismételtette magában az aggodalmas testvér:

- Szegény Czezil, el van veszve!

Ezért elhatározta, hogy a mai estére újra eljön hozzá.

Ezen a nevezetes estén szokatlanul korán gyűltek össze a vendégek.

Adél fogadta őket. Ha látná Czezil, hogy a máskor oly igénytelen lányka mily igéző az új toilette-jében. És mily gyorsan bele éli magát új szerepébe, a midőn a háziasszonyt helyettesíti! A mint sűrög-forog s az érkező urak és hölgyek közt mosolyait osztogatja: senki sem veszi észre, hogy mindez a vidámság erőltetett. Folyvást az ajtóra néz. Sötét pilláktól árnyalt kökény szemei megrebbennek, mintha félne, hogy az, a kit vár, tán el sem jön ma. És tekintete a szalon egy másik ajtajára esik. Azon az ajtón tul van Czezil, a kit ma is ünnepelni fognak.

Milyen érdekes az ilyen elvált asszony! Kedélye, szive, egész élete rejtélyes, titokteljes. Kit ne vonzana ilyen eleven probléma? Az özvegy, ha még oly szép, még oly gazdag, mégis csak közönséges asszony. Hisz nem ő hagyta el a férjét, hanem a férje hagyta el őt, a mikor irgalmatlanul a sírba menekült. Ebben semmi regényes nincs. Mindennapi, prózai szabadulás. De az elvált asszony! Oh mily egészen más... Nem kellett neki a férje, megunta, elhagyta - lám, mily hősies jellem, milyen erő! Vagy ő nem kellett a férjének - nos? hát akkor is milyen rejtélyes!

Irigyli Adél a folyvást körülrajongott Czezil és eltűnődve sóhajt:

- Istenem! Mért nem lehetek én is már elvált asszony!

Megijedt a saját bohóságától. Hiszen még csak nem is férjes nő. S ha hozzá megy ahhoz, a kit szeret - dehogyan válik el tőle!

Ismét az előszoba ajtajára esik tekintete. A várva várt vendég, épp most lép be. Középtermetű, rendkívül gondosan öltözött, de annál fesztelenebb modoru ifju. Piros képe, világos bajuszával, gömbölyded vonásaival azonnal elárulta a vidám kedélyt. Az inas be sem jelenti őt. Mindenki ismeri Pétery Sándort. Legragaszkodóbb híve Czezilnek, daczára annak, hogy Hugó gróf unokaöcscse.

Adél szívét dacz fogta el. Hidegen üdvözölte a rokont.

- Czezil még nem jöhet. Be kell érnie, hogy én fogadjam.

- Ej, ej Adélka! De czerimóniásan adod a háziasszonyt.

- Tudom, hogy meg sem közelíthetem Czezil!

Föl is biggyesztette a cseresznye-piros ajkait Adél s azt hitte, hogy ez az ártatlan kaczerkodás meglepte Péteryt. De az ifju észre sem vette a durczásságot, mosolyogva ment tovább. A lány elkeseredve nézett utána. Egyszerre bántani kezdte minden: ez a sok vidám arc, a szobákban terjedő parfume, a nevetés, a hangos beszéd. Ugy találta, hogy a csillár világossága nagyon is

erős, míg a lámpák homályosan égnek. Rossz kedvében fölcsavarta az egyiket és nem bánta volna, ha el is pattan az üveg... Jaj! csak valami explozió támadna!

Pétery ezalatt sorba járta a szobákat, akár csak a háziur. Az is volt; de csak minden hétfőn. Mint rokon készséggel magára vállalta ezt a szerepet. Kedve telt benne, hogy a dohányzót szivarokkal, a pinczét borokkal, pezsgővel, az élestárt az inyesség különféle ritkaságaival lássa el. Páratlan volt mind e teendőkből. A mi reform és új szokás a magas arisztokrácia körében polgárjogot nyert, azt »a látogatások sportembere« azonnal életbe léptette Czeccil házában. Ő mutatta be az írókat, a zongora-művészeket és énekeseket. És nem kellett félnie, hogy utjában állhatnának a háziasszonynál.

Azért gyűlölte Hantost, kit nem ő hozott a házba, és még jobban Szászvárit, ki tilalma ellen »tolakodott« a szalmaözeveg szalonjába. Őt éven át valóságos rabszolga gyanánt törte magát, hogy Czeccil kegyét megnyerje. De hasztalan remélt. Regényesebb vágyai voltak a csalódott asszonynak. És hamar rájött Pétery, hogy legokosabban teszi, ha lemond. Fájdalmát enyhíteni akarta s azért tulozva játszta a háziurat és hivatalos széptevőt. Észrevett mindent, nyomára jött mindennek és nem látta, hogy közvetlen közelében egy bájos, ártatlan gyermek érette eped. Ő, a piros-pozsgás szenvedő, ki a jól-élés és jól-táplálkozás elveivel édesítette a lemondás keserűségét, ő volt az, a kit Adél szive egész jóindulatával kiismert. És a lányka különb sorsra tartotta őt érdemesnek, mint a milyenre ez a fiú kárhoztatta magát.

Ma azonban elemében volt Pétery. Tíz felé szerette volna osztani magát. Mintha helyre kellene hoznia a mulasztást, melyet késedelmezése által elkövetett. Végre Hantosra és Szászvárira bukkant. Egyik szobában épp a mester aranyszínnel bevont dombormivű képmását függesztették föl, melyet Czeccil olyan sürgősen követelt.

- Tán itt van a háziasszony? - kérdezte derülten; s a mint a domborművet megpillantotta, mosolyogni kezdett: - Nini! A mester, aranyos ábrázattal...

- Ah, az önkénytes házi ur! - enyelgett vissza Szászvári. Aztán türelmetlenül az ajtó felé ment.
- De hol marad Anasztáz?

A kaszinósarki, zseniális hordár betoppant:

- Megérkeztem, kérem. A pontosság nemcsak a fejedelmek erénye!

Anasztáz ez este sötétkék inasi ruhát hordott, bárói koronával diszített gombokkal. Kezében kalapácsot és szöveget tartott. Azonnal ő is részt vett a tanácskozásban: hová is akaszszák a képmást.

- Én azt javasolnám, hogy tegyük ide. A világosság erről jön -

- Anasztáz, maga hallgasson! Mióta egyszer minta gyanánt állt nálam: azt hiszi, ért a szobráshoz, - és Szászvári intett neki, hogy mehet.

- Ketten álltunk Pistával. Két római gladiátor. Én lettem a győztes!

- Aha! Római vér! - nevetett Pétery. - Hanem a kép jó.

Hantos távolabbról nézte s intett a kezével:

- Még egy kissé balra!

- Persze a profil! - ingerkedett Pétery. - Csak előnyös világítást neki!

Szászvári röstelte, hogy tán őt tartják ilyen hiunak.

- Meg kellett ígérnem a bárónőnek.

Hantos közbe szólt:

- Hát mi jóval kecsgettetsz buzgó házi ur? Mi hir a konyhában? Miféle pezsgőt kapunk? Lesz-e táncz?

- Ez már az én elemem. Megyek, rohanok. - S a bosszankodó két társat magára hagyta.

Szászvári többé nem türtőztette magát. Alig várhatta, hogy Pétery eltűnjék a szárnyas ajtó függönye mögött.

- És ez a kukta is alkalmatlankodik nekem! Mert hát vetélytárs ő is! Hát ki ne volna az?

Hantos összeránczolta homlokát. Ólálkodó tekintetén egyszerre az az elégedetlenség tükröződött, mely mindig meglepi, valahányszor barátja gyöngeséget árul el, vagy az izlés ellen vét.

- Mire való ismét ez a föllobbanás? - Egész halkán szólt, hogy a saját hangjával is kényszerítse Györgyöt a higgadtabb beszédre. - Aztán ne aggódjék Czecczil? Nyugalom, te óriás gyermek! nyugalom!... Bübájos bárónőd ma estére ígérte válaszát. Az egyik már itt van, t. i. az est. Még csak a válasz van hátra.

Sárgás, csontos arczán végig villant valami; és vékony ajkai körül a fekete bajusz egyik fele megrándult. Akár csak szánt-szándékos lett volna ez a gunymosoly. György még nyugtalanabbá vált:

- Kétkedel?

- Ne érts félre, te értelmes gyermek. Ugy találom, hogy itt semmi se változott. Ez az elvált asszony fél az újabb házasságtól. Hétfő esti vendégei most is úgy mulattatják, mint három télen át minden hétfőn. Halálra unná magát ez udvara nélkül.

Most már ő, Szászvári kapott kedvet, hogy védje a háziasszonyt. Nem vette észre, mint forgatja ide-oda kénye-kedve szerint ördögös barátja.

- Kár volt akkor ma is eljönnöd!

- Okom van rá. Nőgyűlöletem hozott ide. Mert valahányszor még itt voltam, mindig igazolva találtam érzéseimet, elveimet. Nem is hiszed, mennyire vágyódtam vissza Czecczil bárónő egy-egy estélyére.

György zavartan nézett föl. Félt, hogy újra valami bántó szót hall. Szinte fenyegetve kérdezte:

- Mért éppen ide?

- Nem mintha tiz-husz éppen ilyen szalont vagy estélyt nem találnék. Oh, van szerencsém. Nincs más különbség, mint a nap. Hétfő, kedd, szerda - no a vasárnapról tisztelettel lemondunk. Sokszor kaptam elégtételt e jour fix-ek hölgyei láttára. És valahányszor hétfő éjjel lefelé haladtam a ház lépcsőjén, mindig hajlandó voltam kezet szorítani önmagammal! Meggyőződésem, hogy nem vagyok bolond!

- És csak minden hétfőn?

Vágás akart lenni, de a szobrász maga is érezte, hogy szava olyan erőtlen, mint egy darabka lágy agyag, mely a padlóra hull. Elkeseredve tört ki újra:

- Nem bizol Czecczilben! Tán grófot akar újra?

- Hát hiszen jobb volna, ha legalább is herczegnek született volna! Hugó gróf akkor elfelejtene mosolyogni - valahányszor megpillant Czecczil oldalán...

- Mit akarsz velem? Ne gyötörj!

Hantos a nyers szavakra behunyta az egyik szemét és szítt egyet a fogai közt. Mintha zenésztől hamis hangot hallana.

- Türelem, te türelmetlen gyermek! És - bocsáss meg! Majd elfeledtem a hivatásomat. Segítségére akarok lenni, hogy meghódítsad azt, a kit már az egész világ a tiédnek hisz, és ime, el akarlak riasztani a zsákmánytól. A patvarba is, hisz én vagyok a sziveitek gondviselője...

- A mikor magadnak nincs szived!

IV. FEJEZET. Névtelen levél.

Zalai Elek báró megint nagy ujsággal köszöntött be. Meg volt győződve, hogy hallgatóit kínpadra feszíti, valahányszor a legfontosabb szó nem jut eszébe. Arcza ki volt pirulva. Kopasz feje, mint a billiárd-golyó ragyogott, és a sütő-vassal jól ismerős bajusza elvesztette szokott kaczkíasságát.

- Hallották már? Borzasztó...

- Mi történt? - kérdezte Tilda.

- Hát még semmit sem tudnak? Leégett a czirkusz! Pompás látvány volt. Most jövök onnan Hugóval... a füstölgő romok közül.

Czeczilnek kedve telt benne, hogy Tilda előtt bosszantsa a bárót.

- Persze maguk is segítettek oltani?

- Mi csak mentettünk. Igen - az öltöző szobákban. Szegény Hildegard! Majdnem benne égett. Ájultan vitte ki Hugó. Látták már Hildegardot? Az abroncs-ugrásban, nyergeletlen lovon nagyszerű! Hugó most odahaza ápolja... Hihíhi! Hanem a garde robe-ja az odaveszett. Elégett mind egy szálig. Szegény Hugó!

- Már azt hittem, ön el sem jön a mai örömnepemre.

- Igaz! Hugó már előre gratulált nekem.

- Önnek?

Zalai vizsinü szemei tágabbra nyíltak, a mint Czeczilt bámulta.

- Jó tanácsokat adott... Ért engem bárónő? Az egykori férj adott jó tanácsokat... Azt mondta, hogy csak az én kedvemért egyezett bele a válásba, hogy én legyek a - hogy is mondjam csak -

- Az utódja? - kaczagott Czeczil.

- Az utódja! Köszönöm...

- Csak nem kért meg Hugótól? - tréfálkozott tovább is Czeczil.

- Megigértem neki, hogy elvált nejét meg fogom menteni holmi mesalliance-tól. Hisz ez árnyat vetne Hugóra... hogy is mondjam csak -

- Visszahatólag?

- Visszahatólag! Köszönöm. Mindig eltalálja a kellő szót.

Tilda azzal tréfálta vissza testvérét, hogy a báró furcsaságain egyáltalán nem nevetett.

Az akadozó gavallér most már elszántan tört célja felé. Kifeszítette mellét, fölhuzta derekát, lábujjhegyre is állt koronkint.

- Tudja-e, hogy már is hirbe hozták Szászvári urral, ujabban meg ezzel a Hantos urral kombinálják! Én ugyan mindenütt megczáfolom a hirt; nem is képzeli milyen önfeláldozóan, mert hisz ez a két ficzkó...

- De Zalai!

- Ficzkót mondtam? Bocsánat! Ez nem a kellő kifejezés. Hát mondjuk kópé. Ez a két kópé még utóbb ki is hí, s én csak nem verekedhetem meg azzal a kőfaragóval -

Czeczil öldöklő tekintetet vetett a mulatságos emberre. Aztán Szászvári képmására mutatott és szólt:

- Ugyan nézze meg ezt a fejet, ezt az arcot! Hát olyan férfi ez, a kiról merhet így beszélni.

Zalai odasietett a domborműhöz.

- Nini! Csakugyan... És nem is rossz. Kőfaragót mondtam? Visszavonom. Hisz ez nem kő, csak gipsz - megaranyozva... Hanem igazán nem rossz! Jeles arcz, de csak polgári! Nézze ezt a vaskos homlokot. S hogy eltalálta saját magát! Sokért nem adnám, ha magamról ilyen portrait-t készíthetnék.

Czeczil kegyetlenül mosolygott.

- Ilyet? Éppen ilyet?

- Csapjon föl tanítványának! - biztatta Tilda.

- S miért ne? De ráérek-e? Hisz már fényképezek... Alkotásaim a műkedvelők kiállításán is feltűntek... Aztán festek, énekelek, költök és mindez az ön kedvéért, bájos Czeczil, az ön dicsőítésére!

Tilda úgy találta, hogy a hétfő esti hősök közt Zalai báró mégis a legkülömb. Hamisítatlan kékvér, gazdag és hozzá műkedvelő. Különös modora, fogyatékos beszédje iránt csak Hugó gróf volt kimélettel, de azért a maga módja szerint valamennyinél kegyetlenebbül mulatott rajta. Lassankint kész udvari bolondjává léptette elő Zalai Elek bárót, a ki pedig tározóját is mindig készséggel megnyitotta tönkrejutott barátja előtt. Hugó gróf kifogyhatatlan volt a mulattató ötletekben, a mikor kopasz társát föl kellett ültetnie. Egy alkalommal elhitette vele, hogy Czeczil érdeklődik iránta. Zalai rögtön nyakra-főre udvarolni kezdett a való asszonynak. S a mikor panaszkodott, hogy még csak reményt se kap, Hugó gróf nyersen felelt:

- Hát hiszen oly tudatlan vagy, mint a tuskó! Még én is, hallod-e, még én is ostobának éreztem magam a mellett az asszony mellett.

E naptól fogva lázasan neki látott Zalai, hogy a hétfő-esti vendégek közt ő se maradjon hátra. Olvasott, tanult, mivelődött, Hugó gróf végtelen multságára.

- Pompás! - biztatta a belekábult embert, - olyan tanulékony vagy te, Elek, hogy egy uszkar se különben.

És rajta száradt a »tanulékony báró« titulus.

Tilda mosolygott, a mint ez most eszébe jutott. Nevetségesnek találta ő is, de vannak testvéri szívek, melyek tulteszik magukat azon, ha sógoruk máskülönben megfelel. Észrevétlenül visszavonult, hogy Czeczil magára hagyja Zalaival.

A báró csak erre várt. Közelebb huzódott a székével.

- Szabad kérnem, hogy néhány pillanatig meghallgasson?

- S nem fél, hogy koczkára teszi eddigi jó barátságunkat?

- Ismerem milyen kegyes. Ezt a jó barátságot szeretném mássá, édesebbé változtatni. A szerelem -

Czeczil azonnal félbeszakította:

- Elfogadja egy jó tanácsomat? Vegyen alaposabb leczkéket a mesterétől, Hugótól.

Mosolyogva fejet hajtott és távozott.

A kihevült báró a tükör elé állott. Borongó sejtelve volt, hogy komédiát játsztak az imént vele. Hát hiába tanulmányozta eddig ezt az asszonyt? És ki tudja hányszor dörmögte ismét magában: »Hm! Valóságos komédiásné! Nem hiába színésznő volt az anyja... Félvér!« De azért elbizakodva összeszedte fanyar vonásait és oly léptekkel nyitott a szomszéd szalonba, mintha győzött volna.

Finom lelkű asszony mondta egy alkalommal, hogy jöhet pillanat, a mikor a leghiubb nőre is valóságos kín a megkéretés; és viszont van percz, a mikor a kosár osztása oly gyönyör, melylyel semmi más föl nem ér.

Czeczil arczán még az iménti jelenet jól eső izgalma tükröződött. Hugó testi-lelki barátjának elbizakodottsága földerítette. Az első kérő!

Sugárzott az örömtől. És boldognak találta mindenki, a mint Tildával a vendégek közé vegyült.

Az exkluzív testvér szétnézett. Megint nagyon vegyesnek találta a társaságot. De belement a játékba, habár némi gúnyból. És pajzánkodva szólt:

- Gratuláljanak, kérem. Ime egy szalmaözvegy, a ki újra férjhez mehet!

Egész csapatban törtettek előre, hogy a háziasszonyt üdvözljék.

Czeczil ennyi jó emberének a ragaszkodását úgy fogadta, mint valami elégtételt.

- Ah, önök valóban szivükön hordják sorsomat! Köszönöm! köszönöm!

Szászvári még mindig a háttérben maradt. Ugy vélte, hogy ez a szerénység kötelessége. Aztán bántotta, hogy ez a sok ember elválasztja őt imádottjától. Hantos is csak most közeledett:

- Az én gratulációm a legőszintébb, - szólt halkán. - Hát nem lett volna jobb, ha Szeredy gróf az én elveimet követi és meg nem házasodik?

- Ah, a nőgyűlölő!

- Ez a szó az ön ajkairól úgy hangzik, mint akár az, hogy gonosztevő!

Tilda nem állhatta meg, hogy oda ne szóljon:

- Ej, ön előtt semmi sem szent!

- Csalódnak, ha azt hiszik, hogy gyűlölöm a nőt. Nem, csak nem akarom hozzákötni magam. A házasságot se gyűlölöm, csak én magam nem házasodom. Sőt házasság-közvetítőnek is fölcsapok. De előbb citálom a statisztikát. Kiváncsiak rá? Nos, tehát a nő megszökik a férjétől: Tízezer házasságnál 495-ször fordul elő... A férj megelőzi a nőt: 1895 eset. Férj és feleség naponta szöknek, de csak napokra vagy órákra 3400 eset. Hát még a nyílt és titkos gyűlölködések! Azért tízezer közül csak tizenhat pár igazán boldog. Ezerre jut egy pár. De itt is marad egy töredék. S ez a törtszám is célzás néhány házasságtörésre.

A társaság nevetésbe tört ki. Senkinek sem jutott eszébe, hogy ellent mondjon.

- S a ki nem riad vissza a statisztikától? kérdezte Zalai báró.

- Az megszökik, vagy tőle szöknek!

Péteryt bántotta, hogy ez a cinikus ember ismét járatos a házba. Sejtette a terveit is. Kárörömmel fordult most a kedvetlen Szászvárihoz:

- Látta azt a nyájas tekintetet?

- Kiét?

- Vigyázzon, kedves mester, én ismerem már azt a tekintetet.

- Kiról beszél?

- Hát nem látja? Czecczil sógornóm és az ön Hantos barátja... Hm! hm!

És ujját kinyujtva, komikusan vésztjósító arcot vágva tovább ment.

Szászvári nem is sejtette, hogy ez a dévajtság milyen lelki kínt volt hivatva palástolni. Az önkéntes házigazdának olyan kedve volt ma, hogy golyót szeretett volna az agyába röpíteni. A véletlen úgy akarta, hogy épp azon a napon, a mikor Czecczil kedvező ítéletet kapott a kuriától: Péterynek is meglepetés jusson osztályrészül. Ügyvédje nem birt kiegészíteni a hitelezőivel és ezek csődöt kérnek ellene. Éveken át semmit sem tett, mint hogy rajongott egy asszonyért, a ki tán meg sem hallgatja őt, s a ki oka mindennek, a kétségbeesett kártyajátéknak, az erőltetett vig életnek s az egész nagyzó szereplésnek. Vannak előkelő és szent asszonyok, a kik hamarabb tönkre tesznek egy-egy gavallért, mint a legpénzsóvárabb félvilági hölgy - a nélkül, hogy ezek a becsületes asszonyok még csak sejtjenék is, hogy miattuk, érettük akár egy fillért áldozott volna a tönkrejutott imádó! És Péterynek minduntalan eszébe jutott a szokimondó ügyvéd fölkiáltása: »Tudja-e kérem, hogy csupán a virágbokréta, ujévi, karácsonyi, névnap és utazási meglepetések számlái takaros kis vagyont képviselnek!«

A tönkrejutott ifju belátta, hogy addig mulattatott, vigasztalt, védelmezett egy veszedelmes, bájos rokot, mig a legostobább módon elvesztette mindenét. És ez idő alatt még a kezét sem kérhette. Korainak talált minden komoly szót, a mig lehetetlen a komoly válasz. Czecczil tán legkevésbé gondol arra, hogy most, a mikor kenyértörésre kerül a dolog: hát ő is itt van! Ma köszöntött be ez a nap. Ma akarta kitérni a szívet. Megteheti-e még? Lehet-e joga, azok után, a miket ügyvédje föltárt előtte? Egy csődbe jutott kérő! De ha ki is nevette a saját szándékát: valami furcsa érzés folyvást ösztökélte, hogy könnyítsen a lelkén és ne meneküljön el gyáván. Patvarba is! Hisz voltak olyan meghitt pillanatai az ellenállhatatlan rokonnal, hogy akár paródiáját is eljátszhatja a soká halasztott szerelmi vallomásnak. Ugy érezte, hogy már ő belé is szorult valami a cinizmusból. Kincs ennél könnyebb filozófia! Az ember józan fejjel is egyszerűen tul teszi magát azon, a mitől máskor mámoros állapotban is visszariadna.

Elindult, hogy fölkeresse a körülrajongott háziasszonyt. De ime, maga Czecczil siet eléje.

- Kérlek, Sándor!

- Mi lelt? Valami kellemetlenség ért?

- Kerestelek. De hová is menjünk, hogy senki se háborgasson bennünket? Ide, ni!

Előre ment és benyitott Adél szobájába. Az ajtót betette, sőt a kulcsot is ráfordította. Sötétben álltak ott.

De Czecczil megtalálta a gyújtót s a következő pillanatban már égett a gyertya. Intett Péterynek, hogy üljön le s ő melléje állt. Az asztalon Adél egy nagy fotográfiája ékeskedett. Pétery akaratlanul nézte. De Czecczil idegesen elkapta a képet és az egyik támlásszékre vetette.

- Ide figyelj!

Szétbontotta a zsebkendőjét és abból egy apróra összetett ujságdarabot vett elő.

- Olvasd csak. Előbb ezt itt.

És Pétery a napi hírek közt elolvasott néhány sort, mely világgá kürtöli, hogy egy évek óta húzódo »főrangú válópör« ma ért véget. A kuria megengedte Szentmiklóssy Czecczilia bárónőnek, hogy újra férjhez mehet, s a szépségéről és szalonjáról egyaránt jól ismert hölgy már közelebb új frigyre lép. De második férjét nem az arisztokraták köréből választja. Végül egy fölösleges és tapintatlan megjegyzés a mai demokrata korszakról.

- Botrány! - kiáltott föl Pétery.

Czeczil egész közel hajolt, hogy haja a fiatal ember arcát érintette. A jó rokon kéjjel szívta a csábos nő illatát.

- Most ezt olvasd, - és keskeny, fehér kezét Pétery szemei előtt rátette a papírra.

A másik hír közvetlen az első után következett.

Azt trombitálta a szélrózsa minden irányába, hogy Szászvári György, a híres művész közelebb fejezi be egyik művét, mely »Múzsá«-t ábrázol. Az agyagminta jóformán kész s a gyönyörű női alakhoz a főváros egy általánosan ismert és tisztelt főrangú hölgye állt minta gyanánt. A művész e remek alkotását márványból fogja kifaragni, de csak tavaszkor, a mikor pazar berendezésű, új műterme, mely valóságos palota lesz, fölépül.

Mindkét hirben a kényes szavak vörös plajbászszal alá voltak huzva.

- Érted az összefüggést? Kétségkívül célzatos. És éppen ma irták ki!

- Ki küldte?

- Nem tudom. Épp az imént kaptam borítékban, a postával.

- Kire gyanakszol, Czeczil?

- Ezt akarom tőled is kérdezni. Meg kell tudnunk: az tette-e postára, a ki a hirlapba is fölvetette.

- Kinek állhat az érdekében? - vetette föl a kérdést Pétery. - Mert pressziót akart valaki gyakorolni rád ezekkel a hírekkel, az bizonyos. Vagy kedvedet akarják szegni valami dologban, vagy ellenkezőleg: bátorítani, erkölcsileg kényszeríteni arra a lépésre, melyet megtenni habozol...

A bárónő arcát pir lepte el. De nem a szemérmesség pirja, hogy szive ügyébe hatoltak. Föl volt háborodva.

- Kényszeríteni engem? - Már ki is kapta az ujságpapírt rokona kezéből, hogy még egyszer beletekintsen. - Kinek kötöttem le magamat, hogy erkölcsileg kényszeríthet? Ah, ez ugyan csak különös! S mit jelentsen az, hogy Szászvári a »Muzsa«-szobor után azonnal drága műtermet, palotát építtet, pazar berendezéssel, hisz tudtommal senkitől sem örökölt! S a jövedelme, az se annyi, hogy ily fényűzést most megengedhetne magának!

Pétery nyelvét néhány szó égette és szive remegni kezdett, a mint érezte, hogy ki kell mondania azt a néhány szót.

- De hisz, magadra veszed, a mit az ujság a s o r o k k ö z t mond, akkor meg kell értened azt is, hogy téged annál gazdagabbnak ismernek.

- Tehát Szászvárira gyanakszol? Ő volna -

- Ő neki szánnak, az kétségtelen. De Szászvári becsületes és jellemes ember!

Hangja remegett, a mikor ezt mondta s utána tette egész erélylyel:

- Nincs okom, hogy rajongjak érte, de én képtelennek tartom őt bármi tisztességtelen tette, sőt még önző számításra sem.

Czeczil szemei fölragyogtak. Végtelen hálás tekintettel nézett a nemes ifju arcába. Arról, hogy mi háborog Pétery bensejében, még csak sejtelve sem volt. Mohón folytatta a találgatást:

- Már Hantosra is gondoltam.

- Ugyan? Ilyen otromba eszközzel csak nem áll elő! Sokkal eszesebb, büszkébb, semhogy ilyesmire vetemednék.

- Ugy hát Hugó meg Zalai.

- De az csak nem bánthat téged. És Hugó sokkal blazirtabb, semhogy ilyesmiben kedve telnék.

- Akkor hát Sándorkám, rád bizom, hogy a végére járj. Meg kell tudnom: honnan e meg-rohanás? Nekem az egész estémet elrontotta a nemes emberbarát, a ki ezt a meglepetést számomra készítette.

Már föl akart kelni, hogy távozzék, a mikor Pétery megfogta kezét.

- Maradj még, kérlek. Négyszemközt vagyunk, hadd mondjam el, a mi -

- Igaz, igaz! Ej, kedves házi gazda, hát halljuk a jelentést. Hogyan is ülteted a vendégeket a vacsoránál? Kit szántál a szomszédoknak?

- Már egy órája várom ez együttlétet! Másra sem gondoltam.

- Hogyan? És én sem törődtem semmivel. No szép házigazda és háziasszony!

- Hallgass meg, Czecczil. Évek után most szólok először szívedhez -

- Ah! Te is tanácscsal kedveskedel? Irigyled Tilda misszióját vagy Zalai szerepére vágyol? Sándorkám, irgalmazz! Hisz te eddig olyan kedves, okos voltál -

Pétery összeszorította a fogait, nagyot nyelt s a verejték egy perc alatt kiült a homlokára. Maga is csodálkozott, hogy mosolyra erőszakolhatta arcizmait.

Nagy gyorsan szólt:

- Félre ne érts, én ugyan nem egy leány szívét áldoztam föl -

- Én érettem? Ej, te modern pogány te! Hát bálványod vagyok, a kiért lánysziveket áldozol! És ezt csak most árulod el?

- Most, mert már tul vagyok azon, hogy akár Zalai is fölbátoríthatna. A tanulékony báró gazdag, igényt tarthat rád, míg én -

- Nos? Hisz te -

- Voltam gazdag. Örvendj most már, Czecczil, tőlem nem kell tartanod -

- Semmid sincs már?

- Némi adósság; no meg remény is, de ez aztán sok! Éppen a múlt héten mondtak le az orvosok Bencze nagybátyámról. Ohó! A láthatár kezd már derülni -

- Aranyak verőfénye, ugy-e bár?

- Aranykalászkok tengere...

- Tenger? S nem válik majd vízzé az egész birtok? Lásd, hozzá akarlak szoktatni, hogy reális légy, mint én vagyok. Mért nem mutattad meg pontos kimutatását a jövedelmeidnek, mint én mutattam neked? Mindig jó tanácsokat adtál nekem, míg magadról megfeledkeztél!... És csak most vagy igazán őszinte s bevallod, hogy semmid sincs -

- Az az -

- Na igen! Némi adósság; de annál több remény.

Pétery nevetve kelt föl és tréfásan szavalta:

- A remény legfőbb kincse az emberi szívnek! - Aztán vidáman folytatta, csalhatatlanul utánozva Szászvári mély hangját és úgy forgatva szemeit, a hogy Zalai szokta: - Óh, bárónő! óh Czezil! remélhetek-e? - Még térdre is bocsátkozott e szavainál; de rajta volt, hogy a könnyei ki ne csorduljanak...

S mint oly sokszor, most is földerítette Czezil a bohóskodásával. Hány szomoru estéjét, hány kétségbeejtő téli napját tette elviselhetővé a mindig szolgálatkész, sohasem lehangolt Sándorka. Az igéző asszony nem is tekintette másnak ezt a megkérést, mint tréfának, s ha meg is értette, akkor sem vette komolyan.

- És most, kedves barátom, ne feledkezz meg háziuri teendőidről. Csak ügyesen! Mire is mennék nélküled egy-egy hétfőn! És el ne feledd a névtelen levelet!...

Pétery megragadta Czezil kezét és ajkaihoz emelte. Még mosolyogni is birt hozzá.

V. FEJEZET. A méreg hatni kezd.

Annak a türelmetlenségnek, melyet Szászvári ezen az estén a szokottnál is jobban elárult, megvolt a maga nagy oka.

Még reggel a legboldogabb ember gyanánt ült a műteremben. Nézte a kész Muzsa-szobrot. És gyönyörködött Czeccil arczában, míg a holt agyagot bámulta.

Egyszerre, im, falujok régi plébánosa és Zsellér püspök léptek be hozzá. Évek óta nem látta őket, de mint annak idején, most is tisztelettel kezét akart csókolni az egyház-fejedelemnek. Zsellér püspök azonban ellenállt. Felfüggesztette a bizalmaskodást, míg jövetelének céljával tisztába nem jön. A plébános ur pedig úgy találta, hogy szintén várhat a nekimelegedéssel. Egyelőre hivatalos nyájasságot igyekezett tanusítani a mester iránt.

A püspök oly érdeklődéssel nézett körül, a milyent az ország legjelesebb szobrászának legelső meczenásától méltán megválthat az ember. A plébános ur nem feledte el, hogy ő volt a »fölfedező«, és hűségesen visszhangoztatott minden dicséretet.

Végre a Muzsa előtt álltak meg.

- A régi pogány világ jobban vonzza önt, spectabilis, - jegyezte meg nagyon nyájasan a püspök ur. - Ámbár a minta, úgy látom, egészen modern. - És rámutatott Czeccil nagy fényképére, mely az állvány mellé volt erősítve. - Ki is ez a delnő?

Szászvári semmi rosszat nem sejtett. Büszkén nevezte meg Szentmiklóssy Czeccil bárónőt.

- Hm! - mormogta Zsellér püspök, és jóságos, de fonnyadt ajkai mozogtak, szelid szemeit pedig behunyta, nehogy a Muzsát lássa. Tiszteletet gerjesztő, galambösz fejét jobbra-balra ingatta.

- Hm! - hangzott a plébános ur hűséges visszhangja is, ám azért a püspök háta mögül annál nagyobb érdeklődéssel nézte a bájaiban ragyogó asszony képét és szobrát.

- Hát ez az? - kezdte aztán a püspök. Urahagyott asszony ugy-e bár?

- És apostata! - tette hozzá a plébános. - Hűtelen leánya az egyháznak... Hallottunk róla...

Szászvári kinos zavarában majd elpirult, majd halottsápadttá vált. Mit akarnak vele? A leg-erélyesebben védelmére kelt Czeccilnek. Elmondta, mily boldogtalan volt.

- Ha meg is változtatta a hitét: én soha más templomba nem kísérem most se mint a katolikusba. Nincs, a ki lilium-tisztának ne ismerné -

- Való igaz! Nem is szólok ellene. De igaz-e, a mit Keselykőn is mindenki tudni akar, hogy ön, kedves művész, ezt az urahagyott asszonyt a neijévé akarja tenni, protestáns oltár előtt?... Nem azért jöttem csupán, hogy ezt kérdezzem, épen nem! Arról van szó, hogy ősrégi székes-egyházunkat gyökeresen megújítatjuk. A rozszant szobrok helyét új fogják elfoglalni. A főhomlokzat új tizenkét apostolt kap. A főoltár mellett új alakok lesznek hivatva ékeskedni, s az egyes hajókba nagyszámu domborműveket tervez az építész, a melyek az összes magyar szenteket dicsőítendik! Nagy és magasztos feladat várna önre, kedves művész, önre, kit eddig az egyház hű fiának ismertünk s a kinek apái nemzedékeken át a szent dóm szolgálatában fáradoztak! El meri-e vállalni lelkiismerettel e dicső feladatot? Ez a munka lenne művésztének koronája, életének büszkesége, hirnévének örökké tartó glóriája!

A főpap már fölemelkedett. Hangja egyre erősbödött, karja könnyedén remegett, a mint most Szászvári György felé terjeszté. És a plébános ur hűségesen intett hozzá a fejével és áhitattal nézett fölfelé. Most ő is megszólalt:

- Éveken át el lenne foglalva minálunk. Egész tőkét, egész vagyont - óh de mily nagy vagyont szerezne könnyü szerrel ez idő alatt! A káptalan egyhangulag önre kívánná ruházni a szent munkálatokat, és a püspök ur ő méltósága kiköti, hogy az egész idő alatt kizárólag az ő vendége legyen. Mint egyházkerületünk fia, mint az én paróchiám híve, mint Zsellér püspök ur ő méltóságának gyámoltja, kegyeltje: úgy hiszszük, ismerni fogja kötelességét - -

Folyt az ostrom, Szászvári csak most tudta meg, mit jelent az, ha igent mond! Választania kell szerelme és az egyházi művészet, boldogsága és a biztos gazdagság között... Óh hát nehéz-e rá nézve a választás? Hála! Óh hát van-e még, a mit le kell rónia?

A kínos óra elmúlt. A mikor a püspök meg a plébános ur távoztak: Szászvári György még soká hallotta a jóságos hangu szavakat:

Ne bizzék vakon urahagyott asszonyban! Nincsen áldás az ilyen frigyben. Én várok, fiam. Várlak!...

És ez a jóslat már egész nap cseng a művész fülében. Itt, az est vigalmában is folyvást gyötri. Bizonyosságot szeretne, és ime, Czeczil kerülni látszik őt!... Ha tudná György, hogy a leg-szerencsétlenebb perc az, melyet most választ, most, a mikor a mérreg már hatni kezd.

Az a névtelenül küldött levél, mely a kiméletlen ujság-pletykát, ezt az otromba czélozgatást hozta: teljesen elvette Czeczil mai örömét. Hát újra csak a vagyona az, melyért kívánatosnak találják?...

Nem tudta: mit higgyen, mit ne higgyen! Csak azt érezte, hogy nem tudná elviselni az újabb zsarnokságot, melyért mind e napig oly keservesen túrnie s aggódnia kell. El nem szabad hamarkodnia semmit!... Oda állhat-e ma, mint György menyasszonya a vendégek elé?

E gondolatokkal tépelődött, a mikor szemközt állt az izgatott művészszel. A bárónő hirtelen enyelgő hangot kísérelt meg. Meg akarta nyugtatni a türelmetlent:

- Végre önnel is válthatok egy-két szót.
- Inkább egyet, mint kettőt. Szeret?
- Ez egy szó volna - ingerkedett tovább Czeczil.
- Nem szeret?
- No ez már kettő!

Szászvári kedvetlenül nézett rá. Élesen vetette oda:

- Több az egy, mint a kettő. Ez a szerelem számtana. Nehéz tudomány! Ha még sokáig tart belezavarodom.

- Ej, kedves matematikusom, hisz ön egészen ingerült. S ha nem félnék régen ez indulatos-ságától, azt mondanám, hogy jól is illik önnek. Ha mindig úgy fénylenének a szemei:..

A művész hirtelen fölegyenesedett.

Ugy-e bár nem fog félreérteni, ha megcsókolom fehér kezét s a mai est további élvezeteiről lemondok.

- S ha ezzel megbántana?

Szászvári visszaült a székre, s keresztbe tette karjait.

- Akkor hát maradok. Tessék, gyötörjön tovább.

- Önnek gyötrelmem az, ha próbára teszem: vajjon igazán szeret-e? Elhiszem, hogy ez kényelmetlen -

- És ha nőm lesz, akkor is minden este meghódítsam majd?

A bárónő kerülni akarta a vitát, melyet pedig az imént maga idézett föl. Csak most látta, mily rossz napja van sok évi hívének. Mentegetődni kezdett.

- Édes György, hisz tudja mennyire csalódtam Hugó grófban.

Több nem kellett, mint e név hallása, hogy a csiszolatlan gyémánt szikrákat hányjon.

- Mindig csak ő! Kérem ne lázítsa föl még jobban a véretem ez ember ellen, a kit gyűlölök, hogy kirabolta lelkéből a hitet, szivéből a bizalmat, és nem csak önt, hanem engem is koldusává tett! Hát már csak alamizsna az ön szerelme, melyet nem is ön, de ő oszt? Tűrjem, hogy oly váddal illessen engem is, mint őt, a ki nem volt méltó sem erre a hitre, sem erre a bizalomra?

Ijedten nézett rá Czecczil. Engesztelni akarta a haragra lobbant művészt.

- A vád nem önt éri, édes György, csupán engem. Vádolom magam, hogy az, a kit szeretek és becsülök - áldozata az én örökös kételyemnek, habozásomnak. Óh, ha be tudnám váltani a tapasztalás minden kincsét egy szemernyi bizalomért és tudnék szeretni: nem tudva miért? Azt mondják: szabad vagyok... Szabad? Kitől? Egy gyűlölt férjtől, a ki már az első napon, az első órában nem volt az enyém, bár a házassági szerződés, az eskü, a pap áldása, az enyémnek hazudták... Szabad? Hát megszabadulok-e mindattól, a mi boldogtalanná tett? Elszakad-e mind az a láthatatlan kötelék, mely a multhoz lánczol? Szabad! Igen, és kifosztva, megunva, szélnek eresztve!... Édes György, csak ma ne rohanna meg kérlelhetlen szerelmével, csak ma ne, a mikor száz emlék rohan meg kérlelhetlenül... Mindjárt az első napon, a mézes hetek első napján furcsa meglepetés egy virágszámla képiben. S miért ne lehetne ugyanegy kézzel kifizetni a nászbokkrétát s a ballet-hölgyek koszoruit?... Az esküvő reggelén feltűnően sápadt és álmos a vőlegény. Hogyne! a mikor a kártyaasztaltól egyenesen az oltár elé lép... A templomban sok a feltűnően kíváncsi arc, indiszkrét suttogás és furcsa mosoly, mindenütt, a merre férjem karján haladok... Ő viszonozza, ha nem is a a suttogást, de a mosolyt... Hát miért ne képezzenek sorfalat a férj egykori szeretői?...

A szobrász fokozódó türelmetlenséggel hallgatta a fájdalmas panaszokat. Az se csillapította le, hogy Czecczil hangja megindítón édesen csengett, arcza átszellemült és tekintete olyan volt, mint valami vértanué, a ki Max Gábor ecsetére lenne méltó.

- S mindez, azt hiszi, ismétlődhetik én nálam?... Ne mondja ki, Czecczil!

- Ez nem. Óh azt jól tudom. De más... tán szintoly súlyos csapástól remegek... György, ha én nem tudnám boldogítani! Rakonczátlan természete, fékezhetlen szenvedélyessége félelemmel tölt el... Emlékezzék vissza, hányszor emlékeztettem rá, és hányszor hullattam keserves könyeket... Lesz-e majd csak nyugalomunk is, melyre az ön művészetének oly nagy szüksége van?

A gyanu, a féltés, most már megragadta a művész lelkét. Ez a lélek egész vadságában tükröződni kezdett sötét szemében. Többé nem hallgatott a józan észre s nem bánta, bármiképp végződik rá nézve az utolsó kísérlet, hogy célhoz jusson. Már nem is volt más célja, mint hogy tisztába jöjjön mindennel. Itéletet akart, ha mindjárt halálos is az!

- Miért hitegetett akkor?... Czecczil! Ne ejtsen kétségbe e fontolgatással. Gyűlölöm a mérlegelő szíveket! Az enyém csak szeretni és szenvedni tud... Biztatott, hogy majd véget ér a válópöre. Nos unom már a játékot és e naptól fogva nem akarok rabszolgája lenni!

A szavak metszettek, mint a kalapáccsal ütött véső a márványon. A bárónő büszkén emelte föl fejét.

- Lássá, lássa! Ez a hang az, melytől én semmi jót nem remélek... Valamikor remegett egy tekintetemtől.

- Remegtem? Én?

- Ne szégyelje, barátom! Remegett, igen. De most, a mióta -

- A mióta túrnöm kell, hogy nevessem rajtam a világ -

- Ez a világ: Hantos Jenő. Látom már a kezét ebben a játékban! Ez a nőgyűlölő lázította ellenem. Ej, hát hisz neki? És nem hiszi, hogy ő is szívesen meghódolna? -

- Czecczil!

- De én inkább akarom önt zsarnokomnak, mint rabszolgának őt. Érzem gyöngeségemet s maholnap mocszanni se merek. Lássá, már a hajamat is úgy viselem, a hogy ön kívánja - van is miatta baj az egész háznéppel! Az új bordeau-szín kalapomat se hordom, mert ön nem szereti, oda ajándékoztam a varrónőmnek. És kinek a kedvéért mondtam le a korcsolyázásról? Nos, féltékeny ur?

- Nem a féltés bántott, de az, hogy ismerősei mosolyogtak, a midőn Zalai báróval felbukott. Nem tűrhetem, hogy bántsák önt, ha csak egy mosolylyal is. Különösen ha valaki mosolyog.

- S ki az?

- Eh! hagyjuk ezt! - És kezeivel bosszusan, éppen nem szalóniasan belevágott a levegőbe.

- Tehát Hugó gróf?

Nem tehetett róla Czecczil, de az a feneketlen harag, a mely újra elváltoztatta Szászvári arczát: mosolyra készítette őt. Most látta először, hogy barátja nem ment minden komikumtól, a mikor így magával tehetetlenné válik. Különösen szájának egy mozdulata, a mikor a bajuszába harapott: képes volt derűtséget kelteni. A legszerencsétlenebb pillanatban dörgé György, miközben zordon a padlóra nézett:

- Kérem a választát: akar-e a feleségem lenni vagy nem?

Megbánta már a közelebbi pillanatban Czecczil, a mit mondott, de ki kellett mondania, a mi eszébe jutott:

- Ha most látna így együtt bennünket Hugó gróf, méltán mosolyoghatna!

Egy pillanattig szóhoz sem juthatott a művész. Zavartan állt ott. De végre hangot követelt a csalódása.

- Rendben vagyunk. Bárónő, én az ön szerelmében nem csalódtam, mert igazában sohasem hittem benne. Nincs a mit szemére hányjak. Üdvözlöm!

Megfordult, hogy gyors léptekkel távozzék. Már az ajtónál volt.

- György!

A művész egy pillanatra habozott és visszanézett.

- Nos, hát menjen el, ha bir. Tudom akkor, mit ért a szerelme!

Szászvári valósággal odaszökött Czecczil elé. Fájdalmasan rebegte:

- Miért ellensége önmagának, - nekem, mindkettőnknek? Ha nem rösteli, hogy három évig rám pazarolta szívét: miért szégyenli, hogy a kezét adja? Kinek volna több oka idegenkedni e

frigytól, mint nekem? Igen, ha úgy éreznék, mint ön! Ki lesz inkább kitéve a világ nyelvének, ön, a ki főrangú és gazdag, vagy én, a ki polgár vagyok és szegény? Ez a visszásság, persze, csak önnek kényelmetlen, a ki asszony és azért büszke is; én, a férfi, a ki eddig csak egy istennőnek, a művészetnek voltam hive: mi joga lehetnék szintén büszke? Nem úgy! A kinek oka van aggódni és joga van habozni, az csak én lehetek!

Ah, ez a harsogó sopánkodás, ez a nagy pathos! Mennyire nem szalonias! Mosolyra készítette a bárónőt... S a játékot végkép elvesztette György, a mikor újra egész tragikusan fölkiáltott:

- Miért is született bárónőnek, Czecczil! És miért gazdagnak?

- Ej, no! Ha tudtam volna, hogy valamikor ennyi bajom lesz miatta: dehogy engedtem volna meg!

Nem volt már menekülése Szászvárinak. Érezte, hogy nevetségessé válik. Ijedtében haragja is lohadni kezdett. Összeszedte minden erejét, hogy legalább tisztességgel vonulhasson vissza. A szalon légköre, melyről, ime, újra meggyőződött, hogy még mindig nem igazi eleme: fojtogatni kezdte. Akármelyik gyöngye fejü gavallér legalább a méltóságát óvta volna meg, ha már a diadalról le kell mondania. De ilyen kudarc! Ilyen szégyen! Életében kinosabb zavarban nem érezte magát. Képtelen volt egyetlen egy okos szót is kiejteni. Azzal segített magán, hogy elfordult.

- Édes György! ön még most sem szelidült meg a házasságra. De nem hagyok föl a reménnyel.

És Czecczil elsuhant.

VI. FEJEZET. Lelki vihar.

Mélységes titok volt Szászvári előtt: mi tette ujabban oly habozóvá Czeccilt. Nem tudta, hogy az esti lapok mit irtak róla. És nem is sejtette, hogy a megfélemlített asszony csak azért nyult a játék fegyvereihez, mert haladékot akart kivívni magának s a jövőt sem akarta elveszíteni.

A háborgó művész csak a kaczerkodást látta és - a színésznő leányát.

A gyorsan lezajlott összeütközés után csak most kezdett eszmélni. Még fülében csengtek saját sulyos szavai, és majdnem hangosan kérdezte:

- Miért tűri el kiméletlenségemet, ha nem szeret? Miért?

Megrázta hosszú fürtü fejét; és kedve lett volna, hogy öklével rácsapjon erre a magas, domboru homlokra, melyet belül zsibbadni érzett.

Fölríadt, mikor Hantos lépett be és ördögös gunnyal mosolygott:

- Tekinteted mindent megmond. Csak úgy volt, mint máskor. Követelő szavaidra: hizelgés; fenyegetésedre: az etiquette emlegetése; kitörésedre: sértődés, majd biztatás s a vége kosár! De még nem a jelenben - óh nem; hisz az derék őszinteség volna! Nos? Így van-e?

- És ő mégis szeret - esküszöm!

- Esküszöl? helyette?... Ej, inkább Czeccil esküdnek!

- Te is ingerelsz? Távozz, kérlek Jenő! Vagy én megyek.

- De mit akarsz?

- Egyedül akarok lenni!

Hantos már megszokta, hogy pártfogoltja koronkint vele szemközt is elveszti önuralmát. Mégis meglepetve nézte. Szászvári leült a kerevetre s a falon függő domborműre szegezte tekintetét. Mintha sohasem látta volna, úgy szemlélte.

- Egyedül akarsz lenni? Azaz önmagaddal! - gonyolódott Hantos. - Csak nézd azt az alakot ott. A józanabb ezuttal ő, az a holt mű. Megszégyení, György.

A szobrász fölugrott.

- S ez én volnék? én! Hahaha! Hisz ez az arcz becsületes! Ez a tekintet férfias! Eh, kontár férczmunka! hitvány... silány!

Vad haraggal összeszorított, fölemelt ököllel rohant a falnak, hol az aranyszínű dombormű ragyogott. Már feléje is csap, hogy szétzuzza. De megbotlik a peluche-zsámolyban. Ökle csak a falat és a képmás élet találja. A következő pillanatban mellette terem Hantos... Az egyik szék feldől. Mindegy! Még jókor megkapja az uj csapásra készülő kart. Dulakodás támad. Mindketten a szekrényhez szorulnak. Most megpattan a szekrényajtó homályos üveglapja. Nagyot recseg. Az athléta termetű művész lebocsátja karját. Hantos csak most rivall rá:

- György! Mi ez?... Ne feledd: hol vagyunk! Nem tűröm, hogy szégyent hozz én reám! Megtiltom!

Szászvári kábultan néz föl. A vér elhomályosította tekintetét. Máskor oly nemes, átszellemült vonásai földultan merednek Hantosra.

Szünet áll be. A szobrász visszahanyatlik a kerevetre. Arczát két tenyerébe rejti, és hallgat. Hantos szentül hiszi, hogy az óriás gyermek elérékenyül. Még csak az kellene!

- György! Nézz a szemembe. Ne szégyeld magad e mai vereséged miatt. Az utolsó volt, szavamat adom. Nézz hát rám. Én adtam a szavamat, hallod-e. S az én szavam többet ér, mint a te botor esküd, a mikor mindketten Czecczil nevében szólunk. Hamisan esküszöl -

- Ne avatkozzál bele - ne még!

- Bizalmatlanság? De az én misszióm kettős. Nemcsak te rólad van szó, te önző te! Czecczil szintugy rászorul, hogy megmentsek. Azt hiszed ez a syrén -

- Syrén?

- Syrén, igen. És én kiismertem a bűverejét. Mosolya fájdalmas, de azért szívesen mosolyog. Szemében ott ólálkodik a köny, de az a köny veszedelmesen csillog. Hangja merő panasz, de ez a panasz csábító. Ő maga vértanu, de azért odakövetel mindenkit a máglyára. Művész számára milyen pompás minta!

- Syrén!

- A téma ugy látszik tetszik. Még mesterművet készíthetsz belőle, párjául a Muzsának. Lásd, ez a te nagy szerelmednek eddigi haszna... Ej, légy már vidámabb: ez az első teendőd, a második: szórakozzál ez este mással; a többit bizd reám. Nini, itt van mindjárt valaki!

Adél lépett be s egyenesen Szászvári elé állt.

- Önt keresem, mester.

A két férfi kíváncsian állt föl. De a lány elpirult, a mint tekintete a Hantoséval találkozott. Nem mert szólni, pedig valami sürgős kérése volt. Nyugtalansága élénken, elárulta ezt.

Hantos végre megszánta szegénykét. Nyájasan intett, hogy nem akar utjában lenni s a könyv-állványhoz lépett.

Adél halkan kezdte:

- Pompás tréfát terveztünk. S én mint küldött jelentem meg. Már rég nem rajzolt karrikaturákat, kedves Szászvári, pedig hányszor mulattatott bennünket ilyenekkel. - Aztán közelebb hajolt: Meg akarok bosszantani valakit.

A művész rajta felejtette szemét a lánykán ki most halántékáig elpirult.

- Megteszi? - kérdezte újra Adél. - Vagy nincsen kedve?

- Ej, hogy ne volna! - fordult meg nevetve Hantos, a ki mindent hallott és mindent meg is értett. - Siess barátom; hegyezd meg a plajbászt és rajzold meg Péteryt, de úgy, hogy nevesünk fölötte. Egészséges ám az a nevetés, ugyebár kisasszony?... És Czecczil bárónőt se feledd el!

Adél e szörnyü indiskrérczióra belekapaszkodott a művész karjába és elsietett vele.

Hantos nagyvidáman dőlt a támlásszékre. Hosszu lábait kinyújtotta és élvezte az élet, az asszonykomédia s a hétfői est megfizethetetlen furcsaságait.

- Ime, egy szende, piruló gyermek, oly szüzies, hogy a nyakamat hagynám leváogatni az ártatlanságáért és... és torzképekkel reklamálja csélcsap lovagját, még pedig a vetélytárs segítségével!... De nini!... Mintha ez az eszme a megmentő eszmék fajtájából való volna... Nézzük csak. Hátha Adél, ki fél tőlem, mint az eleven ördögtől, szövetségesem lesz Czecczil ellen? S miért ne! Hollá! A hadjárat megkezdődhetik! - -

Pétery most már a kétségbeesés buzgalmával járt-kelt és végezte kötelességét. Még nem tartotta magát fölöslegesnek a házban. Megbízata is volt: ki kell kutatnia az ujság-hirek titkos szerzőjét.

A vacsorához szükséges borok elrendezése közben némi vigaszt is talált. Addig kóstolgot, a mig eljött az óra, melyben kevésbé érzékenyen gondolt az élet váratlan meglepetéseire. Ilyen órái most gyakran voltak.

Megállította a tanulékony bárót.

- Jó hogy talállak. Fontos ügy.

- Kérlek.

- Hol kívánsz ülni? A háziasszony mellett, vagy a fiatalsággal a - macska-asztalnál?

Zalai a probléma előtt végig simított kopasz fején.

- Ha a háziasszony a macska-asztalnál ül -

- Hát csak gondolkodjál, hogy bele ne öszülj, édes Elekem!

És elrohant, hogy csakhamar Adélt állítsa meg.

- Tudod már hányan vagyunk? Két asztalnál sem férünk el. Ime a névsor! - És átadta a kezében tartott czédulákat.

A lányka durczás arczzal, de remegő kézzel fogadta, számlálgatta. Fagyosan kérdezte, a nélkül, hogy fölnézett volna:

- S hogyan segítesz majd?

- Hát mire való a macska-asztal! Oda ültetem a fiatalságot. Van itten eszme!

A mint az utolsó papirlapot is végig nézte Adél, hirtelen elhalványodott. Visszaadta a csomót.

- Egy hiányzik.

- Ugyan kiről feledkeztem volna meg?

- Keresse!

És sértődve távozott. Pétery ujra végignézte a czédulákat. Megütközve vette észre, hogy Adél nevét nem írta le.

Most már alig várhatta a lányka, hogy bosszut álljon e csuf emberen, a ki semmi, de semmi figyelemmel nincs iránta, mig ő az életét is odaadná érte.

Minduntalan beosont a könyvtár-szobába, a hol Szászvári egymagában ült. Megállt a háta mögött. Lehajolt a mester széles válla fölé. Nézte ennek gazdaghaju, formás fejét, mely meg sem mozdult, mig az izmos kéz gyorsan mozgott, s a két erőteljes ujj között a vékony plajbász-darabka nagy vigan futkározott a papir-lapon. Nyomában aztán a fekete vonalak egyszerre életet, jelentőséget, szellemet öltöttek. Itt egy nevetető grimace bukkant elő, ott egy híven ellesett jellemvonás, mely az illető alakot egész valójában a néző elé állította, Majd ennek, majd annak a furcsa arczkifejezését, állását, mozdulatát érzékítette az a pár vonás.

Adél nem árulta el a mesternek: mi a célja a karrikaturákkal. Jól tudta, hogy egyetértenek s a művészre bizta, hogy satyrájával kedve szerint csipkedje meg a társaságot. Foly a vigalom, a táncz, az ének, a zene. Senkinek sem juthat eszébe majd, hogy megütközzék rajta, ha a plajbász kissé udvariatlan is. A sértődés csak azt bizonyítaná, hogy a torzkép talált.

Igazi szenvedély lüktetett ma Szászvári ujjáiban. A szelid lányka ártatlan mókázást akart elkövetni. Nem is sejti: mily rettentő harag dul a mester keblében. Sűrű szemöldökeit nem

azért huzza össze, mert a fény bántja. Agyában a harag, a megtorlás gondolata háborog... Ha önfeledten fölnézne most a lánykára, ez tán megriadna e sötét bosszuálló tekintettől... De a mester egészen nyájasan fordul hozzá:

- Megvagyunk. Tessék. Legjobb lesz, ha átadja kérem Hantosnak. Ő majd elmondja a szöveget is hozzá. És most Isten önnel, Adél kisasszony!

- Elmegy?

- Mentsen ki kérem a bárónőnél. Isten áldja!

Hangja reszketett, bármint erőltette, hogy megindulását titkolja. Csókot lehelt a köszönetet mondó lányka kezére és az előszoba felé sietett.

Hantos még jókor észrevette. Utána ment. A művész halk, szaggatott hangon kérdezte:

- Mit végeztél Czeczillel? Ne kiméelj, mondd meg a valót!... Fejem kábult... Nem maradhatok tovább... Azt hiszem, megfulladok e tető alatt... Nos hát szólj!

- Lázban beszélsz? Ugy távozz, György. Én kérlek most már. És vezéreljenek az olympusi istenek!

Szászvári még egy gyanakvó pillantást vágott Hantos arczába:

- Várlak, otthon... Nem fogok aludni. - És elment.

- Szegény fiu!

Adél azonnal fölkereste Czeczilt. Akár szemrehányásnak beillett, a midőn kérdezte:

- Mi lelte Szászvárit? Hallott-sápadtan távozott. Mi történt?

- Elment? Bucsutlanul?...

Hantos már mellettük állt.

- Lássá, bárónő! De miért üzte el őt?

Czeczil hirtelen leküzdötte fölindulását.

Mindent el tudott viselni, csak a nyílt daczolást nem. Hiuságában nem tűrhette, hogy mellőzze valaki, főképp az, a kinek hódolata nélkül el sem lehetett. Arra nem is gondolt, hogy a művész itt hagyja őt, azon az estélyen, a melyen visszanyert szabadságát ünnepli. Bántotta és megzavarta ez a lépés. De azért mosolyogva nézett föl:

- Lám, ez az interpelláció! Akár csak a t. Házban! Nem ön küldte el Györgyöt?

Hantos átvette Adéltól a rajzokat.

De hisz majd megmondja maga a művész: mi bántja őt... Pompás dolgok... igazán kacagatók...

Ezalatt többen közeledtek hozzá. Hantos kihirdette, hogy az est programjának legérdekesebb száma következik. A vendégek azonnal köréje sorakoztak. Ő meg egyenkint föltartotta a lapokat s magyarázó megjegyzéseket mondott. Az első valami kutya-képmás.

- Látják ezt a kis borzas szörnyeteget?

- A Pacsuli! Hihih! A Pacsuli! - nevetett Zalai báró.

- Az én okos, hú kutyam! - szólt Tilda bárónő. - Jó napot Pacsuli! A megszólamlásig!...

- Csakugyan - erősítgette Hantos: - Mindjárt ugatni kezd.

- Nini! Aláírása is van.

- Hogyne! »Föltétlenül szalonképes!«

- Ah!

Hantos tovább adta, hogy kézről-kézre járjon. Aztán mást mutatott föl.

- Hát ez? Látják kérem?

- Négyes fogat. Czeczil bárónő hajtja. Hogy emeli az ostort!

- S ketten szaladnak a nyomában, itt a porfelhőben...

- Az egyik én volnék? - kérdezte Pétery.

- A másik meg én! - ütközött meg Zalai.

- Brávó! Találva vannak! - szólt Hantos: - Czime is van: »Ne fuss olyan szekér után, a mely föl nem vesz!«

- Hahaha! Hihhi!

Adél nézte Pétery arcát és legjobban kaczagott. Hantos újra kiáltotta:

- Ime, egy szerelmi vallomás!

- Lássuk! Halljuk!

- A hölgy... ki más lehetne, mint az őszinte, kedves Adél kisasszony!

- Lám! lám!

- Ugy bizony. S a ki előtte térden állva imádattal föltekint hozzá -

- Szászvári! - kiáltották többen egyszerre. S mi az aláírás?

- Nagyon egyszerű: »Hódolat!«

Czeczil közelebb lépett és nézte Adélt, míg ez Pétery szeméit kereste. Az elvált asszony idegesen átvette a lapot, de hamar odább adta, s hugához lépett.

- Hát azért volt veled egész este? És még se birtad lebilincselni? Elszökött előled!

- Én előlem?

Hantos folyvást újabb és újabb torzképeket szedett elő. Végre az utolsóra került a sor.

- De ez! Ez! Ide nézzenek, hölgyek és urak! Egész kompozíció a mestertől. Milyen érdekes társaság. Itt a középben lebontott hajjal, csábos szemekkel, igéző szépségében tündökölvén, a legellenállhatlanabb öltözékben Czeczil bárónő! Óvakodjanak, nehogy elbűvölje önöket! Ime, lábainál a rabszolgák egész csapatja.

- Nini. Ez én vagyok! - szólt újra Zalai.

- Ez a kopasz itt, igen; - erősítgette Hantos. - Ez meg Pétery, a kukta-köténnyel és kulcs-csomaggal. És itt a többi mind. Maga a művész sem hiányzik. Csakhogy ő menekül a veszedelem elől -

- Menekül?

- Hát az ott a háttérben!

- Hantos! - feleltek többen! Hantos, a ki torkaszakadtából kaczag a csoport fölött.

Czeczil zavara már kész izgalommá vált.

- S a czime? - kérdezte türelmetlenül.

- »A syrén!«

A társaság legtöbb tagja nem tudta, hogy mire magyarázza a megbántott művészlélek e naiv kitöréseit.

S míg mindnyájan mulattak és egyik-másik titkon bosszankodott, addig Szászvári György gyalog neki vágatott a rideg téli éjszakának. A ház előtt várakozó kocsikat elhagyva, mint a kergetett vad sietett előre, magával vive vérző szive sebét. Szégyen fogta el. Így kellett csalódnia abban, a kitől sem Zsellér püspök, sem benső barátjainak egész köre nem birta elidegeníteni.

A püspök ur! Ennek figyelmeztető szava, komoly, kérő arcza lebegett folyvást előtte. Milyen kínos volt, a mikor hallotta a kegyetlen jóslatot e jóságos férfiú ajkáról - és most meg kellett győződnie, hogy igaza van! Mily nyomorulttá lett egyszerre, ő, a büszke művész, a ki fejedelemmel sem cserélt volna, a mig hitte, hogy az a csodaszép asszony csakugyan szereti, s hogy a kezét nyújtja neki, mihelyt e kézzel ismét rendelkezni fog...

Minél tovább tépelődött, annál gyorsabban rohant előre. Az utcákban egy-egy haza botorkáló alakkal találkozott. Majd vig kompánia jött vele szemközt. Irtózott, hogy valami ismerősére bukkan. Átsietett a tulsó oldalra. Nem akart emberi arcot látni, emberi hangokat hallani. Maga sem tudta: hová viszik lábai. Meglepetve állt meg, a mikor lakása elé ért. Csak itt lélegzett föl. Csuron víz volt már az egész teste.

A műteremben korom-sötétség fogadta. Máskor vidám füttyszóval lépett be ide, gyertyát gyújtott és boldog, áradozó szívvvel elüldögélt alkotásai között. Tervezgette, kiszínezte a jövő képét, melynek láttára gyermeki öröm szállta meg. Aztán elővette hegedűjét és órákon át játszott, ismételve minden dalt, minden táncdarabot, melyet Czezil dudolt, zongorázott. És újra meg újra élvezte az imádott nő kedélyének minden csapongását, mely három év óta nap nap után soha meg nem szűnő mámorba ringatta.

És most! Elcsigázva állt meg ott, a vak homályban. Azt se tudta: mit is tegyen a következő perczen? Bántotta a műterem megsűrösödött levegője. Jól meg tudta különböztetni az agyag nehéz, nyirkos páráját, a gipszből áradó szagot, a bronzfesték bántó illatát, mely mind egybe vegyült a szivar és cigaretté-füst szagával... Óh bizony utálatos mesterség az, a mi itt folyik! Pizsmogás a sárral, pepecselés gipszszel, vesződés durva márvánnyal! S ez a munka mily köznapivá teszi azt, a ki felölti az éktelen vitorla-vászon kabátot, hogy börtönbeli rab módjára itt görnyedjen, kalapáljon, létrán mászkáljon és robotoljon napestig! Hát szerethet-e ilyen embert az, a ki az illatos, szőnyeges, ragyogó szalon előkelő férfiai is alig hallgatja meg!

Először történt, hogy Szászvári becsmérli a művészetét. Hisz csak arra való, hogy új fajta szórakozást nyújtson annak, a ki hazudta, hogy rajong a formák végtelen szépségéért!... És őt, a művészt többre becsülte-e ez a gögös asszony, mint hogy annak a változatosságnak a megtestesülését nézze benne, a mely változatosság nélkül az ő kaczer, unatkozó szive el nem lehet!... E gondolatra a két tenyerét halántékaihoz szorította a mester. Félt, hogy agya ketté szakad...

Már égett a gyertya. Első tekintete a Múzsza-szoborra esett.

Az agyagmintát nedves ruhadarab fődte. Rászáradt délután óta, a mikor még oly lelkesen, a teljesülő remény biztos tudatában dolgozgatott, simított rajta. Oda lépett, és néhány rántással eltávolította a ruhát.

Czezil elkomorodott, klasszikus arcza, melyben egy antik istennő vonásait látta a mester: most is egész fenségében, szüzies tisztaságban mosolygott le rá. De mint máskor: most nem érezte azt, hogy le kellene térdelnie a saját maga alkotta mű előtt.

Kaczagni kezdett.

Első gondolata az volt, mint fognak vigyorogni a barátai e szobor előtt, a mikor megtudják, hogy ő, Szászvári György három éven át egy előkelő delnő szórakoztatójává süllyedt, a mig ki nem adták neki az utat!

A vér ismét agyába szállt. Szinte öntudatlanul fölkapta az agyagládához támaszkodó nagy kalapácsot. Lobogott a gyertya lángja kísértetiesen, ott abban a nagy, kerek csarnokban, a mint egy izmos kar suhintásaira meg-megmozdult a levegő... A falak mentén, a szobrok mögött fekete árnyak leskelődtek: miféle szörnyű munka folyik itt? A mennyezet világos lapján az a bősziült, sujtoló kar gigantikus nagyságban rajzolódott le. Az éjféli utáni csöndben rettentő gyorsan hangzottak a tompa ütések és utána sulyos, puha rögök zuhanása... Végre a nagy kalapács megkoppan a padlón. Elejtette az az izmos kéz.

S a mester fuldokolva hanyatlik a pamlagra, melyen Czecczil oly sokszor ült minta gyanánt.

VII. FEJEZET.

A keztyü.

Másnap Hantos Jenő ott hagyta a képviselőház egyik legérdekesebb ülését és elsétált szobrász barátjához, hogy a haditervet megbeszélje vele.

Szászvári utitáskáival bajlódott. A műteremben minden munkában levő szobor vizes lepedőben állott. Sokszor fogja ezeket célba venni Pista a kis vízi-puskával, míg a mester valamikor kihámozza megint a csurgó ruhákból s nekiáll hogy tovább dolgozzék rajtuk. Minden jel arra mutat, hogy utazik, még pedig hosszú időre.

Hantos egy ideig csak nézi a nagy buzgalmat. Rá-rá téved szeme Szászvári sápadt arczára. Ezt a villám-szóró Jupiter-tekintetet most nagyon révedezőnek találja; inkább álmos pislogás és éppen nem félelmes. Haja kuszáltan lóg a homlokára, halántékain kidagadtak az erek, a klasszikus orr sárga viasz-darabnak tetszik. A kezei sem láttak még ma szappant, pedig ez életbe vágó dolog, és Czeczil bárónő abban a nézetben van, hogy szobrász embernek kell legjobban tüntetnie a szép fehér, sima kezével - mert ilyet senki sem tételez föl nála.

De hát nyilvánvaló, hogy Györgynek esze-ágában sincs, hogy az éles szemü bárónőt várja, vagy hozzá készüljön. Az pedig, hogy együtt utazzanak, éppenséggel lehetetlen. Mit jelentsen hát az, hogy Czeczil ma reggel levelet küldött Hantosnak, melyben írja, hogy birtokának bérbeadása végett haladéktalanul Baranyába kell sietnie, nehogy elszalaszsa ezt az utolsó kínálkozó alkalmat?

- Hová készülsz György?

- Hová is? Adj tanácsot, mert most sem vagyok tisztában, hogy hová meneküljek -

- Czeczil elől?

- Eh, magam elől szeretnék futni! El akarok felejteni, ha csak egy hétre is mindent, a mi környez; el ezt a sok lim-lomot itt, az utcát, a hová kinézek, az egész Budapestet, a melyet gyűlölök!

Nem is emelte föl a fejét, a mig morgott, sőt annál lázasabban rakosgatta holmiját az utitáskába.

- Ha attól tartasz, - kezdte Hantos az észretérítést - hogy Budapest bármely utcájában találkozol Czeczil bárónővel, - ha félsz, hogy nem birsz ellentállani és meglátogatod őt -

- Én?

- Ugy ne aggódj, a te igéző bárónőd egyetért veled, de gyorsabban határozta el magát, és már hajnalban elutazott!

Szászvári egyszerre egész nagyságában ott állt s a két kezében tartott keféket, dobozokat elfelejtette beletenni a hová szánta.

- Elutazott? Hová?

- Haza. Kitért az utadból. Azért hát maradj. Bizvást maradhatsz egy hétig, ha ugyan egy hétnél tovább kibírja a te szerelmes szalma-özvegyed, hogy ne lásson és ne kínozzon.

Szászvári most már habozni kezdett; vajjon utra kelljen-e? Elvégre már mértföldek választják el attól, a kit ezentul kerülnie kell, kerülni is akar... Félt, hogy nevetségessé válik, ha úgy tesz, mintha utánozni akarná a daczoskodó Czeczilt.

- Jól van, maradok; de mihelyt visszatér: én utazom el.

Multak a napok, de Szászvári hozzá nem nyult semmihez. Reggeltől délig ödögött a műtermében. Becsmérelt mindent, a mit az állványokon talált és átkozta a művészetet, melyet széles e hazában senki sem méltányol.

Hantos jól tudta, hogy ilyenkor nem tanácsos zaklatni az elkeseredett fiut. Hadd tombolja ki magát! De már egy hét is elmúlt s a mester még sem csillapodott le. Czeczil bárónő is visszatért. Barátjai hirül hozták: hogy teljes jó kedvvel jött meg. A legközelebbi hétfőn már ismét szívesen látja megszokott társaságát.

Hantos sietett, hogy ezt tudassa Szászvárival. De a művész csöpp kedvet sem érzett már, hogy odább álljon. Sőt most már elhatározta, hogy visszatér a munkához.

Szép verőfényes téli reggelen a műterem óriási ablakán betörő sugár-özönt a fehér vászon ellenzővel kellett mérsékelni. A hová a szem tekintett, mindenütt csillogó sávok játszadoztak a szobrokon, szőnyegeken, butorokon.

A mester állványán uj agyag-tömeg emelkedett, mely gyorsan alakult át asszonyi formává. Néhány nap mulva már sejteni lehetett, hogy Múza készül újra. De a fej sokáig bizonytalan, típus nélküli tömb maradt. Már a ruha redőzetének finom részletein dolgozott a mintafa. A karok, az ujjak, a mell, a nyak idomai is mind gyönyörködtették azok szemét, kik egy-egy tekintetet vethettek a függöny által óvatosan elválasztott külön helyiségbe. De az arcz vonásai még mindig elmosódottak maradtak. Mintha félt volna a művész, hogy hozzá fogjon! Végre mégis hozzá látott; de fél napi fáradozás után odadobta a mintázó fát... Elcsigázva ült le a pamlagra.

- Nem megy, barátom! Nem bírok hazudni, és nem csinálhatom másképp, mint a hogy látom! Czeczil arcán pedig semmi, de semmi sincs, a mire szükségem van. Nem használhatom.

Letépte a nagy fotográfiát, melyet segítségül vett s mely ott függött az állvány mellett egy léccen. Megnézte még egyszer és belelökte a szekrény egy nyitott fiókjába, a többi közönséges fényképek közé.

Hantos szóltanul ment az átelleni asztalhoz. Fölvett onnan egy szintoly nagy fotográfiát, mely a falhoz támaszkodott. És a földre lehullt szög segítségével ugyanarra a léccze erősítette, melyen az imént még Czeczil képe mosolygott.

- Ez legyen az uj Múza! - szólt aztán.

- Adél?

- Hát hagytak-e ránk szebbet, igazabbat a görögök és rómaiak?

- De én belefáradtam az efféle komédiákba!

- A ki az első lépést megtette, tegye meg a másodikat is. S ha három hét előtt ott hagytad Czeczil estélyét: légy férfi és el ne menj ma hozzá.

- Ma?

- Ujra egy páratlan hétfő!

- S te elmégy? Persze!

- Ott leszek a te nevedben is.

Este Czeczil bárónő nem titkolhatta el meglepetését, hogy Szászvárit nem látja. Még a táncz előtt visszavonult, hogy szemrehányásokat tegyen Hantosnak:

- A mit az ön barátja tesz, az már nagyon is művészi! A multkor elosont, gyáván, bucsutlanul, hátrahagyva egy csomó torzképet, melyben nevetségessé akar tenni. S ma el se jött. Ez fáj.

- És nem tudja, mily gyötrelmeket szenvedett György, a mikor mint egy bösz Achilles elbujt és kaczagató rajzokba öntötte keservét? És feledi bárónő, hogy ez órában is szenved a művész, a mikor nincs itt, de tudja, hogy vetélytársai itt vannak.

- Tehát igazat ad neki! És ön is odább állt volna?

- Én? Nos odább! Még sokkal előbb mint György; ha t. i. velem is ugy bána, mint ő vele. De hát ez egyszerűen nem lehetséges.

Czeczil hozzá volt már szokva efféle erélyes szavakhoz, de most mégis mulattatta ez a beszéd és - ingerelte is.

- S nem fél a kisértő syréntől? Hahaha!... Ej, kedves Hantos, ne nézzen rám oly szigoruan. Lássá, engem meg nem félemlítenek a Cato-lelkek és Seneca-arczok. Aztán tud ön kaczagni is. Rajtam és barátaimon. Ön nem tartozik közéjük, tudom.

- Ismét én?

- Tudja meg, hogy én csöppet sem hiszek az ön nőgyűlöletében.

Hantos e kaczerkodásra elvesztette türelmét.

- Az nem baj; de baj, hogy annak sem hisz, a ki szereti. György az. Állapodjunk meg nála. Más célom nincs. Én mutattam be önnek Györgyöt, s ha vét ellene, az ön bűnrészesé vagyok, bárónő. Méltóztatik tudni, miről van szó? Egy nagy művész boldogságáról, jövőjéről, élte céljáról. Mindez az ön parányi, fehér kezeibe van letéve. György rakoncátlan, sőt mondjuk, vad természet. Ön éppen azért szerette meg -

- Az az -

- György szenved és én nem tűröm, hogy szenvedjen!

- Ah, e fenyegetés...

- Ne feledje, bárónő, hogy az én barátom sorsát nem csupán egy csomó jockey, néhány balle- vagy czirkusz-tánczosnő, egész sor váltó-uzsorás és néhány könnyüvérü czimbora viseli a szíven: ez a dicsőség osztályrészül jutott egykori férjének, Hugó grófnak. De Györgyre az egész nemzet szíve néz, az egész hazának van tőle követelni valója, és ezzel a nemzettel, ezzel a hazával szemközt áll ön, bárónő, a ki e féktelen természetet bilincsekben tartja, a ki e teremtő erőt megsibbasztja!

- A nemzet és a haza ellensége vagyok tehát?

- Fájdalom, egy gyöngé asszony is azzá lehet! A szerencsétlenség megtörtént.

- Ennyi őszinteség! Nos azután?

- György szereti, bárónő. S tudja kérem, mit jelent az, hogy György szeret? Az egy csodás jelenség, mint egy nagy félelmes vihar... Valami őserő féktelen kitörése. Ne játszó velem, mintha csak szalon-tűzijáték volna! Veszedelemet hozhat mindkettőjükre!...

Czeczil elkomolyodott. Ez a néhány szó szívéig hatott.

- Lássá, ön is elijeszt tőle! Hát megváltozott-e György csak egy hajszálnyit is, a mióta ide tévedt a szalonomba? Volt-e igazán rajta, hogy aggodalmait eloszlassa, s hogy megnyugtasson a jövő iránt? Szeretem Györgyöt, de vadsága napról-napra több félelemmel tölt el és oktalan féltékenysége sért... Ön nem tudja, mennyi álmatlan éjszakám volt már miatta! Másodszor szeretek és óh mily egészen más ez a második szerelem!

- Tudom. Az első perczig se habozik; a második tanácsot kér a hiuságtól. Mit szól Tilda bárónő? Mit szól ez? Mit szól az?

Czeczil maró gunynyal vágott közbe;

- Mit szól Hugó gróf? Utóbb tán ön is azt hiszi? - És a harag ragyogóbbá tette szemét.

- Nos hát ő is! - vetette oda egész ridegen Hantos. Sőt Hugó gróf leginkább! Mert hisz minél kevesebbre becsülünk valakit, annál jobban bánt, ha becsmérel. Tudom én azt... És belátok a szívébe, bárónő, mint valami kertbe... Mennyi virág - mennyi szerelem! Mily sok dudva és gyom - mily sok hiuság és kaczás!...

- Czeczil ismételve észre vette, hogy a máskor oly cinikus ember, a kit éles eszéért és eredeti modoráért szívesen látott, ma minduntalan elborul.

- Mi lelte egyszerre?

Hantos azonnal fölkapta a fejét:

- Semmi!... Valami emlék... Egy kis árnyék, mely az utra vetődik... De már átléptem rajta... Mennyivel szerencsésebb vagyok mégis Györgynél. Én már megjártam az ő iskoláját.

Mosolygott Hantos. És Czeczil úgy találta, hogy ez a mosoly most fájdalmas. Lám ez az ember érezni is tud. És kétségkívül szenvedt is valamikor. Ellenállhatatlan kíváncsiság fogta el a háziasszonyt.

- És nem fél, hogy ismételheti azt az iskolát?

- Éppen önre hasonlított, bárónő. Ilyen ingerkedő, el-el boruló kedélyü volt, éppen ilyen kételkedő, habozó és épp ily -

- Kaczer! Ej, csak mondja ki bátran.

Erre a biztatásra hirtelen elhallgatott Hantos.

Fölkelt, hogy ajánlja magát. De Czeczil el nem akarta szalasztani az alkalmat, hogy bele tekinthessen e sötét ember lelkébe, a kiről érezte, hogy fordulatot képes támasztani életében.

Összeszedte minden hizelgő erejét s végül a viszonzás kötelességére hivatkozott, hogy legyen őszinte, ha már ő, az asszony, annyiszor leplezetlenül föltárta előtte életének sok buját, baját! Hantos küzdött magával; végre kicsinylő hangon szólt:

- Nos hát Roxane-nak hívták. Hisz az embernek nem kell éppen maczedóniai nagy Sándornak lennie, hogy egy Roxané-ja legyen! És az enyém volt - én legalább azt hittem. Huztam a diadalszeke...
- Persze többed-magával.

- Akár csak - György! De nem soká. Egy este... óh, felejthetetlen est... meghitten, boldog órában, nesz hallatszott az előszobában. A bájos Czeczil... azaz a bájos Roxane megijed. Ugy rémlik neki, mintha a nagybátyja hangját hallaná... Rám néz, én megértem őt - s egy perc alatt kiugrom az ablakon... Kérem: az első emeletről! Persze, hogy kificzamítottam a lábamat... Ott feküdtem a földön és átkoztam magam, hogy mért törekszem szerelmemben magasabbra a - földszintnél. Ekkor hirtelen vidám kaczagást hallok felülről... Tudja-e mért nevetett Roxane? Mert nem a nagybátyja zavart meg bennünket, hanem a - vetélytársam!

- Ah hisz ez a Roxane egy lelketlen teremtés volt, a ki -
- A kinek életem egyetlen regényét, egyetlen csalódását, de egész élet-filozófiámat köszönhettem. Nem zúgolodom, sőt hálás vagyok érte.

- És azóta nőgyülölő -

- És ellensége minden kaczérságnak. Györgyöt is megszabadítom az önétől. - Ujra fölállt és hirtelen kemény, majdnem kegyetlen kifejezés ült ki csontos, szögletes arczára, éles, fekete szemei köré. - És most már kérem: válaszoljon röviden, bárónő, akar-e hozzá nőül menni vagy nem?

Czeczil valósággal megdöbbsent e szavakra. Mégis nevetni próbált.

- Lám, ez a támadás! Ej mondja csak kedves Hantos, nem történt akkor más baja, mint hogy a lábát ficzámította ki? - És gyermekes hüledezéssel az elkeseredett vendég fejére nézett.

- Nem lep meg a kérdése. Hisz az igen természetes, hogy örültnek tart, a mikor másnak kérem az ön kezét...

- Hallgasson meg, barátom. - És Czezil most egészen elkomolyodott. - Ujra mondom, szeretem Györgyöt. De tanácsos-e, hogy házasság által törvényesítsem azokat a zsarnoki jogait, a melyeket ez a szabad gondolkozású művész már most... érti kérem, már most... a legkiméletlenebbül gyakorol? Önök mindketten felejtik, hogy a házasság nem csak a szerelmet szentesíti, hanem a hitvest kiszolgáltatja a férjnek, a ki ur akar lenni a saját házában. Évek óta leszoktam róla, hogy másnak engedelmeskedjem, mint magamnak és lelkiismeretemnek. És felejtik, hogy fiam van, a kire az atyja semmit se hágy. Nem kell-e félnem, hogy gyermeke-met üldözni fogja György, a ki senkit sem tűr közöttem és ő között!... Nem akarom elhamarkodni...

- György a legönzetlenebb lélek. Ön ezt jól tudja. S látom már, hogy a tett ígéreteket, reménykeltések és más effélék -

- Más effélék?

- Ne részletezzük... Mindezek daczára ön, szeretetreméltó bárónő, nem hajlandó Szászvárinak nyújtani a kezét.

- Kényszeríteni akar hozzá? Hahaha!

- Vagy öt kényszerítem, hogy hagyja el önt.

Czeczil daczosan vetette hátra fejét. Ez a nyugodtan kiejtett néhány szó úgy fájt a fülének, mint valami éles vészjel.

- Ön ismeri Györgyöt én is ismerem! - Elbizakodva mondta, de egyuttal örült, hogy a szomszéd teremben megszólalt a zene. Nagy vidáman kiáltott föl: - Kezdődik a táncz!... Ön nem tánczol?... persze, a lába! Ah, a kegyetlen Roxane megfosztott bennünket egy jó tánczostól!

Hantos szótlánul hallgatta. Nézte, mint nyúl az asztalon levő keztyü után, mint huzza föl, mint áll a tükör elé és szemléli magát.

- Mennyire kihevültem! S ennek ön az oka... Elfogadom a hadüzenetet, azért is! Ön lesz az, a ki megadja magát. Itt fog térdelni előttem és kérni fog, hogy bocsássak meg Györgynek és menjek hozzá...

Hantost a kipirult nőnek ez a végtelen büszke diadalra vágyó tekintete valósággal föllázította. De azért egész higgadtan, mintha semmi különöset sem mondana, jegyezte meg:

- Ez a térd, a mióta kificzamodott, még nem hajolt meg nő előtt. És nem is hajol meg soha.

- Esküvel fogadja? El ne hamarkodja ám!

Ingerkedve mondta ezt. S míg az egyik keztyűjét begombolta, a másikat leejtette a szőnyegre.

- Ah, nézze! A keztyüm... kérem, vegye föl... Itt... itt, ni!

Hantos nyugodtan nézett rá. Aztán gépiesen lehajolt és fölvette.

- Értem, bárónő. Ezt a keztyűt elém vetette ön. Ime, fölveszem - György nevében.

Az ajtó e perczen kinyilt. Zalai báró dugta be fejét.

- Szabad kérnem! Nekem ígérte, bárónő, ezt a keringőt.

És Czezil elfogadta tánczosa karját.

VIII. FEJEZET. Leleplezés.

A farsang már rég elmúlt. A böjti multságok is végüket járták. De a tél még makacsul küldte havazásait, északi szeleit, éjjeli erős fagyát. A műteremben még tropikus volt a hőség, hogy a minta gyanánt álló és ülő ruhátlan férfiak és nők, kik fölváltva jöttek, meg ne hüljenek. A kaméliák már nyiltak, akár az üvegházban, s a kalitkában ugrándo­zó kanárik és csízek azt hitték, hogy itt a nyár.

Egy este Hantos hosszabban maradt a műteremben.

- Barátaid, tisztelőid jó indulatát viszonznod kell, György. Okvetlenül valami estély-félét kell rendezned, de művészt, fantasztikusot, tele mindenféle kápráztató bolondságokkal. Fölfor­gatjuk az egész házat itt, és olyan dáridót csapunk, hogy Makart szinei elhalványodnak és Zichy fantáziája eltö­rpül mellette! Leleplezzük a Muzsádat, de le ám, pajtás!

Szászvári első kérdése az volt, hogy: kiket hívjon meg?

Hantos csak hunyorgatott a szemeivel.

- Kiket? Hát meg kell hívnod Cze­czil egész hétfői társaságát -

- Péteryt? Hm!

- Azt is.

- Tán Zalait is? Mi?

- Azt még inkább! Mert ha azt akarod, hogy Cze­czil eljőjjön -

- Cze­czil? Énhozzám?

- Ugy ám! De gondoskodnod kell, hogy az udvara is itt legyen. Meg fogod mutatni, hogy nem vagy féltékeny és nem vagy kicsinyes.

A terv egész izgalomba hozta a művészt. Többé nem volt nyugta, míg az estély egész programját meg nem állapította segédjeivel, barátjaival, művész-társaival.

Egész héten át szünetelt a komoly munka. Csudálatos jelmezek, drapériák, festett és mintázott torzképek, kacagató föliratok, élő és pingált viráglugasok keletkeztek minden szobában, lépcsőn, folyosón, fülkében és karzaton. A máskor oly csöndes művészek most vigan füttyö­részve, énekelve mászták a létrákat, ütögettek a kalapács­csal és nevettek azon az egész furcsa világon, melyet a jókedv alig néhány nap alatt előteremtett.

Eljött a várva várt est.

Szászvári még az utolsó órákban is javítgatott a Muzsa-sobron, mely a tavaszi kiállításon fog szerepelni. Vörös függönnyel elkülönített helyen állt a mű s itt időzött a mester. Észre sem vette, a mikor a kerek csarnokba első vendégül Zalai báró érkezett, jókorán, mintha titkos szándéka volna.

Anasztáz fogadta, ki ez estére megint libériába öltözött.

- Hol a mester?

- Még dolgozik, méltóságos uram.

- Egyedül van?

- Adél kisasszony van vele. Persze csak agyagból. De tilalmas a betekintés oda.

Zalai fáradtan ült le és szétnézett: miféle csudálatos változás történt itt. Szemei az »Izsák-csoport«-on akadtak meg.

- Hát ez mi? - kérdezte Anasztázt, mert éppen oktató kedvében volt.

- Valami zsidó mészáros, a ki bárányt öl és a farakáson meg akarja sütni.

- Ostoba! Nem ismered a bibliát? No hát tanuld meg: elég vén számár vagy, de tanulni soha sem késő. Ez itt Ábrahám, a ki fia helyett az áldozati kost följánlja az urnak a máglyán. Mellette meg a fia, Izsák.

Anasztáz úgy tett, mintha csak most okulna.

- A bizony! Köszönöm, méltóságos uram.

- Hát ma miféle libéria van rajtad?

- A bárói kérem alásan. Méltóztatik tudni, mindenkor készen állok, mint urasági inas is. Van háromféle libériám, nemesi és bárói. A grófit, azt ritkán használom, azért zálogba tettem. Különben csak a gombokat kell megcserélni a koronával...

- S miért van ma rajtad a bárói?

- Hát hiszen igaz, hogy Szászvári ur csak tekintetes, vagy legjobb esetben nagyságos, de hát, méltóztatik tudni, Czeczil bárónő... hisz ez annyi, mint bizonyos!... Én szoktam ide hozni a méltóságos asszony leveleit.

- Leveleket!

- Ez a főszakmám! Óh én diszkrét vagyok, pontos és ügyes. Még mindenkire szerencsét hoztam. A hány kalandot, rendezvoust, botrányt, elválást, összekelést, párbajt és öngyilkosságot én már elősegítettem: azt tiz regényíró se birná mind leirni! Épp most állítom össze a memoirjaimat. E hirre már reszketnek a hölgyek. De nagylelkű leszek. A kézirat csak halálom után fog napvilágot látni.

Szászvári nem titkolhatta meglepetését, a mikor előjött s a bárót látta:

- Örvendek! - üdvözlé erőltetett nyájassággal.

- Alkalmatlankodom? De mindegy! Hadd legyen egyszer én is alkalmatlan..! hogy is mondjam csak -

- A mint tetszik!

Zalai a szükséges szót várta, mely nem jutott eszébe.

Végre kinyögte:

- Kivételesen... egészen kivételesen leszek alkalmatlan. Teringettét, ma megint rossz napom van. Az éjjel Hugó gróffal sokat kártyáztam és ilyenkor rendesen oda vagyok másnap. Nagyszerű játék volt. Mindenáron tőlem akarta elnyerni, a mibe a kis Hildegard ur garderobja került. Meg is koppasztott, de nem baj... Hihih! Legalább nem lesz skrupulusom, ha majd Hildegardnál én is.... hogy is mondjam csak -

- Nem tudom.

- Czélt érek! Igen. Már értjük egymást a kicsikével. Ha tudná az amugy is beteg Hugó! Hihih! De tönkre is tett ez az éj. És ma is virrasztok, hisz itt lesz Czeczil bárónő.

- Enyém a szerencse báró ur!

- Ej, de ön rossz kedvü? Nem csoda! Sokat mondhatnék. Ha megengedi: félórára abonnálok e kényelmes divánra.

Azonnal le is heveredett és nyújtózni kezdett.

- Kérem, tessék!

- Igy. Oh én szeretem a kényelmet, lakásban, utazásban, alvásban és főleg... hogy is mondjam csak -

- Gondolkodásban?

- No, nem mindig... Teszem a mikor nem kártyáztam egész éjjel... de nem lenne szives egy szivart ide dobni?

Szászvári átnyújtotta a szivart. Zalai fekvé maradt.

- Brávó! Hát egy kés?

A szobrász azzal is szolgált; de a báró még a fejét sem mozdította.

- Helyes! Egy kis tüzet...

S mintha mindezt rendén találná a házi gazda: készséggel tartotta oda az égő gyujtót. Zalai fölkiáltott:

- Pompás illat, pompás!... És hamutartó?

- Van az is, tessék!

- Derék. És most...

- No mi baj még?

- Ejnye, mintha a fejem így nagyon alatt lenne. Csak nem akarhatja, hogy megüssön a guta! Szabad kérem egy vánkost...

- Hát egy dunyhat nem parancsol?

- Ezuttal nem. Köszönöm. - Elhelyezkedett kényelmesen, aztán törte az anyanyelvét: - Ön tehát szereti Adélt. Mintázza az alakját... Nagyszerű... hogy is mondjam csak...

- Mondja, mondja!

Zalai homlokán már kidagadtak az erek.

- No hisz tudja!... Ötlet... nagyszerű ötlet! De ideje volt. Hisz az szörnyü, a mit Czeccil bárónő önnel tett és tesz most is!... Ah, ön nem tud semmit.

- Nem is akarok tudni.

- Lássá, ön végre férfi! Nem akar hallani róla? Ez már a büszkeség! De azért figyeljen rám. Kitünő témát adok. Mintázza Iskarióthot, az árulót és vegye mintául... hogy is mondjam csak -

- Önt, báró ur?

Zalai meglepetésében lenyelte a füstöt, a helyett, hogy a plafond felé fujta volna.

- Eh, milyen tréfa! Az ön legjobb barátját, ezt a Hantos urat! Hisz ez az ember teljesen meghódította Czeccil bárónőt, a mi közös... hogy is mondjam csak -

- Kíváncsi vagyok.

- I... ideálunkat. A multkori estélyen, a mikor ön nem volt ott, rajta kaptam, a mint térdelt előtte. Persze ugy tett, mintha a bárónőnek a keztyűjét emelné föl. Ohó! Engem nem lehet elámítani. Nos, hát nem fölséges eszme? Iskarióth...

Az ajtón kopogás hallatszott. Szászvári kinézett és Hantost látta. Szó nélkül ott hagyta a bárót, kinek szerette volna kirántani a vánkost a feje alól, akár igazat mondott az előbb, akár nem. Hevesen fordult barátja felé, a kit a hálósobájába vezetett:

- Alig győztelek várni. Jön? Nem jön? Mit szolt?... Üzent valamit?

Hantos leült, elővett egy cigarettát s a legnagyobb higgadtsággal gyujtotta meg.

- Hát, mondd csak, György, ezt fogadtad az előtt egy órával is? Így rohanod meg majd Czeczilt, ha jön?

- Nem birom már a tettetést! Vasmarokkal fojtogat ez a szenvedély, a mióta csillapítanom kell. Nem lehet és nem lehet! Gyűlölöm már ezt a komédiát.

- Most, a mikor mi készülünk nevetni? Te hálátlan, te! Hát kinek köszönheted, hogy ma eljön?

- Itt lesz? És? Hát nincs semmi más mondani valód?

- A mig ilyen indulatos vagy, éppen semmi. Folytonos föllázadásoddal mindent elrontasz!

- Eh, csupa rejtély vagy!

- És te csupa gyanu.

- Minden szavad ellenmondás. A mig sóvárogtam érette: kinevettél; - rabszolgája voltam: ellene lázítottál; a mikor a munkában kerestem feledést: nem hagytál nyugton, mig módját nem ejtettem, hogy ide csalhassuk őt: és most, hogy türelmem fonala megszakad -

- Rám támadsz oktalan féltékenységgel!

- Ide számüztél e falak közé, melyek valamikor szentek voltak előttem s a melyeket most gyűlölök, mint a börtönt. Ah, börtönné vált rám nézve az a templom! Itt dolgozom ihlet nélkül, meghasonlással, egy rám nézve közönyös alakkal foglalkozva, mig te ott töltöd a nap felét, ő nála, a kit imádok, s a kit jobban félték, mint lelkem üdvét! Hát mi nekem Adél? S mi közöd Czeczilhez?

- Ezt te nem érted. Azt hiszed, hogy az asszony-hóditáshoz egyéb se kell, mint hiszékeny fej és hevülő sziv? Akkor ne a szőnyegek és kárpitajtók világában keress ideált! Itt mit sem használ a te botor szenvedélyed, sem bárány-türelmed. Ez az a két véglet, mely közt egy eszes, hiu és nagyon szerencsétlen asszony habozó szerelme ide-oda dob, mint a labdát. Csak most tudom: milyen veszedelmes.

Szászvári élesen nézett a szeme közé.

- Rád is, tudom!

- Azt hiszed, labdává tudnék átalakulni?

Végig ment a szobán, aztán Szászvári elé állt:

- Czeczil mélyen érez, ha látszólag semmiskedik is az érzelemmel. Én tudom azt! De ez érzelemnek szenvedélylyé kell változnia, emésztő, kérlelhetlen szenvedélylyé, mely fölülkerekedik büszkeségén, habozásán, mindenén, a mi most akadály! Feledtesse vele ez a szenvedély a multat, kecsegtesse a jövővel és - mindketten mentve vagytok. Meg kell ráznod az idegeit -

- De hisz ugy is fél tőlem.

- Ej, férfi is kell hozzá és nem gyermeklélek óriás testben! Higgadt és kérlelhetlen férfi, a ki nem veszi el a fejét - és én olyannak ismerem magam. Még engem is megtántorít egy-egy pillanatra, engem, a kinek tekintetéről azt mondta, hogy nyillövés s a szavamról, hogy kard-csapás. Azért hát a jelszavad ez este is: »Adél« -

- És a tiéd persze »Czeczil«!

- Ugy van. Mert nem tűröm, hogy úgy járd, mint én jártam Roxane-nal. Nekem csak a lábam sinylette meg; a szívem, mint látod, helyén van. Végeztünk.

A kerek csarnok meg a többi szoba már fényárban usztak. A műterem minden tárgya »plein air«-ben látszott.

Szászvári csak most, ebben az álomszerű otthonban, érezte a házigazda örömét. Meghívott vendégei már benépesítették az egész labirintust. Vig életű festők és szobrászok, kik rafaeli és michelangelói önérettel nézik egymást és lenézik a közönséges halandókat, a kikről első pillantásra észrevették, hogy nem vevők és még kevésbé megrendelők.

A torzképekkel megtréfált vendégek sem maradtak el. Csak Szentmiklóssy Czeczil bárónő késik. Végre ő is bevonul, Adél kisasszony és az elmaradhatatlan Pétery társaságában. A mint György meglátta őt, abban a fehér, uszályos atlasz ruhában, szabadon hagyott karjaival, hattyu-fehér vállaival, gyöngyház csillogású nyakával, és rizsporozott hajával: a fehér színek e merész szimfoniája szinte megzavarta... Ugy érezte, hogy le kellene borulnia ennyi izlés, ennyi előkelőség előtt és bocsánatot kérnie, hogy ezzel a jelenséggel dacolni mer! Czeczil ingerkedni kezdett:

- Ez hát a remetelak, melyben vezekel? Azt hittem hosszú szakállal látom viszont, szőrcsuhában, kötéllel a derekán és néhány békés állat körében, szellemes társalgást folytatva velök, hogy el ne feledje a beszédet. És képzeltem, hogy csakis engem korhol nekik, a ki kegyetlenségemmel ebbe a vadonba száműztem.

Szászvári a legnyájasabban igyekezett mosolyogni:

- A ki föltételezi a rosszat, az maga is hibásnak érzi magát.

- Megérdemlem a vádjait. S nem mentegetem magam még ellenem lázított békés állatai előtt sem. Lássá, milyen őszinte vagyok.

- Ritka erény, de nekem veszedelmet hozott.

- S most vezekel, kedves mester?

- Minden lemondás: bűnhődés, ha a vágygyal és reménnyel vétkeztünk - magunk ellen...

Czeczil már tisztában volt, hogy Hantos elidegenítette tőle ezt az egyszerű, jó szívet. Közlebb lépett s halkán, enyelegve szólt:

- Ej, kedves György, ön ma ugyancsak föl van vértézve! Tetőtől talpig csupa vas. Ugy rám támad az őszinteség lándzsájával, akár csak Szent György! Tiltakozom ellene, hogy sárkánynak tekintsen.

- Tehát mégis fél a legyőzetéstől?

- Ej, mintha nem akkor tekintene igazi szörnyetegnek, a mikor én lennék a győztes.

- Lássá, egy okkal több, hogy lemondjak. Most már az udvariasság is kényszerít rá. Ej, de mily udvariatlan házi gazda vagyok, - szólt hirtelen Adélhoz fordulva, - nem is üdvözöltem még! Hódoló híve -

És meghajolt előtte tüntető tisztelettel. A lányka megértette a tréfát, akárcsak folytatása lett volna a multkori összeesküvésnek. Nevetett, dévajkodott, nem törődve az elképedt Czeczil és az elkomorodott Pétery bosszuságával.

Valósítja a multkori karrikaturát?

- Szerelmi vallomás az.

- De csak a papíron.

- Művész-ember rajzolja, mintázza az érzelmeit, s a ki önt választja eszményül valamely alakhoz -

Czeczil már Hantos foglalkoztatta. Ugy intézte, hogy a bárónő jól halljon minden szót, amit Adél és György kiejt. De nem sokáig kényszeríthette erre a fültanuságra. Czeczil megfeledezett magáról és akaratlanul kiszalasztotta e pár szót:

- El nem birom!

- Ugy menjünk, kérem -

- El nem birom képzelni, - igazította ki magát rögtön a bárónő, - mennyi türelem kell ilyen műhöz.

Erősen legyezte magát és szeretett volna leülni, annyira kimerítette a váratlan meglepetés. De képtelen volt, hogy csak egy lépést is távozzék a folyvást bizalmasabban csevegő pártól. Hantos pedig a legudvariasabb fontoskodással rögtön magyarázni kezdte az előttük álló »Izsák-csoport«-ot, mintha ez a legvilágraszólóbb dolog volna most égen és földön.

- S mit gondol, bárónő, hány év, hónap és óra kell, míg a nyers agyagtömeg így átalakul? Vegyünk naponta átlag nyolcz órát; télen csak ötöt. Feltéve most már, hogy György nem szerelmes, nem udvarol... de önt ez nem érdekli...

- Oh, dehogy nem! - És Czeczil elkapta fejét Szászváritól, a kire hallgatott. Tehát György nem szerelmes, nem udvarol...

- Az az, hogy most igen... Nézzen csak oda.

- De nem! - és megtette, hogy picziny lábával dobbantott is...

- Önnek már nem.

- Másnak sem - én előttem!

- Ugy hagyjuk magukra őket. - Karját ajánlta Czeczilnek, de ez el nem fogadta: - Itt ebben a szobában új mű áll: a »Muzsa«.

- Ismerem.

Hantos rá nézett, miközben szemeinek két sarka jobbra-balra fölrandult.

- Mégis meg lesz lepetve, bárónő. György csodadolgot mívelt. Ez a munka több volt mint szorgalom, ez valósággal láz volt, udvarlás, tisztelet, rajongás, szerelem...

- Hadd lássam! - Hirtelen visszafordult Szászvárihoz: - Mutassa kérem új művét... Csakugyan hasonlít rám?

- Csak egy szerény Muzsa... Ha tetszik, bemutatom mindjárt.

- De el ne osonjon a dicséret elöl, mint az én estélyemről!

- Maradok, mert most ócsárolni fog.

Pétery valósággal gyászos arcot vágott már. Nem lehetett ráismerni többé. Macska-szemei zavarosan pislogtak, mintha bántaná a vakító fény, melyet a csillár szerte szórt, oda sugott Czeczilnek:

- Ez megint valami sotise, merek fogadni. De annál jobb! Én beléköttök.

- A bárónő tiltó mozdulatára azonban rögtön megszeliült.

A vendégek nagy része összegyűlt a függöny előtt. Mindenki leste, mikor hull szét a sötét-piros drapéria, melyen át az elkülönített hely erős fényü gázlámpái halványan fölcsillantak. Szászvári bement legújabb alkotásához, hogy maga vegye le róla a vizes vásznat. A mester szive dobogni kezdett, mikor a sötét agyagformák kecsességét, lágyságát, fönséges nyugalmaát látta. Nem tudta mire vélje e hirtelen támadt izgalmat. Hiszen nem ezt a nőt látták lelki szemei, a mikor dolgozott; Czeczilre gondolt akkor is, amikor Adél fotográfiája volt előtte. És most ugy tetszett neki, mintha idegen ember alkotása előtt állana.

Várnia kellett, míg valamennyire lecsillapul és váratta a kíváncsi vendégsereget is, melyben Czeczil bizonyára már nagyon türelmetlen. És most értette meg, hogy valóságos félelem az, a mi szivét remegteti. Egy pillanatig föllázadt arra a gondolatra, hogy ekkora fájdalmat okozzon annak, kiért életét is oda adná. Hisz a legérzékenyebben sérti, a mikor a hódításában biztos főrangú nőt a saját kis üldözött huga előtt megszegyeníti. Meghuzza-e a függöny zsinórját?

Habozva állt. Egyszerre Czeczil elbizakodott nevetése hangzott be hozzá. Kitekintett a függöny egy kis részén és látta, a mint Zalaival és Péteryvel tetszelegve beszélget, Adél pedig bánatos tekintettel áll ott, hasztalan lesve, hogy csak egy tekintetet is kapjon attól, kinek egész szivét odaadta már. Nem is sejti a lányka, hogy a következő pillanatban ő lesz az est igazi hősnője. Szászvári jól szemügyre vette a szobor arczát, melyen a ráföcskendezett víz csöppjei csillogtak. Ujra egy-egy pillantást vetett a függöny nyílásán át Adélra, majd a szobrot nézte megint, hogy a teljes hasonlatosságról meggyőződjék. És művészi becsvágyának hizelgett, hogy a holt fotográfia után ily életteljes alakot teremtett. Mily híven találta el a jellemző vonásokat! Ez a Muzsa csakugyan ártatlan, szűziesen komoly, képzelni sem lehet kaczerkodónak, alattomosnak. Homlokán a poézis sugárzása, szemében a megihletés ereje és ajkai körül igéző szigorúság, oh, hogy mindezt valamikor Czeczil arcán is látta!

Keze már megragadta a zsinórt és maga sem vette észre, a mikor a függöny kétfelé vált.

A nézősereg általános morajba tört ki, de ezen a zsvajon át is hallotta a művész Czeczil fölkiáltását:

- Adél!

A bárónő azonban hamar összeszedte magát bár szája padlását száraznak érezte.

- Nagyon szép! - Közelebb is lépett és egyre mosolygott. Legyezőjével szemeit a fény ellen óva, elragadtatással szólta: - Valóban gyönyörű!

Most éljenzésbe törtek ki az összes vendégek. Adél a rettentőn megzavarodott művészhez sietett, ki a szobor háttérébe vonult. Kezét nyújtá neki.

- Hát a bosszu is adhat ihletet? S engem választott a megtorlás eszközéül. Jaj de örülök!

- Vegye, mintha e szobor az ön eszköze volna, hogy Péteryt bosszantsa.

- Oh, ha bosszantani birnám!

Most már le kellett ülnie Czeczilnek. A terem tulsó felére huzódott vissza, hol némi árnyék volt. Hantos melléje ült a divánon. Oly arczot vágott, mintha teljes részvétellel volna a csalódott asszony iránt. A bárónőnek nem kellett több, mint hogy ebbe a gonoszkodó arczba nézzen, hogy azonnal elnevesse magát.

- Hát még mindig a művészi bosszu? Igazán mulatságos! Ez a lázas munka csak az én megtréfálásomra... Aztán fagyos közöny és reszkető hang; és ez a tettetett boldogság, álmos szemekkel, sápadt arczczal... Szegény György, drága tréfa ez számára!

- Tréfa?

- Jeles tanítványa lett önnek. György és közönyös!.. György és csapodár!... György és hűtlen!... Hát hihetek-e ennek? És lássa mégis fáj. Sért ez a játék! Szégyenlem Adél előtt, mert lássa, megszégyení. Ugy-e bár barátom? Elvégre is Adél nénye vagyok. S ha már György elkészítette az ő szobrát is: mért nem állította melléje az enyémet, hisz jóformán készen volt... Hol van?

- Amott áll.

- De hisz az Adélé!

- Ugyanaz.

- Nem értem.

- Hát nem hallotta, bárónő? György az ön estélyéről elszökve, leküzdhetlen fölindulással rontott ide, a műterembe. Kétségbe volt esve. Az ön kacérsága és szívtelensége felbőszítette és első haragjában szétzúzta az ön képmását.

- Szétzúzta?

- Darabokra. De vigasztalódjék, kérem. Ezek az ökölcsapások nem az ön szobrának voltak szánva, hanem az ő saját mellképének, ott, önnél. Én akadályoztam meg... De hát neki szétzúznia kellett valamit akkor éjjel - mindenáron! Másnap reggel a padlón találtam a töredékeket. Itt egy kéz, keskeny, gyöngéd; ott egy láb, picziny, formás; emitt az áll és ajk, szende, igéző, a Muzsa csókját osztó; és amott a homlok és a szemek, mindkettő tiszta, nyílt... azok az okos, sugárzó szemek!

S mig ezeket érzelmes, a megindításig benső hangon mondta Hantos: egymásután nézte Czezil kezeit, lábait, állát, ajkát és beletekintett hosszan a szemeibe. A bárónő ámulva figyelt erre a rejtélyes emberre.

- Már megint Roxane-ra gondol?

- Milyen hazugnak kellett mind e sok bájnak feltűnnie György szemeiben, hogy irgalmatlanul megsemmisítette!

- Hát nem kell-e méltán félnem, hogy a szerelemföltés első rohamában velem is úgy tesz, mint a szobrommal?

Hantos nyugodtan folytatta:

- És aztán jött Pista, a szolga, összeszedte a darabokat és bedobta az agyagládába. Láttam már az agyagládát? Nagyon érdekes. Abból kerülnek ki a mesterművek; de sokszor vissza is kerülnek oda. Mert por vagy és porrá kell lenned!... De előbb föleresztik egy kis vízzel. Az ön szobrának maradványait Léthe vizével eresztette föl György. Igen, hogy elfeledje! Azután ugyanabból az agyagból készítette ezt, ni!...

- Hát nem csúfság ez?

- Csak egy kis lélekvándorlás! Előbb Czezil, most Adél. És ne higgye, hogy ez a szobor is hazugság. György az érzelmét is átruházta ez alak eredetijére... Ez a Muzsa ihletet adott neki; az a másik - az képromboló barbárrá változtatta.

Czezil megilletődve hallgatott. Hantos is elnémult. A néhány pillanatnyi szünet alatt Szászvári és Adél egy-egy szava hangzott oda hozzájuk. Végre a bárónő szokott gunyos modorában kezdé:

- S most már Syrén vagyok? Csábító, gonosz Syrén? Ah, ah! Mért is nem rendezett jelmezestélyt György? Megleptem volna ez új kosztümömben. És hangos kacagásba tört ki.

Hantos elkomorodott.

- Báronő, ön ebben a pillanatban sem igaz!... Kacagása mögött áruló könnyek rejtőznek. Ne nevéssen tovább, mindjárt előtörnek.

Czeczil felszökött a pamlagról.

- Ne kövessen, kérem!

Csak ennyit birt még rebegni és eltűnt a szobrok között...

IX. FEJEZET. Milyen lány!

A vendégek között óvatosan járt-kelt egy ur, aki mindenkinek bemutatta magát. Retyezáthy Miksa volt a neve. A művészek készséggel szolgáltak neki fölvilágosítással.

Egyszerre Péterlyvel állt szemközt. Ijedten kapta el fejét. Hisz ez az ur hat hét előtt sorra járta a szerkesztőségeket, hogy számon kérje: honnan és kitől kapták azt a két hírt a Szászvári építendő pazar műterméről, palotájáról, meg a Szeredy-Szentmiklóssy válópörről? A szerkesztőségek a »könyomatos«-ra hivatkoztak. És erre ez a bösz Péterly ur, sétapálcájával a kezében, fölkereste Retyezáthyt, ki azonnal a szerkesztőségi nagy ollóval kezdett babrálni. Fogvaczogva adta a fölvilágosítást, hogy a két hírt »beküldték« neki. Ha akkor nem lett volna meg a hősiessége! Ha kikottyantotta volna az »előkelő« forrást!... Amint újra fölnezett, Péterly már eltűnt. Tán már annyi pezsgőt ivott, hogy meg sem látta a hirlapírót.

Retyezáthy folytatta utját. Végre a Muzsa-szobor előtt Zalai bárót találta, aki Czecczilrel beszélgetett. Bizonyosan érdekes művészeti fejtegetésbe bocsátkozott a tanulékony báró. A hirlaptudósító odasompolygott.

- Ez a szobor is bizonyítja, - magyarázta hévvel Zalai hogy most már czéltalan minden vágya, mely nem én bennem központosul. Hallgasson meg végre engem, aki egy modern Jákob vagyok... a zsidó-hitet leszámítva... és sóvárgok önért, a szép Leáért... Vagy Rachel volt?

Retyezáthy már meg akarta adni a hiteles fölvilágosítást: de még jókor elhallgatott.

Czecczil nevetve nézett az ismereteket terjesztő udvarlóra, kinek legujabb rögeszméje a szentírás.

- De kedves Zalai, ön ma csupa biblia!

- A sybillák könyvében meg van írva... hogy is mondjam csak -

- Sybilla-számba vesz? Nos, hát megjósolom, hogy sem mint Lea, sem mint Rachel nem leszek az ön neje.

- De mint Czecczil ugy-e bár?

És erre a szerencsés szemecskére, amelyet megtalált, oly harsányan kezdett kotkodácsolni a báró ur, hogy a háta mögött álló Retyezáthyra is elragadt a nevető kedv.

Zalai megfordult és egyszerre megmerevedtek az arcizmai. Szeretett volna hirtelen elillanni s magával hurczolni a bárónőt is. De Czecczil észrevette a különös idegent, aki borzas czilinderkalapot tart maga előtt, rajta egy ócska jegyzőkönyvet s keztyűtlen kezében czeruzát írásra készen. Retyezáthy egyre nyájasan, alázatosan, de egyuttal bizalmasan mosolygott a báró urra, sőt a szemeivel mintha integetett is volna. Végre a hirlapíró törte meg a csöndet.

- Alázatos szolgája, báró ur!

Zalai mégis neki bátorodott:

- Nini, maga az? Jó estét! Ugy rémlik, mintha csakugyan ismernők egymást.... A felsőház folyosóján... Régen, nagyon régen. Nemde Retyezáthy? - és hogy is mondjam csak -

- Miksa -

- Miksa! Ugy van, köszönöm... A felsőház folyosóján... kérem én a zsidó-keresztény házasság mellett szavaztam.

Retyezáthy Miksa szeretett volna ellent mondani, mert igen jól tudta, hogy a báró ur most füllent, ami vele, a szegény riporterrel szemközt elvégre nem is gavallér-ellenes dolog... A bárónő igazán kegyes és nyájas arcot vágott és Zalai nem tehetett mást, minthogy valamiképp bemutassa a régi ismerőst.

Egyik tollforgató bámulója bárónő.... Retyezáthy Miksa ur...

Az új vendég lelkesedett:

- Ah, ez az ünnepély, méltóságos asszony! ez a társaság! Szabad megnéznem a toilette-jét?

A bárónőnek szemmel láthatólag mulatságot szerzett ez az ismerkedés.

- És melyik hirlapban fog lekötelezni.... Miksa ur?

- Valamennyiben! - hangzott a büszke szó.

- Hogyan? hisz ez lehetetlen! - ámult a bárónő. - Holnapig? Akkor ön mindenható....

- Hja, kérem, a könyomatos!

Oly végtelen önérettel vetette ezt oda Retyezáthy, hogy neki magának is imponált ez az enuncziáció.

A könyomatos! Hát ime ez a hatalom, ez az ördögi gonoszság, melyet Pétery naponként hiába hajsolt és fenyegetett pisztolyokkal, karddal. Ennek a misztikus valaminek a földi képviselője ez a göndör haju, kampós orru ifju, akinek lázasan csillogó, igazán szép metszésű, álmatag szemeiből olyas valami sugárzik ki, amit az ember eszességnek hajlandó hinni.

Czeczil bárónő most már maga akart végére járni a dolognak. Gyanakodott, hogy a tanulékony báró a hirlapírás titkaiba is koronként bepillant. Azért kérdezte:

- Gyakran jár ön itt, a műteremben?

- Gyakran és legtöbbször eredmény nélkül. A mester nem szereti az ujságírókat. Retteg minden hírtől, mely róla szól.

- S az estélyről mégis írni fog ön?

Zalai báró azonnal közbe szólt:

- És önt, bárónő, mint ragyogó csillagot dicsőítendi... Ugy-e bár Retyezáthy?

- Ej, ej, hisz önök nagyon értik egymást! Nem is rossz, kedves Zalai, ha az ember szolgálatkész, ügyes tollforgatóval rendelkezik. Ugy-e bár?

A báró alig volt képes zavarát eltakarni. Mohón válaszolta:

- A polgári házasság izgalmas napjaiban sok szolgálatot tett nekem Retyezáthy. De viszont én is sok pikáns titkot közöltem vele.

- S azóta semmi közös érdekük nem akadt? Éppen semmi?

Ez éles kérdést egyenesen a hirlapíróhoz intézte. Retyezáthy jól látta a báró ur vízszinü szemének pislogását, és azt gondolta, ha ennek a született törvényhozónak megmarad a tisztessége, ha hazudik, hát mért legyen ő, a szegény ifju, skrupulózusabb. Azért egész ünnepélyesen mondta:

- Bizony néhány éve már, hogy nem is láttam a báró urat. Hány jó hírt sirathatok azóta!

Czeczil egy parányit meghajtott a fejét és tovább sétált. Zalai pedig mellette haladt s újra próbálta a vasat verni, melyről azt hitte, hogy soha oly meleg nem volt, mint amilyen most.

De hamar fölmenthették e fáradozás alól, mert néhány percz mulva sietve jött, keresve mindenütt Retyezáthyt, a ki változatosság kedvéért műkritikusnak képzelte magát.

- Jőjjön utánam! - sziszegte Zalai a szemfüles ifjunak. - Hamar! hamar!

Előre ment és addig hátra sem fordult, míg a műterem egy elkülönzött részébe nem értek, hol szabadon beszélhettek.

- Szerencsétlen ember! - förmedt rá, még mindig sziszegő hangon a báró. - Hát nem mondtam, hogy óvatos legyen! Kevésbe mult, hogy a multkori két hír miatt, melyet tőlem kapott, kellemetlenségei nem támadtak - önnek! Mért nem várt, míg egyedül vagyok? Ma is mondanék egyet, de ha ilyen... hogy is mondjam csak -

- Ügyetlen voltam talán?

- Az hát! Ügyetlen. Köszönöm! Semmit se merek már mondani magának. Az előbb is azt hittem, sóbálvánnyá kell válnom, mint a Lóth feleségének, a mikor hátra néztem és megláttam magát.

- Pedig szeretném, ha valami jó hírt vihetnék.

- Apropos! ki ne felejtse engem a névsorból. Mindjárt a bárónő után emlegessen,.. Érti?

- Igen is, kérem. Hát valami különösen érdekes ujság nincsen? Teszem, valami hymen-hir....

- Hiszen volna, volna; de maga meg nem érdemli. Aztán még utóbb kikottyantja s én csak nem engedhetem, hogy a nevemet... hogy is mondjam csak -

- Isten mentsen, hogy meghurczolni engedjem!

- Nos, hát írja! Szászvári György kitünő szobrászunk... írja csak »kitünő«-nek... ma tartotta kézfogóját Vizaknay Adél kisasszonynyal, Szentmiklóssy Czezil bárónő szép és művelt rokonával stb. stb. Czifrázza ki.

- Óh, de mennyire. Köszönöm! Legalább husz sor...

- Mi az?

- Semmi! Még ma megküldöm az összes lapoknak.

- Hát csak ügyesen! De nem én tőlem kapta! Hallja maga.

Retyezáthy alázatosan közeledett:

- Hány óra most kérem?

- Tíz.

- Sietek. Hanem a vacsorára, pezsgőre visszajövök. Alázatos szolgálja!

És a szolgálatkész, szegény ördög elrohant. Kevésbe mult, hogy a rettegett Péterybe nem ütközött.

De Czezil önkénytes háziura csakugyan nem ismerte meg. Hetek óta a pezsgőben keresett vigaszt és ma is ehhez a gyógyszerhez folyamodott. El nem bírta viselni a gondolatot, hogy Czezil miatt jutott tönkre és erről a Czezilről le kell mondania. Ma egész este a buffetben ült. Ha el is hagyta, azonnal vissza sietett megint. Most ismét szét akar nézni s amint a kerek csarnokban körül jár: Adél nyomban követi őt. Figyelemmel nézi, mint ül le a szerencsétlen ember a kerevetre, mint hajtja le csakhamar a fejét és bámul sötéten, elkeseredetten maga elé a padlóra. Adél leül hozzá és bizalmasan néz az ittas rokon arczába. Aztán nyájasan pirongatja.

- Sándor!... Láttam mindent.

- Ugyan!

- Ott voltam... kilencz pohárral egymásután!... Sándor!

Péterynek amugy is piros képe egyszerre lángolni kezd.

- Nem tudsz számolni, Adél. Csak nyolcz volt, azért is! És föl akart kelni.

- Mire való ez a kétségbeesés?

A lány szeliden tette kezét a karjára. S mintha ez érintés engesztelő hatással lett volna, Pétery ülve maradt.

- El akarom feledni valakinek a tekintetét. Egész este ugy nézett rám, mint valami lángpallosu cherub.

- És kiüzött a paradicsomból?

Ez a bosszantás azonban daczossá tette az ifjút.

- Oh tudom azért nehezen nélkülöz...

- Ej, Sándorkám, eddigelé egyetlen egy férfi volt nélkülözhetetlen: Adám apánk!

Most már talpra állt Pétery.

- Hát te is? Engem akarsz letorkolni? Tán ő küldött?

Adél nagy és nyilt szemeit fájdalmas boru lepte el.

- Nem Sándor, te kergetsz el, és látod engedelmeskedem.

El kellett mennie, mielőtt könnyek váltják föl azt a fájdalmas borut.

Pétery visszaült a kerevetre. A pezsgő hatása alatt csakhamar rózsaszínűbb világításban látta mindazt, ami még egy óra előtt undorral töltötte el.

Melancholiája hirtelen rakoncátlan jókedvvé vált. Szászvárit, aki át akart sietni a csarnokon, meglepte, amikor az ifju feléje szökött és minden haragot félre téve, kiáltá:

- Hahó! Házi gazda! Kolléga! Fogadja elismerésemet. A buffet nagyszerű! Mindent megnéztem. Milyen pezsgő! De kár, hogy csupa »Monopol«. Hiszen ez is jó, de én ma »Veuve Cliquot«-ra vágyom. - És kaczagva ráütött a szobrász vállára: - »Özvegy Cliquot«... teringtét! Addig kerestem, mig egyre ráakadtam. Rögtön el is hódítottam.

- Az özvegyet? Okosan, ifju barátom, okosan! - És szintoly vidáman veregette Pétery vállát. Jó mulatást!

A mámoros ifju szentül hitte, hogy ráijesztett a házigazdára. Lehajtott fővel állt egy helyen és maga elé nevetett, hogy milyen félelmes embernek tartják. Valami ujra nógatta, hogy keresse föl az ellenfélt. Nem törődött vele, hogy éppen ennek az előzékeny urnak a pezsgőjével öntött magába bátorságot, és furcsán rójja le háláját a vendégszeretetért.

Egyenesen utjába állt Szászvárinak:

- Hohó! A megtorlás percze elérkezett!

Még mindig tart a jókedv? Örvendek!

- Semmi kibuvás! Vagy talán gyáva? Legyen elkészülve a legkomolyabb jelenetre.

A mester még mindig türtöztette magát. Sőt visszatréfált.

- Készen talál. Nos? A »Monopol« és az »özvegy Cliquot«... különösen az özvegy, mi? Tán éppen szalma özvegy...

- Ön kezd érteni, tisztelt szobrász ur... Hát azt hiszi, hogy monopóliuma van egy bizonyos özvegyre, há?

A sértést, mely már a legközelebbi pillanatban elhangzott volna, szerencsére még jókor elhárította Czeczil. Már megtudta, mily izgága az eddig oly jámbor rokon. De inkább a kíváncsiság hozta, hogy nézze ezt az átalakult csöndes epedőt.

- Czeczil! - örvendett Pétery. - Ah, éppen jókor jösz. Érdemeket akarok szerezni nálad.

A bárónő már bánni kezdte, hogy kíváncsi volt. Eszébe jutott Hugó, a kit sokszor kellett látnia ilyen szeretetreméltó hangulatban. El akarta küldeni az ittast azonnal.

- Kérlek keresd meg a legyezőmet, Sándor. Ugy-e megteszed?

- Rohanok! - Aztán Szászvárihoz fordult: Érdemeket akarok szerezni! Érti?

A művész egyedül találta magát Czeczillel. Rögtön fölvette ismét erőltetett világfias modorát:

- Nem tánczol bárónő? S a bohózat sem érdekli? Hantos maga irta...

- Ugyan mi ujat irhat még az ember »Az új Galathea« czimmel? Tán ebben is megelevenedik a szobor és szerelemre ragadja mesterét? Ön sem bánná, ugyebár, ha legujabb műve, az ön Muzsája így átalakulna? Csakhogy manapság már nem történnek csodák.

- Tegye hozzá: »Szerencsére«.

- Hát csakugyan ellenségem? Jó, hát legyen nyíltan az. Lássá, én is nyílt leszek. Mit értek el eddig ketten Hantossal? Megsértették a hiúságomat, mert hiunak tartanak. Hát aztán? Mire való ez a buzgó vetélkedés? - A bárónő hangja ellágyult és egyre hizelgőbbé vált. - A régi Györgyből, a kit megszerettem, már alig fedezek föl valamit önben. Pedig én most is...

- Most is épen úgy gyötörne, ha a régi György volnék!

- Lássá, ez megint nem volt gyöngéd... Ön valamikor gyöngéd is tudott lenni és tudna most is, ha szivére és... nem a barátjára hallgatna.

- Miért ne, a mikor ön is hallgat rá! Csalódik bárónő, ha azt hiszi, hogy Hantos az én szövetségesem, én úgy veszem észre, hogy nagyon is az öné.

Ez a pár szó, melyre a tettetéshez nem szokott művész gyanakodása által ragadtatta magát, azonnal visszaadta Czeczilnek a reményt. Fölvillant lelkében a gondolat: mint lehetne szétrobbantani az ellene kötött szövetséget. Mohón kezdte szítani a lángot:

- Hát tehetek-e róla, a mikor ön egészen elhanyagol? Felém se néz! S az ön nőgyűlölő barátja olyan ellenállhatatlan... De én még várok, igen, György, várok.

Kevesebb kaczerkodás is sok lett volna Szászvárinak.

- Bárónő, én a legnyájasabb házigazda kívánok lenni és legszeszélyesebb parancsának is hódolok. Az a fő, hogy ön mulasson. Azért csak beszéljen nekem szerelméről, mint sokszor tette, én hallgatok, de nem hiszem; - sóhajtson a mily művészileg tud, én bámulni fogom, de nem hiszek; - és könnyezzen, ah, hiszen ön szépen, előkelően tud könnyeket ejteni, én sajnálom, de nem hiszek!

- Tehát nem szeret már?

Szászvári azt hitte, hogy a szive szakad meg, de azért oda vetette férfiasan:

- Nem akarom szeretni!

- És... és igaz volna, hogy Adélt szereti?

- A szende, jó szívű Adél!

Czeczil szinte megrázkódott. Szédülés fogta el s a lélekezése akadozni kezdett. Ajkai elhalványultak és kinyíltak, mintha levegő után kapkodna. Finom orrának czimpái mozogni kezdtek. Ez már valósággal elseje vala ama nagy idegrázásoknak, melyeket Hantos oly szükségesnek tartott. - Végre szóhoz juthatott a bárónő:

- György. Ah, ez kegyetlenség, a mit velem tesz! Hát azért hívott meg ez ünnepélyre, hogy megbántson összes vendégei előtt? György, édes barátom...

Zsebkendőjét kereste. A könnyek valósággal meg is csillantak már szemeiben... De a világot sem nyult volna oda bal kezével, míg a jobbal még mindig a zsebében kotorászott. Szünet állt be. György mozdulatlanul nézte. Végre mosolyogva szólt:

- Nincs meg? Tessék az én zsebkendőm.

Czeczil szemeiben hirtelen eltűnt az a bizonyos, jól fegyelmezett két könny.

- Köszönöm! Azért se sirok!

Nem nyughatott addig, míg Adélt meg nem lelte. A kis leánynak ott kellett hagynia a bohózatot, melyet komikus jelmezekben adtak elő. A mint Czeczil négyszemközt volt a hugával, azonnal rátért a dologra:

- Hát te is ellenségeimhez szegődtél? Mikor kér meg György, a mester, a te mestered?

- A Muzsa-szobor miatt haragszol?

- Már szerelmet is vallott karrikatúrában!

Adél nem akarta elszalasztani az alkalmat, hogy a sok keserűségért, melyet szenvedett, egy kis kárpótlást ne kapjon. Szíve sajgott, a mint Péteryre gondolt, ki még mindig rabja a csábos néninek és most már szánandó áldozata készül lenni.

Incselkedve kiáltott föl:

- De mikor karrikatúrában is oly jól esik az imádtatás. Te a legjobban tudod, Czeczil. Oh, ha nekem is olyan szerencsém volna, mint neked! Ha ugy rajonganának érettem, mint te érted. Milyen gyönyör lehet az. Most már értem, a mit oly sokszor mondtál: »Ha az embert félre vetik, mint értéktelen kavicsot: nem kívánhatja elégszer, hogy újra meg újra, mint drágakövet vegyék föl!«... Mennyien kárpótolnak téged Hugó méltatlanságáért. És te kineveted valamennyit... Nekem is van egy Hugóm... Oh, mindenkinek van egy Hugója... És én - én tanulok tőled! Meggyötröm, a ki kárpótolni akar.

- Tőlem tanulsz? - Csapta össze legyezőjét a bárónő. - Gyermekek!

Adél azonban keserűn enyelgett tovább:

- Oh, én hálás vagyok irántad. Hisz te neveltetted, te viseled a gondomat és hozományt is adsz, ha férjhez megyek. Ezt én jól tudom s azért nem is panaszkodom, hogy három év óta senki sem közeledhetik hozzám - te miattad! Hogyan is lehetne? Mérkőzhetem-e veled? Hisz csak afféle kis kezdő vagyok, te hozzád, a mesterhez képest. Oh, megelégszem egy olyan férjjel is, a kit te nagylelkűn nekem szánsz, még ha Isten csufja is, - csak engedd át, az a fő! De valamennyi a te rabod!

- Mit fecsegsz? Adél!

- Oda ajándékozom neked Péteryt, meg a többit. Tetszik? Szeresd! Megelégszem azzal is, a kit csak ámitottál -

- Szereted Szászvárit?... Neje akarsz lenni?

Adél egészen neki bátorodott:

- Miért ne? Ha holnap megkér: én... én irgalmatlanul igent mondom!

A közeli állvány mellett férfigangok hallatszottak. Adél hirtelen elosont, örülve, hogy végre kiönthette szive sok bánatát. Nem törődött vele, hogy valótlanul mondott és nem is bánta.

Péterynek már a feje is lógott és kezeit lomhán emelte. Maga elé bámult komoran és egyre mondogatta:

- Sehol sem találom, sehol!

Már azt sem tudta: mit keres. A legyezőt-e, vagy Szászvárit. Hol az egyikről, hol a másiktól feledkezett meg.

A művész szépszerivel meg akarta szabadítani vendégeit a szegény fiu látványától. Hozzá lépett, hogy valamelyik szobába csalja, a hol nyugodtan kialudhatja magát. De a rakoncátlan Pétery kiáltani kezdett:

- Ahá! Elém került? És hol a bárónő? Előtte kell számolnom önnel. Hadd lássa saját szemével...

- Elég volt a tréfából! - csitítá a mester és karon akarta fogni vendégét.

- Elereszt mindjárt!

Szászvári azonnal ott akarta hagyni. Untatta az ittas ember.

- Hohó! Elillan? Ilyen gyáván?

- Ujra ez a szó? - rivalt rá a művész és athleta termete kiegyenesedett. Már alig fékezte magát. Egy pillanatig habozott: ne fogja-e galléron és vigye ki a frissen esett hóba. - Mit akar velem? Beszéljen!

- Beszélek is! Rég fenem rá a fogamat! Maga gyáva!

Szászvári szemei előtt a műterem szobrai, állványai, spanyol-falai zürzavaros gomolylyá változtak.

Még jókor odaugrott Hantos. A házigazda és vendége közé lépett.

- Miféle botrány? - S már megragadta Péteryt a karjánál. Aztán intett Szászvárinak, hogy bízta ő rá a dolgot.

- Érdemeket kell szereznem Czecczilnél!

- Egy szót se többet! Te részeg vagy!

- Enyém lesz Czecczil, tudod! Megmutatom neked is, te... te intrikus!

Adél már messziről hallotta a lármát. Nem törődött vele, hogy Pétery ilyen kevésbé szalónias. Segítségére sietett.

Hantos csak erre várt. Azt gondolta magában, hogy most válik el: mennyire szereti Adél kis-asszony ezt az egyensúlyát vesztett embert?

- Nem szégyelled magad? - kezdte a leczkézést. - Ez a kedves, derék leány is, a ki eddig titkolta szive jóindulatát irántad... még ő is, hallod-e, kénytelen megvetni téged. Te léha, te! Mint valami siheder, úgy viseled magad és hozzá éppen a háziur iránt.

- Eh, mit!

- Egy perczig sem maradhatsz mint vendég: Távozz!

Adél szikrázó szemekkel lépett hozzájuk:

- Ne sértegesse! Hát volna szive meggyaláznia őt azzal, hogy kiutasítja? Pétery ur a rokonom s akkor fog távozni, a mikor ön. Tisztelem kedves Hantos a szigorú elveivel és erkölcs-bíráskodásával, meg is hajlok tekintélye előtt - és elhiszem, hogy a mikor ilyen józan, akkor hatalma is van egy ittas fölött. Botránytól fél? Csak bizza rám. Én itt maradok; jól állok a botrányról. Pétery ur akkor megy, a mikor ön és én.

Az ifjú rohamosan józanodni kezdett. Réműletes szégyen: ez volt az első, a mit érezni kezdett. És lesütött fejjel, még kábultan, indulni kezdett.

- Maradj Sándor, azért is! - szólt a lány és megfogta a kezét. - Elöttem ne pirulj...

Hantos sárgás arcát, fekete szemeit az öröm, a megelégedés sugara borította el. Ritkán történt meg vele, de ezuttal megtörtént, hogy érdes hangjának remegését nem bírta elfojtani.

- Lássá ez igazán szép. Lefegyverezett, Adél kisasszony! Igen, ön szépen beszélt, önnek van szive... jobb, mint a milyent ez a fiú megérdemelte...

- Nem is érdemlem! - morogta tompán, bágyadtan Pétery.

- Javulás? Brávó! Hát rajta, szerezz érdemeket, de ne ám Czezilnél, hanem itt... itt.

Adél kezét nyújtott Hantosnak.

- Nem rossz fiú ő, igazán nem rossz. Elmondhatnék önnek sok esetet, a mikor nagyon kedves, jóra való »siheder« volt.

- Hallod, te dőre te! Neki önkényes házi gazdát, kuktát kell játszania, hogy ne vessenek fölötte -

- És be kell csípnie, hogy kijózanodjék! - pajzánkodott Adél.

- Becsüld meg ezt a szép derék leányt, azt mondom. Ő még rendbeszedhet... Ide a kezedd! Így. Bocsáss meg öregebb barátodnak; igaztalan voltam! És csókold meg ezt a hű és jószágos kezét!

Már fogta Adél kezét és a Péteryébe tette! S míg a halálos lankadság ellen küzdő ifjú megcsókolta azt a meleg, édes érintésű jobbot, addig Hantos a másik kacsót emelte ajkaihoz.

- Milyen lány! - szólt magában Hantos, a mint utána nézett. - Száz közül kilenczvenkilencznek ez a kis skandalum elegendő lett volna arra, hogy végkép elforduljon ilyen ideáltól; és ő pártjára kél, meghódítja és jó utra téríti. Kitelik tőle!

X. FEJEZET.

A komédiás bárónó.

- Hol van Czezil?

Hantos azonnal látta, hogy György ismét elvesztette a fejét. Bosszusan szólt:

- Nem szeretem ezt a tekintetedet!

- Nem bírod elviselni? Hát kerüld vagy ne kerüld, mit bánom én! Czezil elvesztettem végkép, no bizony! hisz van helyette párbajom! Ez a mai est eredménye.

- A párbajból semmi se lesz.

- És ha kétszer kell odaadni az életemet! Kétszer dobták a szemem közé azt a szót, melylyel még ember nem csufolt meg s melyet én magam se merek ismételni, a mig becsülöm magam! Csak ne kellett volna egyet tekintenem, egyet, hogy vendégem ez az ember!... Ne avatkozzál bele, azt mondom. Meg kell lennie! És ne avatkozzál másba se. Hitetlen vagy, szivtelen vagy és átok fekszik mindenem, a mibe belefogsz.

Hantos rég meg volt edzve barátjának efféle toporzékolásai ellen. De Szászvári oly elcsigáztottnak látszott, hogy szavaira aggodalom fogta el. Meg kellett nyugtatnia:

- Halomra akarsz dönteni mindent? Vigyázz György! Czezil szive rövid idő alatt oly változáson ment át, a milyent én magam se vártam, ő maga pedig el se birt volna képzelni. Ez az asszony szenved - te éretted! De meg ne könyörülj rajta idő előtt, mert veszve minden. Maradj következetes és ne légy gyermek, ha eddig férfinak mutatkoztál, különben irgalmatlanul kinevet! Hát olyannak ismered, hogy boszúatlannak hagyja mindazt, a mit - szerinted - vétettünk ellene? Hát nem reszket-e a megtorlásért, a miért Adél előtt megszégyenült?

Szászvári lelkében a kínos tusa alatt összevissza kavargtak a gondolatok, érzések. Elviselhetetlen volt rá nézve, hogy még mindig nem bírta fölfogni a szembekötödsdi igaz célját.

- S én Adél kezét kérem holnap? Czezilét? - És a művész kacagni kezdett. - A szemembe mondta, hogy vár s nekem adja a hugát. Nem, nem akarom! Utálok már ezt a hercehurczát! Az én szivem nyílt és egyenes - ah, botor voltam eddig is, hogy -

Hantos elvesztette türelmét. Fenyegető tekintettel lépett a művész elé:

- Megtiltom, hogy beleavatkozzál a munkámba! Elvállaltam és be is fejezem. Utamat ne álld, mert könyörtelenül félrelöklek.

- Nem bizom már benned!

Szászvári nem látott, nem hallott, azt sem vette észre, hogy Czezil óvatosan közeledik. De Hantos még jókor figyelt oda. Félt, hogy Szászvári, a feldult arcával, azonnal veszélyezteti a játékot, melyet eddig oly merészen folytattak és oda sugta neki:

- Hagyj magunkra. Hát ha most dől el a sorsotok.

A művész érezte, hogy egyetlen okos szóra nem volna képes. A határtalan, égető keserűség most még kínosabbá vált szívében, a midőn Czezil hivalgó, vidám tekintetét látta... Mintha valami nagy és váratlan diadal kéjét élvezné. Tettetés volna ez mind? Ilyen művészileg tudna színeskedni ez az asszony, a kinek édes anyja valóban nagy művésznő volt? Hát jön-e óra, óh de jön-e csak rövidke percz, a melyben, bár egy szempillantásra, igazi alakjában, természetességében láthatja ezt a csodás nőt? Szívesen kitért előle; de már elhatározta, hogy legalább a felől akar megbizonyosodni: mi van Czezil és Hantos közt? Ennek a mai éjszakának nem

szabad elmulnia a nélkül, hogy ezt a titkot föl ne bolygassa!... És jaj lesz, ha kínzó gyanuját igazolva találja! Hát csak hadd maradjanak ketten, csak döntse el Hantos mindkettőjük sorsát; majd meglátja ő: miként is jár el benne az erőszakos jóbarát, a kire eddig oly kelleetlenül, de mégis hallgatott.

Már intett, hogy ezuttal még megadja magát és távozott, mielőtt Czecczil odaért.

- Ha jól hallottam, önök egy kicsit czivakodtak? - nevetett a bárónő.

Hantos úgy érezte, mintha legerősebb kártyája, az egyik játszónak ügyetlensége következtében, nyiltan esett volna az asztal közepére.

- Már nem bírok Györggyel. Most már vissza sem téríthetném önhöz.

Czecczil nyugodt arccal nézett a panaszkodóra. Csak a szemei csillogtak.

- Ezért távozott oly haragosan az én szegény, jó ellenségem? Ugy hát nem leszek a György neje?

- Nem. Csakhogy most - ő nem akar.

- Tervem már kész. Hozzá adom Adélt. Már is hírbe hozta; szeretik is egymást és én nem akarok Adél utjában állani! Eddig is vétkes hanyagság volt tőlem, hogy nem gondoskodtam férjhezmeneteléről. S még utóbb azzal vádolnának, hogy elhalászom a hugom kérőit. Borzasztó volna!

Hantos most már érezte, hogy eszén kell lennie. Egész hidegvérrel hagyta rá:

- Tehát Adél a György neje lesz.

- Igen, Adél a György neje lesz!

- Helyes!

- Ugy van.

- Látja, semmi kifogásom ellene! - Magyarázta Hantos. - Mert a fő az, hogy Györgyöt visszaadjuk a nyugalomnak, a boldogságnak, minden más mellékes.

- Minden más igen. Másnak a nyugalma és a boldogsága is.

Valami különös változás történt e pillanatban Czecczil arcán. Vonásain egy vakmerő gondolat vagy érzés tükröződése vonaglott végig. Most, épp most kellett ennek a váratlan fordulatnak támadnia a lelkében s azonnal el is árulta magát. Mi megy végbe e rejtélyes asszony bensejében? Boszura, vagy megadásra határozza el magát? Hantos nyugtalanul nézte és leste szavait. A bárónő az átelleni tükörbe pillantott. Faragott rájáju, pompás tükör volt, melyre bizony akkor is gyakran téved az ember szeme, ha nem is egészen hiu.

Hantosnak ez föl sem tűnt és észre sem vette, hogy Czecczil a tükörből valakinek a közeledését figyelni meg. Nem is azt a valakit látta; csak egy groteszk árnyékot, a mint a többfelé oszló világosság által a fal menti szobrok irányában támad, mozog, növekszik.... Majd a széles vállakból lát egy darabot, most egy ökölre szorított kéz, csakhamar a sűrű fürtökkel borított Jupiter-fej rajzolódik a falra, a szerint, a mint az árny türelmetlenül helyét változtatja. De egyre közelebb és közelebb jön, végre megállapodik.

Czecczil szive oly izgatottan kezdett dobogni, hogy kénytelen volt legyezőjét a kebléhez szorítani. Az a hirtelen támadt gondolat vagy érzés már vérét is ingerelte és idegeit feszíté. Kegyetlen, bizarr volt az, a mi agyát és szívet átthotta; de rég szomjazott édes kéjjel töltötte el. Nem törődött vele: vajjon nem fogja-e megbánni már a legközelebbi perczen. Meg kell lennie, a mire ösztöne sarkalja, ki kell mondania, a mi a nyelve hegyét égeti. Egész életében csak áldo-

zatokat hozott, de a legtöbbet és legsúlyosabbakat büszkeségének megóvása végett. Szívét, jövőjét, egész életét kész volt kockára tenni, hogy elkerülje a megaláztatást. S most, a mikor egy nagy gyöngesége, egy botor szenvedélye miatt heteken át annyit szenvedett és két ellene szövetséget kötött a férfitól a vereségek egész sorát volt kénytelen elviselni: a teljes elcsüggedés ez elhatározó percében a pillanatnyi diadal vágya oly hatalom volt rá nézve, melynek nem állhatott ellen....

A mikor az a nyugtalankodó árny legközelebb huzódott, kaczerkodva szólt:

- Így hát ön, kedves Hantos, nem győzött; de én is vesztés vagyok... Vesztés? - kiáltott föl utána s nevetett: - Ej, hiszen önt mégis megnyertem. No, igen, föltalálta bennem imádott Roxane-ját...

- Az első emelet nélkül!

- Én a másodikon lakom - vigyázzon! És csakugyan hasonlítok rá?

Hantos e kaczerésre élesen vetette oda:

- Főleg most, a mikor így néz és mosolyog.

- Lássá, Györgyöt szépszerivel megszabadította tőlem. Jól van. Itt a béke-jobbom. Nem bánom, ha megcsókolja.

- Miért ne?

S a mit sem sejtő Hantos megragadta a feléje nyújtott, keztyűtlen kezét és megcsókolta.

A bárónő jól látta a tükörből, a mint annak a Jupiter-fejnek árnyéka hirtelen a mennyezetig szökken s aztán eltűnik. A csillár világította előtérben már ott állt Szászvári. Vadul szikráztak a szemei.

- Ne merd megérinteni!

Hantos csak most nézett föl:

- György!

De a művész összeszorította fogait és úgy sziszegte:

- Most is higgyek a barátságodban?

- Hallgass - te szerencsétlen, te! - sietett a csitítással Hantos.

Czeczil még egyre mosolygott a kínosan meglepett nőgyülölőre, ki akarata ellen csókolta meg a kezét.

Most egész ártatlanul kérdezte:

- Hát csakugyan nem szövetségesek?

Szászváriból egész félelmességében tört ki a harag.

- Szövetséges? Ámuló igen! És ön, bárónő, a bűntársa. Szerelem, barátság, mind csak hazugság volt. De hisz tudnom kellett volna! Két hitetlen lélek. Jól illenek össze! Hiu az egyik, szivtelen a másik -

A kaczeraj, melybe szavai fultak, belenyilalt Hantos szívébe. Csak Czeczil diadalmaskodott.

- Két eszes férfi, egy együgyű asszony ellen! Ön, kedves Hantos, a cselszövő, higgadt erkölcsbíró! És ön, nem kevésbé kedves Szászvári, a vasba öltözött szent György lovag! Megfélemlítettek hidegséggel, bántottak karrikatúrákkal, megszegyenyítették Muzsa-szoborral és ön kedves mester, mégis... mégis... hahaha!

Szászvári indulatosan megragadta azt a picziny fehér kezét:

- Czecczil!

- Ah, a kezem! Kérem ez nem - agyag!

- Bárónő!

Már eleresztette. Azokon a sima, fehér ujjakon piros foltocskák támadtak.

Czecczil a kedveskedés hangján fordult a művészhez:

- Tehát, holnap! Elvárom, hogy a hugomat rehabilitálja. És Adél is vár. Ez a kötelessége. Jó estét!

S meg se várva, míg valamelyik magához tért volna meglepetéséből, elsietett.

Hantos szeretett volna a saját hajába markolni. Vékony ajkai körül megjelent az a visszataszító mosoly, melytől tán maga is megdöbbsent, ha a tükörbe nézett.

- Nos, hát most vedd nőül Czecczilt! - vágta oda rekedtes hangján.

A művész azonban még most sem tudta: mit követett el. Egyre dult-fult.

- Igaza van Zalainak: Iskárióth! Barátodat elárultad egy csókért!

- De hisz csak kézcsók volt.

- Óh megörökítelek. Meg én!

Most már jóízű kaczajra fakadt Hantos.

- Én, mint Iskarióth, a ki elárulta a mestert? Pompás lesz!

Zalai sietve jött. Karján prémes felöltőjével.

- Kérem csakugyan elment Czecczil bárónő? - S mert választ nem kapott, halkán szólt Szászvárihoz: - Mondtam, ugy-e? Rájött?

- Eh! - rivalt rá Szászvári és ott hagyta.

Ez a dühösködés egyszeribe új reményt keltett a báró urban. De vajjon csakugyan elment-e Czecczil?

Hantoshoz közeledett:

- Édes Iskarióth ur... azaz... hogy is mondjam csak -

- Az okos hallgat! - segítette ki a nőgyülő és tovább ment.

Zalai kárörvendve nézett utána. Ez az ismételt udvariatlanság a legcsalhatatlanabb bizonyosága annak, hogy az általa elhintett mag mily gyorsan kelt ki. Ezt a két jó barátot valósággal két fenevaddá változtatta. Azt hitte legalább. És egyszeribe úgy érezte magát ebben a műteremben, mint Dániel az oroszlán-barlangban.

A pezsgő hatása elszibbasztotta agyát. Nyelve már rettentő lomhán mozgott és minden perczen félt, hogy az esze is megáll, akár a lejárt óra.

Magára huzta a felöltőt és mosolygott magában.

- Czecczil mégis csak elment. Brávó! No most már azt mondom, hogy a milyen szent igaz, hogy a nevem... a nevem: báró... hogy is mondjam csak -

Szünetet tartott a felöltő fölhuzásában. Nyelve járt, de hangot maga sem hallott. Ujjaival is csettentett. Majd körülnézett, nincs-e valaki jelen, de inas és szolga sem mutatkozott, a ki kisegítette volna a báró urat, hogy mi is a neve...

XI. FEJEZET.

Kölcsönvett fegyver.

Lina hajnal felé az illatos fürdőből ágyába fektette elkényeztetett urnőjét. Bámulatos szabályos természetben, káprázatos fehér idomaiban a komorna is gyönyörködött. De alig hogy magára hagyta, újra be kellett mennie.

- Tintát! tollat! - kiáltott türelmetlenül a bárónő. - És levélpapírt!

Ott az ágyban írta meg a levelet és azt hitte, lecsillapszik, ha ezen is tul esett.

- Korán reggel küldd el Hantos urnak, érted?

Most már a komorna is álomra hajthatta a fejét. De Czeczil még mindig virrasztott. Szemei előtt elvonult a lezajlott estély minden mozzanata s újra átszenvedte minden izgalmát. Kimondhatatlan szomoruság szállta meg, hogy Szászvárit, a kit szeret, olyan könnyelműen és végkép elidegenítette magától. Nem bízott benne, félt tőle - és most odáig jutott, hogy ő maga az, a kiben bízni nem lehet, csak félni tőle, mert állhatatlan és szívtelen! Lesz-e hatalma, hogy visszatérítse magához azt a rakoncátlansága mellett is áldott jó embert? Oh, milyen megaláztatásnak néz eléje!

Ettől riadt meg legjobban. Tudta, hogy ezzel ujabban növeli Szászvári daczosságát, erejét, melynek nem bir ellenállani. Küzködése, habozása, védekezése - mind hiába volt eddig. Arra nem is gondolt, hogy ez a felbőszült ember még oltár elé léphet Adéllal, csak azért, hogy boszut álljon, ha ez a boszu mindjárt a boldogságába kerül is.

Lina reggel bevitte hozzá az ujságokat. A művész-estély leírása után mindjárt Szászvári és Adél kézfogójának meglepő híradását olvasta a bárónő. Egy szökkenéssel künn termett az ágyából.

Főlkapta csipkés hálóköntösét, oly sebtiben, akár valami bűvész. Leült az íróasztalához. Nagymohón megírta a második levelet Hantos urnak, sürgetve most már, hogy mihamarább jőjjön.

Ugyane perczben Adél kisasszony a saját szobájában, szintén hálóköntösben levelet irt Péterynek. Követelte tőle, hogy mindent elkövessen, a mivel a párbaj elejét lehetne venni. Hízelt magának vele, hogy a jó fiu meghajlik kérése és parancsa előtt.

Órák is multak és sem Hantostól, sem Péterytől nem jött válasz. A leveleket nem is ők vették át. Ki tudja, mikor alusszák végig az igazak álmát.

Czeczil bárónő ez alatt föl s alá járt hálószobája szőnyegén. Koronkint a tükörbe nézett: nem viselte-e meg tulságosan az éjjeli virasztás és a könyezés? Mert az a patyolat fehér párna ott keserves kényekről is tudna beszélni.

Erős csöngetés hallatszott az előszobában. Lina siet ajtót nyitni s előtte áll Anasztáz, a mindennapi hordár-jelmezben. A komorna ráförmedt:

- Maga az? Ugy vonul be, mint egy bérmáló püspök harangszó mellett!

- Nagy misszióban is járok. Látja ezt?

- Látom, levél.

- Persze, magának csak levél. De én már a fogásából érzem, hogy Pétery ur meg Adél kisasszony házassága van benne. Én vagyok a helyzet ura! Oh, vannak a hordár-életnek is költői oldalai. Láss, nekem csak át kell adnom ezt a levelet és mindjárt a pap következik, de csak én utánam.

Adél szintoly jól hallotta az erős csöngetést. Ő is az előszobában termett.

- Otthon találta?

- Én mindenkit otthon találok. Hosszu praxisom alatt... de itt a levél, kérem... Lina, vonuljon kissé félre!... Most vittem el Pétery ur kardjait, pisztolyait az egyik segédhez. Az utcán meg Pistával találkoztam, a ki Szászvári urtól szintén kardokat és pisztolyokat vitt. Katasztrófát várhatunk! De kérem - diszkréczió!

Adél ezuttal elfelejtett mosolyogni az originális emberen.

- De csak eljön Pétery ur?

- Nem áll a levélben? Hja! én többet nem tehetek, kérem alázattal! De sietnem kell. Még nincs orvosunk s az egyik segédnek náthája van. Éppen herbatéát ivott cukor nélkül. Ah, mennyi akadály! Uj fejezet memoire-jaimban... Rohanok, Csókolom kezeit.

Adél e közben végig futott a sorokon.

A mire Péteryt kérte: arra semmi választ sem kapott. E helyett csupa bolondos tréfával, furcsa mulattató átkozódással volt tele a levél, hogy eddig olyan vak volt és nem látta Adélt... Oh, milyen vak!

De mit használ most mindez, a mikor a hóbertos, észretért fiut agyonlövök, vagy ő lövi agyon a mestert! »Ha csak egy csöppet szeretne: akkor megkérlelné a sértett félt. Na jó! Majd megtánczoltatjuk úgy, hogy Czezil sem tehetné különben!« Azonnal kiadta a parancsot Linának:

- Ha Pétery ur jön, mondja meg neki, hogy főfájásom van, nem beszélhet velem. S ha kérdezi: megkaptam-e a levelét, mondja rá, hogy föl sem bontottam. Érti?

Lina bizalmaskodva nézett a haragos kisasszonyra.

- De ha nem hiszi el?

- Mondtam már: főfájás... nem beszélhet velem... levél nincs fölbontva...

Azonban nyílt az ajtó s a küszöbön már ott állott Pétery. A komorna vigyorogva állt eléje:

- Kérem, Adél kisasszony nem fogad! Borzasztó fejfájás... migraine... kétszer elájult... lehetetlen vele beszélni... a levelet meg sem nézte... föl sem bontotta...

- Mit fecseg itt össze-vissza! - förmedt rá Pétery, a ki jól látta, mint surrant be Adél a szobájába és levelének széttépett boritékját is megpillantotta a padlón. Utána sietett, benyitott hozzá:

- Adél, hallgass meg!

- Megtiltom, hogy tegezz - azaz tegezzen!

- Ah, lám! Már te is szeszélyes vagy?

- Szeszély? Persze, önöknek a szenvedés csak szeszély. Egész éjjel virrasztottam ön miatt. Ennek a párbajnak nem szabad megtörténnie! Szászvári tán vívni és löni sem tud.

- Hát őt félted? Ah!

Adél kapott az alkalmon, hogy most végre meggyötörheti Péteryt.

- Elfelejtette, hogy ma eljön és megkér?

- Ennek a megkérésnek nem szabad megtörténnie!

- S ugyan mi jogon tilthatná meg?

- Mert szeretlek! Ne neved ki Adél és ne is kételkedjél. Nem tegnaptól mára támadt bennem ez a szerelem. Rég lappangott bennem, de Czecczil annyira elkábított, hogy magamat sem ismertem. Könnyelmű, léha, bolond voltam eddig - haj, de meg is vert ez az én eszeveszett természetem! Nem bírok rá sem gondolni a tegnapi és tegnapelőtti Pétery Sándorra - utálat fogna el! Ma már új embernek érzem magam. Először életemben éreztem: mi a nemes, odaadó, ártatlan szív, a mikor a te szívedre bukkantam. Szeretlek, Adél!

Csak most látta be a lányka, mily rettenetes szerepre vállalkozott. Mit feleljen? Oh, az a Czecczil! Milyen mester a kaczerkodásban. A kis ügyetlen tanítvány csak egy kis tompa pengét próbált forgatni azok közül a fényes fegyverek közül. Bátortalanul kockáztatta a vátat:

- Szeret? Hahaha! Mindent tudok!

- Ugyan mit? Ha vádolsz, Adél, hát tedd meg nyíltan. Hadd védelmezzem magam.

- És hiszi, hogy ez sikerülni fog? De miért ne? Hisz ebben önök férfiak bámulatos erősek! - A pajzánkodó kis lány örült Czecczil e frázisának, melyet hamarosan plagizált. - Igen, önök férfiak, kik büszkén vallják magukat a teremtés urainak és azt hiszik, hogy büntetlenül visszaélhetnek a velük született fölényükkel... Ej, hogyan is éreznének lelki furdalást, a mikor alárendeltjeik, a gyöngye nők ellen vétének! Sőt a legégbekiáltóbb bűn elkövetése után is elég bátrak színiük elé lépni s a diadal kéjes előérzetével szavalják: »Hadd védelmezzem legalább magam!«

Pétery rá nem ismert a szende Adélra. Mi lelte ezt a gyermeket? Zavartan mentegetődzött:

- Hát hiszen tudod, hogy Czecczil iránt érdeklődtem.

- Tehát Czecczil! Végre bevallja. Uram, ön kimondta maga fölött az ítéletet!

- Hát nem szeretsz? Csak komédiázol velem?

- Komédiázni én? Hahaha!

- Még pedig igen dicstelenül! De hát ebben a házban nem is lep meg! Oh, mint gyűlölök tegnap óta minden komédiát!

Adél már benne volt... Előre örült a kínálkozó zivatarnak.

- Várta is? El volt rá készülve? Akkor hát nem is érdemelte meg, hogy igazán szeressem. Hisz Czecczil huga vagyok. És csöppet se különb!

- Annál jobb! - fakadt ki daczosan Pétery. - Én pedig gondoskodni fogok, hogy az ön gyanuja, kedves rokon, igaz legyen!

- Czecczilnek udvarol újra? Nem volt elég a lecke?

- Ujra? Hisz csak folytatnom kell. Most már Szászvári sincs utamban, hisz megkéri önt!

- Nos, hát tessék! Czecczil tárt karokkal várja.

- Ez az utolsó szava? - kérdezte Pétery egész nyugodtan.

A kis lányt meglepte ez a higgadság. Azt várta, hogy a jó rokon föllobbanjon és legalább egyetlen egyszer rázza kétségbeesve azt a kerek fejét. Nem tudta: mit tegyen most?

- Hallgat? - fordult feléje az ifju még fagyosabban: - De hisz a hallgatás is válasz. Isten önnel, Adél!

És a legközönyösebb arczzal távozni készült. A lányka ijedten nézett utána: vajjon hátra tekint-e? Szerette volna visszahívni. Végre kitört belőle az aggodalom:

- Sándor!

Pétery azonban fölemelte kezét és ridegen szólt:

- Ön nem is tud szeretni!

- Azonnal jöjj ide hozzám!

- Most már késő minden!

- De én - én szeretlek, Sándor!

Mindketten elnevettek magukat. S a belépő Hantos, azt se tudva miért: szintén nevetett velök, oly jó kedve volt a ma éjjeli csetepaté után.

- Pompás! - gratulált a szerelmeseknek. Szent a béke!

- És ezt meg is kell pecsételni, - vélte Péter.

- Ő előtte? - pirult Adél, a mint Hantosra nézett. - Nem, nem!

- No majd kinézek az ablakon.

El is fordult a nőgyülölő. S hallotta a mint Adél kérdezte:

- De csak mint rokonok, ugy-e?

- Édes kis menyasszonyom! Oh milyen vak voltam, milyen bolond!

És ebben a szobában, hol Czeczil egykor oly szívtelenül meg nem értette őt: ezen a helyen karjaiba fogta a remegő lányt.

Hantos a csók-csattanásra hirtelen visszafordult.

- Nem lesz korán örülni? Szászvári eljön ám!

- És megkér! Jaj de mulatságos lesz!

Péterynek azonban csöpp kedve sem volt a nevetéshez.

- Majd a pisztoly vagy a kard határoz ebben!

- Hát nem irtam, hogy kérleld meg Szászvárit?

- Én? S gyáva legyek magam, ő előtte, a kit gyávának neveztem? Mily botorság... milyen éj! Bocsáss meg, Adél...

- Mégis verekszel? Akkor hát rászedtél. Vigyázz, Szászvári eljön - -

- E fenyegetés!

- És a kezemet kéri!

- Ugy van! - hagyta rá Hantos. - És Czeczil bárónő oda igéri irgalmatlanul. Bent is van már az eljegyzés az ujságban...

- Oda ígér? Az nem lehet!

- Hm!... Látod? - kárörvendett tréfásan Pétery. - Mi lesz ebből? Mi lesz ebből?

Hantos örömmel nézett a megszeppent Adél arczába. Most sietett, hogy megvigasztalja őt.

- Végére járok mindennek; bizzanak bennem. Ezt a sakkhuzást, melyet most tettem, ne tudja meg se Czecczil, se György. Ők erősen daczolnak. Ugy vetélkednek az önzetlen lemondásban, hogy szinte kaczagtató. És ennek a dacznak ki kell fornia magát, hogy czélt érzünk.

A szalonból e perczben erős csöngetés hallatszott.

- Czecczil! - riadt föl Pétery!

- Menekülj, Sándor! - És a lányka kituszkolta az ajtón.

Hantos úgy érezte, hogy ez a félelem zivatarnak az előjele. De kész örömet eléje ment a zivatarnak.

XII. FEJEZET.

Büszkeség.

A komorna jelentette, hogy Czecczil bárónő a szalonban van. Hantos elégedetten lépett be.

- Végre! Alig győztem várni...

- Ön hivatott, bárónő.

- Hivattam. De miért figyelmeztet erre?

- Kétszer hívatott és ime -

Czecczil összehuzta szemöldökeit.

- De elvégre is csak egyszer jött el! Nem elégszik meg a tegnapi nappal? Mit akar még? Rá vagyok önre szorulva, az igaz; de hát minek érezteti velem? Ez... ez nagyon demokrata vonás. Mintha nem volna, a mi »kötelezze« önt.

Hantos azonnal magasabbra kapta a fejét:

- Ez élesen hangzott, bárónő. Rosszul aludt. Vagy nem is aludt? Szavai különben nem sértenek, mert még sem az enyém, hanem az öné a diadal s a győztes szabadon beszélhet! Szétrobbantotta a szövetséget köztem és a barátom közt. De önben sem bizik György.

Czecczil mohón biztatni kezdte:

- S ön vesztes akar maradni? Hát nem vette föl a keztyűt?

- György hajthatatlan. Reggelig voltam nála. Korholtam, kérleltem - mindhiába! Ragaszkodik Adélhoz. S mert Pétery érdeklődik az ön huga iránt.

- Pétery? És Adél iránt.

- Óh, de milyen érdekesen fedezte ezt föl saját maga! Igen és most már Szászvári annál elszántabban verekszik érette, éppen Péteryvel. A muzsák hallgatni szoktak a fegyverzajban és ő neki karddal kell kivivnia a muzsáját. El is jön érte, még pedig a párbaj előtt.

- Ezt ön tanácsolta neki! Ön kürtölte ki az ujságokban az eljegyzés hírét is.

- Ön is vádol? Hisz mondtam már: nem vagyok a György szövetségese.

- Hát legyen az enyém!... Ne csodálkozzék és ne nézzen rám olyan bizalmatlanul. Ah, mutatnom sem kellene magamat, hisz látja: mennyire ki vagyok merülve. Tekintetem földült... tudom oly csuf vagyok ma! Ugy-e bár? Ez az éj egy évtized volt rám nézve. És a könyvek, azok a kegyetlen könyvek! Fájnak és -

- És rontják az arczbórt.

- Ön az oka mindennek! Nem tagadom: sírtam, keservesen sírtam, hisz igazán szeretem Györgyöt. Óh, ha tudná az a gonosz ember, mint szeretem, ha tudná! És meg is kell tudnia! Nem törődöm már a büszkeségemmel, elmondok neki mindent, őszintén, bűnbánón és ő fog nekem hinni... Ugy-e fog hinni, édes barátom, ugy-e?... Már csak önben bízom, igen. Azt teszem, a mit ön akar, híven, pontosan. Nem vetélkedem már önnel! Még arról is lemondok, hogy önt meghajolva lássam lábaimnál, hát mit használna ez nekem? Óh, csak adja vissza nekem őt, a kit imádok... Meglátja, oly boldoggá fogom tenni őt, a milyenné ez az én szerencsétlen szívem képes! Ugy-e visszaadja nekem Györgyöt? Ugy-e visszaadja?

Hantos megindulás nélkül nézte, mint fakad sírva a bárónő... Fölvetette magában a kérdést: vajjon igaz könnyek-e ezek? Ugy találta, hogy a fájdalom csakugyan zsákmányul ejtette a büszke asszonyt. De elhatározta, hogy idő előtt nem könyörül rajta.

- Csillapodjék, kérem. Ez a gyors megbánás tulhajtott. Nem is a szív, csupán az idegek megadása. Attól tartok, bárónő, hogy ha kialuszsza magát... nevetni fog ez elérékenyülésén.

- Nem hisz benne? A mikor így szenvedek!

- Megvallom, idegenszerűen érint... Lássá, György következetes marad s ha mindjárt meg kellene halnia! Ön most sem ismeri a barátomat, nem arisztokrata ugyan, de oly büszke -

A szavak, mint égő olajcseppek hullottak, a hová szánva voltak. Czecczil már letörölte a könyeit.

- Következetes? Büszke? És büszkébb volna nálam? Ő?

- Igaz, hogy csak afféle paraszt-gőg, de épp azért nagyobb, kérlelhetlenebb -

Czecczil már nyugtalanul fölemelkedett.

- S ha megtagadom tőle Adél kezét?

- Megtagadja? Hisz ön az oka, bárónő, hogy az eljegyzés híre már az ujságban is benn van. Éppen ön biztatta tegnap Szászvárit sőt ide hívta, hogy ha már hírbe hozta a hugát -

- Igaz! Követeltem tőle, hogy jöjjön. Hát megmutatom, hogy nem csak ő, de én is következetes tudok lenni. Oh, engem ki nem nevetnek! És Adél se nevéssen rajtam! De hátha csakugyan megszerették egymást? - Megijedt a saját szavaitól és rögtön utána tette: - Nem! Nem! György csak engem szerethet! Oh tudom én... S ha szeret, akkor, akkor - Nos, tegyük próbára!

A mint aztán léptek nesze hallatszott s a komorna bejelentette Szászvári György urat: már visszanyerte erejét, méltóságát és finom iróniáját is a bárónő. Nem mérközhetett vele senki, a mikor ezek birtokában volt.

A művészt most is csak Czecczil iránti szenvedélye hozta el. Esze ágában sem volt, hogy akár dacból, akár tréfából megtegye azt a lépést, melyet a bárónő erkölcsi kötelességnek akart feltüntetni. És legkevésbé gondol arra, hogy komolyan megkérje ennek a bájos leánykának a kezét, kivel annyi édes órát töltött, a mig csak arról volt szó hogy egy kaczer asszonyt megbosszantsen és ennek a szeretetreméltó lánykának szivességet tegyen.

Nem volt más célja Szászvárinak, mint hogy őszintén megbeszéljen mindent Czecczillel. Ha már Hantosban ennyire csalódott: most már maga veszi kezébe a dolgot.

Megpróbálja: hátha még megmentheti élete boldogságát? A hirlapok tele vannak eljegyzése hírével... Majd tisztába hozza ezt a félreértést is, mint a többit. Ha úgy fordul, hát ez lesz csakugyan a legutolsó látogatása... Párbaját is megvívja. S ha itt, a szalonban nem kedvez neki a szerencse, ellenben a vivóteremben ő a nyertes úgy még ma este utra kél. Keselyköre siet, hol Zsellér püspök most is várja.

Ez eltökéléssel lépett be. És az első, kire megdöbbsent tekintete esett: Hantos Jenő volt. Hát, már megint megelőzte?... E fölfedezés elég volt, hogy menten elveszítse hidegverüségét, melyre egész éjjel készülődött.

- Bárónő! - hajtotta meg magát feszesen.

- Üdvözlöm.

Hantos távozni akart; mire Czecczil feléje fordult. A művész élesen kérdezte:

- Tán zavarom?

- Csak egy pillanatra!... .. Hantos már megy -

A nőgyűlölő mosolyogva csókolt kezét és vidáman intett:

- Már el is mentem.

Czeczil csak most fordult teljesen elfogulatlanul Szászvárihoz, a kit ez az elragadó vidámság úgy érintett, mintha fojtogatná valaki.

- Ej, hát ilyen türelmetlen, kedves vőlegény? És milyen zavarban van. Nem csoda, a mikor tőlem kéri a más kezét. Hahaha! Kiván egy pár percnyi haladékot? Na, igen, hogy összehesse magát... Igaz, engem is szokatlanul érint ez a látogatása -

- Hisz várta bárónő -

- Épp azért izgatott föl! Hantos mindent elmondott és ez könnyíti mindkettőnk helyzetét.

- Ismét Hantos? Még mindig hallgat rá?

- Csak úgy, mint ön tette. Megbánta már? Ez, engedje meg, nem következetesség és büszkeség sem! Pedig ön - hahaha!

Most már nem bánta Szászvári, ha akármilyen történik. Meg kell mondania: tulajdonkép miért jött. Daczosan szól:

- Ha ön tudja, bárónő, mit tegyen; én is tudom! Jövetelem célja -

- Ismerem. Adél azonnal itt lesz.

- Hallgasson meg -

- El akarja mondani, mily végtelenül szeretik egymást? Hisz láttam. Ez a szerelem oly rohamosan keletkezett, ez a különös szenvedély oly viharosan támadt! Igazán, nem csodálom, hogy ön még párbaja előtt biztosítani akarja a menyasszonyát, a kit kétségkívül nem fog özvegygé tenni, mielőtt még a neje lehetett volna -

- De kérem! Nem erről van szó -

- S ha már hírbe hozta őt -

- Tele minden ujság - gyalázat!

- Oh, én öröködöm hűgöm jó hírneve fölött. Ön is tudja kötelességét. Első a következetesség, büszkeség! Ebben ön, a művész, bármely arisztokratával vetélkedhetik! Ilyennek ismertem mindig és becsülöm érette! A lovagiasságnak akkor is eleget tesz, ha szíve mást parancsolna is. Ugy-e bár?

- Ah, bárónő, ha tudná -

- Ön csakugyan türelmetlen. De hisz mindjárt itt lesz Adél. Foglaljon helyet.

Meghuzta a csöngetyüt s a belépő komornát kérdezte:

- Itthon van Adél kisasszony?

- Zongorázik.

- Kéretem azonnal.

Szászvári már néhányszor fölnyitotta száját, hogy szóljon; de valahányszor Czeczil elbizakodott, gúnyos tekintetével találkozott, éktelen harag gyűlt lelkében... Szerette volna, ha Sámson erejével bírna s az egész házat szétronthatná valamennyiök feje fölött! Az a bőszi indulat már a hangjától is megfosztotta.

Adél belépett. Kedve lett volna elnevetni magát, a mikor Szászvári kínos arczkifejezését látta.

- Jöjj, jöjj, édesem.

- Parancsolj, édes Czezil.

- Szászvári ur a kezdet jött kérni és én - én oda ígértem neki. Kivánságod szerint cselekedtem. Hát nem vagyok-e jó nénéd? Nos? És nem vagyok-e jó barátnője önnek? Mi? Hát csak legyenek boldogok. És fogadják áldásomat!

Meg sem várta a hálálkodást vagy tiltakozást. Gyorsan magára hagyta a meglepett párt.

Szünet állt be. Végre megszólalt a művész.

- Adél kisasszony!

- Szászvári ur!

Furcsán tekintettek egymásra. Adél kacagni kezdett.

- Mít csináljunk most, mester?

- Nem is kértem a kezét. Rám erőszakolta a nénije.

- Na hiszen megjártuk! Torkunkra forrt a tréfa. Lássá, mester, ez Czezil. Szereti a komédiát, ha mindjárt szenved is általa. S ha tudná, hogy már a Pétery menyasszonya vagyok. Igen. Sándor megkért. Gratulálhat!

Szászvári szívét fanyar érzés járta át. Hátha úgy fordul a koczká, hogy ennek a boldog, pajzán menyasszonynak a vőlegényét még ma leteríti?...

XIII. FEJEZET.

Szöktetés.

Már dél is elmúlt és a párbajról még semmi hír sem érkezett. Hantos is visszatért, a nélkül, hogy bizonyosat hallott volna a városban. A megpróbáltatás e nehéz napján hűségesen támogatta az aggódó Czecczil, ki már alig ismert rá a cinikus emberre.

Kocsi állott meg a ház előtt.

Czecczil az ablakhoz sietett. Meplepetve bámult le.

- Nézze, ki az?

Hantos odalépett.

- Hugó gróf! Ott ül a bakon. Valóban már alig ismeri meg az ember.

A bárónő nem mert hinni a szemeinek.

- Ez Hugó? Hisz már élőhalott! Valami nő ül mellette.

- Hildegard. Zalai most száll le. Bejön a kapun.

- Mit akarhat? - nyugtalankodott Czecczil. - Tán hallott valamit Szászváiról.

Hantos nem fojthatta el bosszúságát.

- Kit érdekelhetne jobban ez a párbaj, mint őt, a vetélytársat?

Zalai báró hetyke lépésekkel jött be. Oldalán látcső lógott, melynek szíját egyik kezével fogta.

- Csak jó napot jöttem kívánni.

- És? - kérde Czecczil szorongva. - Más mondani valója nincsen?

- De igen... Hogy ne?

- Szóljon az égre!

- El van készülve rá?

- A legrosszabbra is. Ne gyötörjön, mondja ki!

- Ugy-e most visszaadhatnám a kölcsönt, - nevetett a báró ur és sárga nagy fogait mutogatta. - Három évig ficzánkoltam a horgon, mint egy... hogy is mondjam csak...

- Csuka?

- Csuka. Köszönöm! Szászváirival vége mindennek. Meghalt!

- Meghalt? Oh szent isten! Meghalt!

- Önre nézve! A mai ujságok hymenhire önnek annyi, mint Szászvári nekrológja. Tudtam!

Hantos már közelebb lépett. Élesen nézett rá:

- Persze előre tudta. És meg is jósolhatta volna báró ur?

Zalai a füle tövéig elpirult.

- Kérem. Ne gyanúsítsanak. Beszéltem ugyan Retyezáthy urral, de hát elvégre maga Czecczil bárónő volt a forrás, a honnan - hogy is mondjam csak...

- És azt is Czecczil bárónő mondta önnek, hogy Szászvári barátom pazar berendezésű, új műtermet épített, persze Czecczil bárónő költségén.

Zalai kopasz feje is pirult már. Makogni kezdett valamit, nyelte a levegőt s végre hátat fordított a rettenetes embernek, a ki őt felelősségre meri vonni.

Czeczil is röstelkedett. Az ablakhoz lépett újra. Erre utána ment Zalai. S mintha mi sem történt volna, halkan dadogta:

- Lássá, az isten se akarta, hogy ön mesalliance-ot kössön. Most rajtam a sor. Lealázó ugyan, hogy csak Szászvári után lehet szerencsém; jobb szerettem volna közvetlen Hugó után következni, de mindegy!

Czeczil azonban csak a párbajra gondolt. Nem is figyelt ez újabb rohamra.

- De mit tud Szászváriról? Már verekedtek?

- Ej, kérem hisz ez már Adél kisasszony dolga. Hugó most is, az uton, mondta... Ott lenn van ám! Ugyan nézze meg... Nagyon beteg szegény... Sorvadás, azt hiszem. Tessék, kérem a látcső!

- Köszönöm, látom.

- A bakon ül. És mellette tudja-e ki az? Ó! A kis Hildegard... Az ügétő-versenyen voltunk vele... No, nézze meg csak egy pillanatra ezzel az üveggel...

- De báró!

- Az uton beszélte nekem szegény Hugó, hogy a végleges elválásba csak oly föltétel alatt egyezett bele, ha ön előkelő, gazdag emberhez megy s a fia öröksége épségben marad, nehogy a mostoha apa -

- Még megvan a régi jó humora Hugó grófnak! És ön ezt hiszi?

- Kérem, Hugó gentleman, most is, a sír szélén.

- Az, kétségkívül! És őt kell kérdezmem: nincs-e kifogása, ha véletlenül -

- Hozzám akar jönni? Nincs! Lelkiismeretes apának örködnie kell: milyen mostoha apát kap a fia. Ellenem nincs kifogása Hugónak. Akár írásban hozom az engedélyt.

Czeczilt már mulattatni kezdte ez a furfang.

- Írásbeli engedély Hugótól? Ugyan hozza el!

- Még ma megkapja... No de vessen már le egy pillantást Hugóra... Nézze milyen türelmetlen... Most is rázza a hideg szegényt... Jövök már, jövök!... A kis Hildegard mosolyog... Hihihí! Elmegyünk Hildegarddal együtt Szászvárihoz.

- Szászvárihoz? - csudálkozott Czeczil.

- Hát ugyan ki tudná hívebben elkészíteni ennek a czirkuszi istennőnek a képmását?... Kérem, az én eszmém! Legyőzött vetélytársam mecenása akarok lenni. Hihihí!... Viszontlátásig...

Hantos feléje sem fordult, a mint a báró ur ajánlta magát. Most megbotránkozva tett néhány lépést.

- És Györgynek ilyen csődbe jutott szellemi kalmárral kell egy gyékényen árulnia! Majd megköszöni neki a mecenásságot!

Czeczilt újra elfogta az aggodalom.

- De hát az örökké-valóságig tart ez a párbaj?

- Az első hirt én kapom, - szólt Hantos. - Anasztáz a lakásomon vár. Meghagytam, hogy minden érkező leveletem azonnal ide hozzák.

Az előszobában csengetés hallatszott. Utána Anasztáz tekintélyes harsány hangja hallatszott.

- Szükségtelen a bejelentés - és nyitotta az ajtót.

- Anasztáz!

- Én, és senki más, méltóságos asszonyom! Akár csak repülőgépen jöttem volna, mely, mint tudjuk, még nincs föltalálva. Tessék! E perczen hozták. Ha sejtelmem nem csal: Szászvári ur... Katasztrófa...

Hantos átvette a táviratot.

- Elég! Menjen vissza azonnal a lakásomra!

Czeczil kínos türelmetlenséggel leste: mit olvas majd a vendége.

- Rákospalotáról jött? Tehát lőttek!

Hantos nézte a fölbontott papirlapot és alig tarthatta vissza a nevetést:

- Kurta-Kenderes...

- Oly messze utaztak? Ah, várjon Hantos, egy perczre. - Kezét a szívéhez kellett szorítania. Leült a támlásszékre és csak most sóhajtott. - Ah, most ne kiméljen többé!

- »Kurta-Kenderes... Kérjük képviselő urat, sürgesse meg az új ruháinkat Monaszterlynél.«

Czeczil felszökött a helyéről.

- Ön elámít!

- Hát minden áron gyász-sürgönyt akar?

A bárónő elkapta a táviratot és most maga kezdte olvasni nagy mohón:

- »Monaszterlynél,.. Leányaim kétségbe vannak esve... S ön, a kinek férjem a főkortese, lekötelez bennünket, ha...« Eh, ostoba falusi nép!

- Kérem, az én választóim!

Ez a mulatságos csalódás még jobban fölizgatta Czeczilt. Hantos csak most látta, mily rettenetesen szenved. A bizonytalanság e gyötrelme, melyet a könnyekkel küzdő szemek már nem is titkoltak, a legékesebben hirdette, hogy Czeczil nemcsak szereti Györgyöt, hanem bocsánatára is szomjazik. Tán élni sem tudna már nélküle. Hantos átható tekintetével mindent megfigyelt.

- Most magam megyek, hogy jó vagy rossz hírt hozzak.

És távozott.

De alig hagyta el a házat, Pétery érkezett meg, kit Adél már az előszobában fogadott.

- Te életben maradtál? - riadt rá Czeczil.

- Bocsáss meg... talán élek még.

- És Szászvári? Beszélj!

Ijedtében megragadta Pétery felkötött karját. Adél szemrehányón lépett közéjük:

- De Czeczil! hisz meg van sebesítve.

- Megsebesültél? és örömét hasztalan próbálta elfojtani. - Édes Sándorkám, mégis derék fiu vagy. Tehát kardra mentetek? Te pompásan vívsz.

- De Szászvári még jobban. Meg sem tudtam karczolni. És olyan malicziózan nagylelkű volt, hogy mindig a lapjával paskolt rám. Na hiszen, ha nem pariroztam volna! Ezt a vágást azonban már lehetetlen volt. De nem fáj nagyon, akár fel se kössem. Változatosság kedvéért cserélek s a másik karomat teszem a kendőbe. Így... látod...

És nevetve a balkarját próbálta a kötésbe tenni.

Adél összehúzta íves szemöldökeit.

- Már miféle tréfa ez megint!

- Lám, a mentor! - szólt a bárónő.

- És ezt a sebet büszkén viselem, te éretted - tréfálkozott Pétery.

- Érdemeket akartál szerezni nálam!

- És meg is kapta! - gunyolódott Adél miközben kezével a kardcsapást mutatta.

A bárónő intett a hugának, a ki azonnal távozott. Most apróra kikérdezte Sándort: miként folyt le a viaskodás, kik voltak a segítők és hogy kibékültek-e a párbaj után?

- Kezet fogtunk. Mindig jellemes, eszes embernek ismertem Szászvárit és ha életemben valamit szégyellek, hát azért mindig pirulni fogok, a mit nála elkövettem. De látod, ezek a művész urak sokat is engednek meg maguknak! Az még sem járja, hogy minden engedelem nélkül mintául vegye Adélt.

Czeczil nagyot nézett erre a fordulatra.

- Ni ni! Hogyan is mondod? Adél miatt volt a nagy haragod? És az én szobrom miatt nem is jutott eszedbe -

Pétery zavartan nézett föl.

- Ej, hisz te asszony vagy! Aztán föl is jogosítottad... három év óta... de hát minek beszéljek?

- De csak halljuk, édes Sándorkám! Ez a te hirtelen átváltozásod... Ugyan mi történhetett?... És mondd csak, kedves rokon, mit akarsz Adéllal?

- Mit? Azt, hogy -

- Hát tudd meg, hogy Adél ma reggel óta Szászvári György ur menyasszonya! Itt nálam volt a megkérés.

- Megkérte Adélt? És te odaadod annak a márványcsiszolónak?

- Márványcsiszoló? De ha szeretik egymást.

- És ez az agyag-gyuró legyen a férje?

- Agyaggyuró? Ugy látszik nincsen ínyedre.

Pétery keserűn mosolygott. Eszébe jutott, hogy gazdag nagybátyjának, Bencznének, a kinek örököse lesz, még mindig nem méltóztatott meghalni. Halkan vetette oda:

- Kérlek, nekem nincs szavam.

- Nincs? Hát nem vagy-e rokonunk? És nem szereted-e Adélt? Tiltakoznod kellene e frigy ellen!

- Nekem? - ámult az ifju.

- Mutasd meg, hogy szíveden hordod családunk ügyét. El kell vened Adélt. Követelem!

Pétery nyitva felejtette piros száját, hogy egészséges fogai mind látszottak.

- De hisz te azt mondtad, hogy Szászvárinak ígérted oda.
 - Mindegy! Szöktesd meg, ha másképp nem lehet.
 - Megszöktessem? Mi a tatár!
 - Csak van annyi ügyességed. Haj! ha én férfi volnék...
 - No csak bizd rám!
 - Még ma. De messze ne menjetek. Elég ha Tildához menekültök. S egy szót se, hogy én parancsoltam! Még Adélnak se mondd meg.
 - Nem, nem! Oh én boldog! Szökünk. Hahaha! Szökünk!
- Pétery valósággal ujjongott. Megragadta Czeczil kezét és csókokkal halmozta el.
- Hát igazán boldog vagy? - kérdezte a bárónő s most már könnybe lábadt a szeme.
 - Az vagyok! - A mint azonban a könnyet látta, vigasztalva tette hozzá: - De csak a mézes hetek után leszek igazán az, mert én, én csak az asszonyokat szeretem.
- Czeczil jó darabig ott maradt álltában, a mint a sietve távozott ifju után nézett.
- Bolond Sándorka! - gondolta magában. Most már nem mondhatják, hogy a hugom utjában állok. Hisz ezt szereti s nem Szászvárit. Na hiszen! Mire visszatér György: nincs menyasszonya. De visszatér-e?

XIV. FEJEZET. Szellemi ősök.

A karddal való léha hadonázás eszébe juttatta Szászvárinak, hogy a becsület elvesztése és visszaszerzése mily silány komédia.

Nem ment haza. Féktelen indulat lüktetett minden érében, idegében. Szeretett volna valami roppant nehéz dolgot véghez vinni. Ugy gondolta hogy fárasztania kellene magát, másképp meg nem nyughatik. Ha most dolgoznék ott, a keselykői temető szomszédságában, kék-kötös, szürke zubbonyos atyja mellett, a ki fütyörészve kalapálta a sírkövet: hogy neki állana ő is azoknak a gránit koczkáknak, mészkő-oszlopoknak, vörös márványlapoknak! Hogy hengergetné, forgatná, czipelné mig az erek ki nem dagadnak a halántékán és vastag nyakán; és meztelen karjain kőkeményre feszülnek a magasra domborodó, hatalmas izmok.

S a mig így tépelődött: karjaival önkénytelenül bele-belevágott a levegőbe. Észre sem vette, hogy már a budai hegyek felé tart.

A mosolygó eget fehér szegélyű, habos felhőkkel aggatta tele a langyos márczius. Madarak füttye s a szellő neszelése, a mint átsurrant a rügyszó ágacskákon és az erdő sejtelmes moraja fogadták... Nem akart embereket látni s magát s szerette volna elfelejteni ezekben az órákban. Már megkerülte a Fáczánt és most a Jánoshegy felé vette útját. Késő estig künn barangolt a természetben. Ott künn próbált ebédelni, vacsorálni és éjfél után vetődött haza.

Milyen sivár volt a műteremben újra minden, a két nap előtt lezajlott tündéri éj után! De már lecsillapult kissé. Vagy fásultság az, a mi megszállta?

Mindegy, csak ne bántsa már semmi!

Lehánya magáról a ruháit. A bor átkozott rossz lehetett, daczára annak, hogy Budán itta. Feje fájt irgalmatlanul.

Ám azért hozzá fogott, hogy Pista segítségével azt a bizonyos holmit újra belerakja azokba a bizonyos utitáskákba, mint a mult őszi tette. Ha akkor elutazott volna! Most már tul volna mindenen - tán az életem is? Hát tán azon is!

Most sem tudta: hová menjen l e g e l ő b b? Gondolt Olaszországra, majd meg Zsellér püspök jutott eszébe. És bár düh fogta el, a mikor a jóslatra gondolt: csakhamar megbarátkozott az eszmével. A plébánost is látni kívánta már.

- El kell mennem a szülő-falumba, szegény kőfaragó apám sirjához. Hadd boruljak le ott és hadd ütögessen a bolond, nagyravágyó fejemet arra a kőre, melyet az öregem emelgetett, a mig meg nem szakadt belé, s a melyet az én két kezem faragott ki. Ez a két kezem, mely bezzeg fehérebb, símább, hiszen előkelő delnő számára kellett finomítanom, hogy az övét kérhessem cserébe!... Hahaha! Dicsérte is ezeket a »művészi, ihletteljes« kezeket, - ő az ősökkel dicsekvő urnó. No bizony! Hát jó lesz ezt most elfelejteni és jó lesz oda ütögetni a fejemet arra a falusi síremlékre, hadd verje belé az a kemény kő, hogy:

- El ne feledd ki voltál? Mi voltál? S ha bárki vagy most, mégis csak az apád fia maradtál!...

Ugy, ugy!

Ez a vágy, az önsanyargatás vágya volt most a legélénkebb benne. Többé meg nem szabadulhatott tőle. Levelet fog írni Retyezáthynak (hogy végre ő is kérjen valamit hirlapírótól) és alaposan megczáfoltatja a hymen-hírt. Adél kisasszony ugy is már napirendre tért.

Ez elhatározással feküdt az ágyba. Egész éjjel Zsellér püspököt látta, a ki jóságosan megölelte és homlokon csókolta. A plébános ur is ott volt és piros arcza még szélesebbre huzódott a különös örömtől... És föltárult a keselykői ódon székesegyház... Óriás magas hajóiban tizszeresen viszhangzik minden lépés. A főoltár helye pusztá, a padok, a képek, a szószék mind eltűntek... És helyükben hirtelen, mint varázs-szóra, gerendák, létrák, függőpadok támadnak. A fáklyás papok, az ékes ruhás Zsellér püspök, a piros öves kanonokok, meg a minisztráns gyerekek is mind ruhát cserélnek és egyszer csak festők, szobrászok, kőművesek gyanánt sűrögnek, forognak. Ő maga is közéjük áll s ime mindnyájan meghódnak előtte. És neki látnak a munkának, mintázzák az apostolokat, faragják a szenteket... Az öreg Zsellér püspök majd itt, majd ott buzdít, lelkesít. És ime a dóm már fényesen tündököl, mintha most építették volna föl legmélyebb alapjából!.. A harangok zugnak, konganak, a kórus éneke, zenéje megrezegteti a csillogó színes ablakokat, melyeken a napsugár megtörve szűrődik át... És Zsellér püspök ott áll, a főoltár előtt, teljes díszben, áldón terjesztve szét reszkető kezeit...

Reggel Pista lépteire fölébredt Szászvári. A szolga levelet, ujságot tett az éjjeli szekrényre s halkán távozott ismét.

A mester fölnyitotta szemeit. Első tekintete az utitáskára esett. Majd leült az ágy szélére és kezébe vette a levelet. Nézte a postabélyeget és hangosan betűzte ki: »Keselykő«. Mohón bontotta föl és átfutotta a sorokat.

Zsellér püspök irt. Reszkető kézzel pingálta az öreg betűket: »Szeretett fiam«-nak, »egyházunk derék hívé«-nek és »jeles nagy művésznők«-nek szólíthatta őt. Örömmel olvasták a hírlapokban, hogy azzal a különben szeplőtlen hírű, de fájdalom urahagyott és apostata bárónóval szakított és immár Vizaknay Adél kisasszonynyal váltott jegyet, a ki jó katolikus családból származik.

A mikor kétszeresen gratulál a püspök és vele mindnyájan, a kik a mestert Keselykőre várják egyuttal az egész káptalan nevében ismétli a félév előtt személyesen nyilvánított óhaját, hogy a székesegyház szoborműveire vállalkozzék. A dolog most már sürgős, mert a tervek javában készülnek. Csak jöjjön mihamarább! A mindenható is ugy akarja, hogy az az isteni szikra, melyet a művész lelkébe helyezett: Keselykő székesegyházában lobogjon fel fenséges láng gyanánt. Dicső jövője, fényes gazdagsága, minden biztos már most, és hozzá a lelki üdve, melyért Zsellér püspök mindig híven imádkozott.

Az éjjeli álom s nyomban ez a levél teljesen megzavarták a művészt. Tudta, hogy most már mennie kell.

Lázás sietséggel öltözködött fel és nem mert Czecczilre gondolni.

Egyhamar vissza nem tér Keselykőről s azért segédeinek bő utasításokat adott. A muzsa-szobrot a műcsarnok tavaszi kiállítása számára küldi; majd más munkákat is rendeltetésük helyére juttatott.

Végre legujabb életkép-csoportján akadt meg a szeme. Tilda bárónőt ábrázolta, a mint az előtte álló Pacsulival társalog. Hantos ismerte a büszke asszony nagy gyöngéjét. A »szalonképes« Pacsuli révén meg lehetett őt közelíteni. S a mikor fotográfia után annyira haladt a munka, hogy már mutató volt: a nőgyülölő rábirta beszélni Dornensteg Róbert bárót, hogy nejjével együtt látogassa meg Szászvári műtermét.

Tilda végre hát belépett a Munkácsy-utca sokat emlegetett házába, a hol Pacsuli és ő maga is agyagból állanak...

Nos, az a szituáció, a mint a kutya az első lábát kissé fölemeli; a mint csonka farkát mozgatni látszik és füleit értelmesen hegyezi, szemtelen orrával önérzetesen szimatol és szemeivel, azokkal a fekete, okos - ah, mit okos? mély bölcseségű szemeivel, mint valami államférfiu

néz és figyel: ez a momentum, ez valóban művész kezére méltó! És a mester soha oly remeket nem alkotott, mint most, a mikor ily megdöbbenő híven adta vissza annak a lénynek a lelkületét és e lelkület minden mélységét, árnyalatát - ha ugyan »árny«-ról szó lehet, amikor Pacsuliról van szó.

Tilda bárónő elragadtatásában megígérte, hogy »ülni« fog; hogy a páratlan ebet elhozza, hogy valósággal társalogni fog vele, mert hiszen a teremtés egy megbocsáthatatlan véletlensége, sőt valóságos baklövése, hogy az a »szellem« ebbe a négy lábú lénybe tévedt! És alkalmat fog adni a lelkes urnő, hogy a mester ezt a remekét a természet után fejezhesse be. Hadd csodálják majd ezt a csodaállatot!

Most már Tilda bárónőn volt a sor, hogy Szászvárit és Hantost az estélyeire meghívja. A jó barátok elmentek, de jól tudták, kinek köszönhetik tulajdonképp ezt a kitüntetést. Hantos Jenő azért nem is mulasztotta, hogy a bucsu alkalmával ne csak Tilda bárónőnek csókoljon kezét, hanem a divánon mellette álló Pacsulinak is tréfásan megrázza az első lábát, a mire Pacsuli érzékenyen feljajdult. A többi meghívásokra a maga részéről mindig udvariasan kimentette magát a nőgyülölő.

Hetek óta nem látta Tilda az ő kedvencz ebét, mely agyagból már gipszszé változott át. És most levelet kapott Szászváritól, a ki kérdi: mit csináljon a csoporttal? Márványban vagy bronzban adassék-e át a halhatatlanságnak? Pacsuli urnője az uton, hintájában ülve, olvasta a sürgető sorokat. Éppen testvéréhez sietett. Czeczil napról-napra több gondot okozott neki. Az elvált asszony exaltált kedélye az utóbbi időben már aggasztóvá kezdett válni. Kötelességének tartotta, hogy egyszer megint vigasztalja a szegény Czeczilt. Sőt buzgalmában elhatározta, hogy valami módon meg is menti, ha ez ugyan lehetséges. Rettentő közönségesnek találta már ezeket a regényes hajlamokat és félt, hogy testvére utóbb még pletyka áldozata lesz... Hantost már ott találta nála.

- Szemeid kisírva, - szólt részvétellel Tilda és megölelte testvérét.

Czeczil bárónő gyorsan a tükörbe pillantott.

- Látszik? Engedelmet egy percze!

- Maradj. Hantos ellensége a rizspornak.

- Minek ne volna ő ellensége?

És Czeczil a szomszéd szobába szökött.

- Láss, ez ő! - mosolygott Tilda. - Szegényke reszket imádójáért, a ki cserben hagyta és van rá gondja, hogy vörösre sírt szemeit ne lássa a közbenjáró.

- És önnek, bárónő, még sem esik meg a szíve rajta? Czeczil és György -

Tilda csodálkozva nézett Hantosra.

- Elősegítsem ezt a mesalliance-t?.. Rábeszéljem Czeczilt? Én?

- Nem Czeczil bárónőt.

- Hát kit?

- Szászvárit! Hisz ő ellenkezik. Ezt a házasságot csak az ön segítségével hozhatom létre. Mert létre hozom! Menjen el kérem Szászváriért, ha t. i. itt van még.

Tilda bárónő szemei tágra nyíltak. Ennyi vakmerőséget a tréfálásban még sem sejtett ebben az erőszakos emberben.

- Kérjem Szászvárit: legyen a sógorom? Én, a ki három év óta korholom Czeccilt ez összeköttetése miatt?

- Ellensége a nagy művészek, ki megörökítette Pacsulit?

- Ugyan? Hát hiszen van benne sok derék vonás; de nem lehet, igazán nem lehet!

Hantos kómikus pathoszszal kiáltott föl:

- Kényes helyzet... Egy felől Pacsulit a »föltétlen szalonképes« - más felől az ősök néma tiltakozása!

Tilda bárónő maga is nevetett az ördögös fekete szemek forogtatásán. De azért meggyőzőn mondta:

- Hát tehetek én róla, ha el nem tudom felejteni, hogy II. Endre alatt kilencz ősöm vett részt a keresztes háborúban -

Czeccil már az ajtóban állt. Arcza egy árnyalattal fehérebbnek látszott, mint az imént volt Tilda hangját utánozva szólt:

- És hetet közülök megöltek, igen!

Ugy tetszett Hantosnak, mintha eljött volna a kedvező perc, melyben a két testvért egy merész fogással meglepheti és tán meg is nyeri. Mosolyogva kezdte:

- Ha már az ősök álmaikat bolygatjuk -

- Ne bolygassuk - szólt Czeccil. - Testvéreimet hasztalan akarja meggyőzni, engem pedig nem szükséges.

- Nem szükséges? És nem is elfogult már? No lássuk csak. Az én nagyatyám közönséges strázsamester volt, a ki sohasem lehetett tiszté. Mint szegény vivómester halt meg. Hogy tetszik méltóságtoknak? Az atyám már az ügyvédségig vitte, s a fia író és politikus. És azt hiszik, nem örvendek a származásomnak? Ha ügyvéd atyámtól az eszemet örököltem: vivómester nagyatyámnak köszönhetem ezt a két izmos kart, a melylyel méltóságtokat könnyen felfoghatnám, ha nem röstelnének, e szörnyű leleplezés hallatára, egy strázsamester unokájának a karjaiba ájulni!

Már fölállt volt, kiterjesztette karjait és oly atletikai mozdulatot tett, hogy a két delnő kaczagásba tört ki.

Végre Tilda odavetette:

- Tudja, hogy ön az első ember, a kinek cinizmusom engem föl nem háborít? Rettentő demok-rata-vonás különben. S a mi önnek jól illik, valósággal visszatetsző Jupiter-fejű barátjánál.

- Ismeri a családfáját? Nagyatyja kőműves, apja kőfaragó, ő maga nagy művész. Ej, nem cinizmus ez, csak tisztesség! Mi soha sem dicsekszünk sem erőnkkel, sem eszünkkel; de a mikor az ősök dicséretéről van szó, mi sem akarunk hálátlanok lenni a mieink iránt! Eszünk ágában sincs, hogy minduntalan emlegessük őket, mint önök arisztokraták teszik, mert tudjuk, hogy a világ elfogult - hisz úgy látom, hogy az önök vidámsága, rokonszenve is néhány perc óta leapadt, jóval a fagypontra alul.

- Óh, Czeccil még jobban lelkesedik! - gunyolódott Tilda.

- Különben az elfogultság kölcsönbe megy. Nem gyűlölködhetnek önök úgy a nép emberét, mint mi a főrangút, ha e főranguságon kívül semmi mással nem dicsekedhetik. E tekintetben épp oly arisztokraták vagyunk, mint önök; sőt tán konokabbak és elfogultabbak is. Azt hiszik, hogy csak a vér az, mely követeli, hogy jogait tiszteletben tartsuk? Hát a szellem, az erkölcsi-

ség nem származhatik-e épp úgy át unokáról-unokára - tekintet nélkül a vérbeli törvényes-
ségre? Azt hiszik, Szászvári Györgynek nincsenek hírneves ősei? Hát nem örökölt-e eleget
szellemi őseitől: Phidiastól, Michel Angelotól, Verocchiótól, Cellinitől, Canovától s a hányan
vannak a nagyok? És elcsenevészett-e benne az átszármazott dicső szellem, mint a hogy sok
arisztokratánál elfajult a sokat magasztalt kék vér?

Tilda hol Hantost, hol az átszellemlült Czeccilt nézte. Most fölnevetett.

- Ha még folytatja, bizonyosan kisüti, hogy maga az egek ura is tulajdonképpen szobrász.

- A legfőbb agyag-gyúró!

- Mert Ádámot is ő formálta, még pedig sárból! - sietett bizonykodni Czeccil.

- Művész és minta egy személyben! - magyarázta Hantos, - mert hisz »saját képére« teremté
az első - aktfürát.

Tilda bárónő finom, szellemes arcza most nem borult el.

Tudta, hogy az élet másból sem áll, mint a megbocsátások hosszú láncolatából. Majd ebben,
majd abban kell engednünk. Eddig ugyan inkább hajlandó volt megbocsátani valakinek az
ostobaságát, mint azt, hogy nincsenek ősei; kivált ha nem ő neki kell szenvednie ez által; de
hova-tovább újabb koncessziót kénytelen tenni és szemet huny a megdöbbenésig kurta-
furcsa családfák előtt is; kivált ha megint nem ő róla van szó. Mert elvégre a mások ősei
nélkül még csak megélhet az ember; de hová legyen, ha minden ész, szellemet élczet és
egyéb lelki fűszert, melyre ezek a jött-ment demokraták oly ádáz módon rátették izmos, kez-
tyűtlen kezeiket, nagy büszkén számúzne a köréből? E gondolatok közt haladt le a lépcsőn.

Még nem érte el az utolsó fokot, a mikor Hantos utolérte.

- Hová készül a barátja? - kérdezte a bárónő. - Ma levelet irt nekem. A jelszó: bronz vagy
márvány? Személyesen viszem el neki a választ.

- Most? - kérdezte Hantos gúnyos mosolylyal.

- És miért csodálkozik ezen? Hisz ön oly lelkesen beszélt róla, és szegény testvérem olyan
szerencsétlen! Megmentem.

- Én is éppen Györgyhöz megyek.

- Ha nőgyűlölete megengedi, hogy helyet foglaljon mellettem a kocsimban -

Hantos gyorsan fölnyitotta a hintó ajtaját. Már föl akarta segíteni a bárónőt, a mikor Zalai
termett mellettük. Gyászos arczczal nézett rájuk.

- Hát önt mi lelte? - kérdezte Tilda.

- Szegény Hugó! Az orvosok már lemondtak róla. Két hónapig sem viszi. Lábai is dagadni
kezdenek... Szívbjaj a legnagyobb mértékben!... S milyen borzasztó türelmetlen beteg!
Pisztolyért kiált folyvást, mert nem akar kínlódni. A kis Hildegard ápolja, meg én... mi ketten,
igen is... Hihih!

És befordult a kapun, hogy a hírt Czeccilnek is elvigye.

- Mulatságos gyászshirnök! - szólt Hantos a hintóban... Merek fogadni, ha meglátogat egy
süketnéma intézetet: összes lakói egyszeribe megszólalnak, hogy élczet mondjanak rá.

Tilda nevetett.

- És ez az ön jelöltje bárónő, mint leendő sógor. Kitartó ur az igaz! Pedig kékvér és nem a
szellem örököse! Lássá milyen brutális hozzá képest az a plebéjus György! Odább állt. Ne
túrje bárónő a szégyent családján, hogy egy Szászvári kicsinyli a testvére kezét.

- Ej, Czezil kiütött a családból. Nincs segítség! Szegény jó anyánk természete egészen... Megteszem ezt a látogatást, de csupán az ön nevében és önnel együtt!

A hintó végig robogott az Andrássy-uton. Hantos aggódni kezdett, hogy Szászvári tán már nincs is itthon, és elmondta mily áldozatot hozott a művész e szerelmeért és Czezil bárónőért, a midőn lemondott arról, hogy Keselykőre menjen; és lemondott a székesegyházban szerzendő összes dicsőségről és gazdagságról. És ezt az embert, ezt a művészeletet merte valaki önzőnek, vagyon-hajhásznak tartani!

A hintó e perczen állt meg a Munkácsy-utcza sarkán. A csöngetésre Pista kinyitotta az ajtót:

- A mester elutazott.

- Hová?

- Keselykőre, a püspök urhoz.

A bárónő azzal a finom, szinte éles mosolylyal nézett Hantos Jenőre, a milyent ez soha más nő arczán nem látott.

XV. FEJEZET. A kelepce.

Kétségbeeséssel a szívében, de fölemelt fővel látogatott el Szászvári György mindenhová, a hol zsenge ifjukora emlékei vártak reá.

Belemélyedt a keselykői ősrégi székesegyház új terveibe. Lelke már sorra kidomborította a szent alakokat; s mint otthon, éjjeli álmában, most ébren is végtelen gyorsasággal teremtette elő azokat a felgyült képzelet.

A mult századok rideg, merev formáit most nem is találta olyan visszataszítóknak. Ezek az élettelen, zömök apostolok, ezek az esetlenül kurta szentek, a kik fagyos mozdulatlanságban álltak ott, és az idők viharában, hol a kezüket, hol a lábukat, majd meg az orrukat, fülüket vesztették el: mindezek a kevésbé örvendetes plasztikai látványok legjobban megfeleltek annak a komor hangulatnak, melybe szinte szántszándékkal bele élte magát. Annyit nézte az élet, a természet mámoros szépségeit és addig hódolt azoknak művészetével, rajongásával, szerelmével, hogy most sanyargatni akarta ezt a hiszékeny lelkét: miért merészelte gondolni percze is, hogy az álom meg is valósulhat!

A mig ezeket a szobrokat, a vallásosság e naiv alakjait ujjá-teremti: tán valamikép meg is fog nyugodni. Olyan munka ez, mely kényszeríti az embert, hogy az elmúlt századok szigoru jámborságából kölcsönözzön. Csak így érhet sikert.

S mig ekkép biztatta magát, hogy feledjen s új életet kezdjen; szégyenkezve jutott eszébe az az éjjeli óra, ott a Munkácsy-utcai műteremben, a mikor felbőszülve rohant haza a kudarcz után, keservében egész pizmogó mesterségét megutálta s a saját művét összerombolta.

A megváltás, az életcél, az ujjászületés - ez volt most rá nézve a művészet.

Ott volt újra a plébános ur falusi hajlokában. Azon a helyen ült, mint a ház kitüntetett vendége, a hol valamikor Zsellér püspököt látta legelőször. Csak most értette meg az akkori elismerést. És önkénytelen mormogta magában:

- Est spiritus in eo!

Még csak néhány nap előtt is azt hitte nagy botorul, hogy Czeczil bárónő elvesztésével elvesz a teremtő vágya is örökre. Lehet-e még öröme bármi diadalban, ha ő nem örvend vele? S im, a tetterő nem hagyja cserben. Új alkotásokra érez kedvet s ha visszafojtott könnyek fátyolán át is - de dolgozni fog! Most kell megmutatnia, hogy nem üres, hazug beszéd volt, a mikor magasztalói az isteni szikrát emlegették, mint a mely nem válogat rangban és származásban, hanem odahull szegény és gazdag lelkébe egyaránt, hogy csodákat hozzon létre!

...De éjente, a mikor fejét hasztalan nyugtatta átmelegedett vánkosán, felült az ágyában, belemeredt a vak, buta sötétségbe és mig tenyerével a halántékait fogta, hangosan rebegte:

- Egyszer szerettem az életben, egyetlen egyszer - óh, hát miért kellett csalódnom? Miért?

És most már arczát temette bele a párnába és ugy kiáltotta dühvel:

- Mit vétettem? Mivel hibáztam? Hát volt-e valaha más igaz örömöm, mint a munka?... A munka! - ismételte keserűn és kaczagását a vánkos redőibe fojtotta.

Egy ilyen éjszakán történt a távoli Budapesten az a nagy feltűnést keltett eset, mely alkalmat adott Retyezáthy Miksa urnak, hogy legnagyobb remeklései egyikét vigye végbe; a memoire-író Anasztáznak pedig, hogy kaszinó-sarki szereplései után a legizgalmasabb fejezetek egyikével gazdagítsa majdan emlékiratait. A hirlapíró már otthonjába tért és vetkőzés közben

számlálgatta, hogy soronként hány négy krajczárt hozott az elmúlt nap, a mikor az immár jól ismert hordár kopog az ajtaján és be is nyit hozzá:

- Legyen elkészülve a sors egyik letragikusabb fordulatra! Tudja-e, mit hall most rögtön az én ajkaimról? Szeredy Hugó gróf -

- Meghalt? Rég tudom!

- Na már nekem ne tessék mondani, hogy rég tudja, a mikor jóformán meg se történt még. Hisz most jövök onnan és - még élt.

Retyezáthy sokszor hallotta Zalai bárótól, hogy a gróf halálán van. Azért jól-értesültségét akarta fitogtatni... Most azonban hegyezni kezdte a fülét.

- Él? Hát, isten éltesse! Ha meghal, hát akkor hozunk róla tiz sort... Tiz sor négy krajczárjával -

- És nem is sejti ön, hogy engem mily fontos hivatás üzött ide önhöz? Hm! Hátha Szeredy Hugó gróf felhasználta a kedvező pillanatot, a mikor nemes ápolói, Hildegard kisasszony és Zalai báró a szomszéd szobában elmerültek egymás nézésébe -

- Nos? - kezdett rögtön szimatolni Retyezáthy. Rajta kapta őket a gróf?

- Kikapta a revolvert a szekrényből és szíven lőtte magát, mert irtózatossá daczára sem birt meghalni!

- Tudtam! - kiáltott fel a nagy hatalom képviselője. - Rég tudtam! És elrohant, magával czipelve látogatóját.

Mire a gróf lakására értek, az ápolóknak már örökre megszűnt kedves missziójuk.

És még az éjjel oly tudósítást irt a könyomatos az összes lapok számára, annyi verziót gondolt ki Hildegarddal és Zalai nélkül, majd meg Zalaival és Hildegard nélkül, de sőt Zalaival és Hildegarddal, az önfeláldozó ápolókkal együtt, hogy másnap Retyezáthy Miksa maga is beleszédült, a mikor elolvasta.

Huszonnégy óráig beszéltek az esetről Budapesten. Aztán napirendre tértek fölötte. Czeccil bárónő tudatta Zalaival, hogy a kis Emil nevében elvállalja a temetési költségek fedezését s a fiacskáját is elereszti a ravatalhoz. Sőt az elérzékenyedés utolsó fokán ez a jószívű asszony késznek nyilatkozott, hogy ha Hildegard kisasszony nem szerepel ott: ő maga is elmegy egykori férjének és egyetlen fia atyjának koporsójához, s a végtisztességet megadja neki... De Zalai báró elhatározta, hogy legjobb és legbensőbb barátját maga temetteti el. A bárónő megjelenését azonban melegen óhajtotta. S a gyászszertartás alatt folyvást karonfogva állt vele. Sírni is elfelejtett, annyit csodálta a sötét ruhás, fekete fátyolos Czeccilt.

- Hugó irt, - szólt a báró ünnepélyes komolysággal... Megirta azt a levelet, melyben az ön keze fölött is... hogy is mondjam csak - rendelkezik.

Czeccil azt hitte, hogy Zalai megőrült e percben. De a gyászos barát folytatta:

- A rendőrség azonban minden iratot lefoglalt. Mihelyt kikapom, azonnal elhozom önnek. Meglátja, milyen mostoha atyja leszek a fiának! Ez volt Hugó utolsó óhaja. Arczának megmerevedett mosolya is ezt a reményt fejezi ki...

Szászvári György már az ujságokból is mindent megtudott. Az öngyilkosság első hírére az athléta elejtette a rajzoló krétát, melylyel egy karton előtt dolgozott. De hát mit akar? Volt-e ez az ember igazán az utjában? A válópör eldőlése után? Akár befejezte dicstelen életét, oly méltón, a mint tehetette, akár tovább is folytatná. Ő rá nézve immár mindegy!

Két hét is elmult, a mikor egy nap csak levél érkezik Tilda bárónőtől. Elmondja benne, hogy személyesen kereste a mestert a műtermében, hogy okvetlenül személyesen akar beszélni vele a »Pacsuli-csoport« ügyében és hogy mihamarább várja őt Budapestre. Ha csak egy napra is, de jöjjön el, mert a dolog nagyon sürgős!

A művész újra meg újra elolvasta a sorokat. Betette a tárczájába, majd megint elővette s ismét gondosan visszatette. Szeretett volna valamit kibetűzni abból a váratlan levélből. Végre megunta a találgatást; és sietett a fővárosba.

Ragyogó májusi nap volt. A hőség oly rohamosan köszöntött be, hogy az emberek már tervezgetni kezdtek: merre is menjenek majd fürdőzni, nyaralni?

Czeczil bárónő szalonjában, melynek ablakai a napsütötte utca-részre nyílnak, mesterséges félhomályt idéznek elő a meggyszínű függönyök. A bárónőt bántja a világosság, bántja a lóvonatu vasut csengője és bántja az élet maga.

Ott ül Hantos Jenő is, ki egy idő óta teljesen el-elhanyagolja a képviselőházat. A legviharosabb ülésekre se megy el. Elragadtatással hallgatja két üde, élveteg ajk panaszait. Szinte kéjeleg a bárónő minden szaván.

- Összetört engem ez a szenvedély, melytől nem hiába félttem. Ma reggel megijedtem, a mint a tükörbe pillantottam. No nézzen ide... Ugy-e itt egy ráncz van, a szájam körül, itt... nem látja?

- Nem.... a rizspor eltakarja.

- És ezt az egyet követi egy másik, egy harmadik... Szent Isten, nem fogom tudni élni!

- S a nyár után azonnal betoppan a tél.

- Elvesztettem Györgyöt. S ön az oka mindennek! Előbb-utóbb mégis hozzá mentem volna. Neki ilyen asszony kell, a ki fölkelte becsvágyát, a kivel vetélkednie kell. Emlékezzék csak vissza: milyen volt, a mikor először találkoztam vele. És ő boldogtalan lesz, meglátja; én is az maradok örökre!

Hantos most már látta, hogy a szomoru szemekből igaz megbánás beszélt.

- Ne essék kétségbe bárónő. Én nem hagyom el... Ön sóhajt?.. Idegenkedve néz rám? Tudom: nem is gondol már rá, hogy keztyűt dobott nekem. És hódolatra akart birni... De ki ne hódolna meg önnek, a mikor nem is akarja?... Hát milyen nagy darab földet kellene bebeciznem, mig ennyi szellemet, ennyi érzést találok együtt, mint önben, szép és szomoru Czeczil?.. És kell-e igazabb hódolat, mint az, hogy évek óta folyvást, mint valami bűv-körben vagyok itt, az ön közelében, hogy hosszú idő után kedvet kaptam beletekinteni egy nő egész életvilágába, annak titkait fürkészni, szeszélyeit csodálni, mámorát élvezni! Gyűlölöm a nőt? Oh, igen, ha nem olyan, mint ön: tökéletlen az igaz, de a kiből olyan válik, a kít csak szeretni lehet!... Igen, Czeczil, most meghajlok ön előtt, hogy megnyerje a fogadását, mert már - nem akarja! Ime, Roxane sánta lovagja letérdel ön előtt. De hát nem győztem-e egyuttal? Hisz ön meghallgat, a mikor lábaihoz borulva kérem: hallgassa meg kegyetlen, de azért legjobb barátját és... és legyen a György neje...

Már előbb meglebbent a szárnyas ajtó függőnye. Tilda bárónő okos feje jelent meg ott, de gyorsan visszahúzódott ismét, mintha a mögötte álló valakinek intene, hogy csöndesen legyen. A mint Hantos elmondta kérését és várta Czeczil válaszát, hirtelen előlépett Szászvári.

- Az én nőm legyen? Nekem kéred, a mikor te magad szereted? Az én nevem legyen a köpönyeg?

Czeczil azt hitte, el kell ájulnia a meglepetéstől, a boldogságtól, a kimerüléstől. Csak nézett merőn a szeretett férfiúra, ki most váratlanul, mint egy antik heros állt ott előtte s fejét éppen nem tartotta magasra, bár tudhatná, hogy a teljes diadal az övé. De a zavar Szászvárit is megnémitotta. Tán egy perc is elmúlt, míg ismét szóhoz juthatott. Gonoszkodó mosolylyal kérdezte:

- Hol van Adél?... Mindenfelé gratulálnak az eljegyzésünkhöz. Istenem, mint sajnálom a szegény gyermeket!

Ez a sajnálkozás s a szívből jövő sóhaj egyszeribe visszaadta Czecczilnek a régi bátorságát:

- Mily lovagias buzgalom! Három heti kötelezettsége elfeledtetni önnel a három évit.

A szomszéd szobából Tilda bárónő szava hallatszott, mintha csak szánt-szándékkal kiáltott volna olyan hangosan:

- Adél nincs sehol!

Utána Hantos még hangosabban ámult.

- Sehol! Ugyan hová tünt el? Szent don Juan utóbb még megszőktették a menyasszonyt.

Már berontott a szalonba s mindketten a legmulatságosabb komolysággal szörnyűködtek.

- Megszőkött a menyasszony!

- Vagy te küldted el, Czecczil? - kárörvendett Tilda bárónő, titkon intve Szászvárinak.

- Ön küldte el, bárónő? - interpellált Hantos is és fekete szemeit gyanakvón meresztette reá. - Még a párbaj napján hagyta el a házat.

Czecczil egy viláért se mert volna Szászvár szeme közzé nézni.

- Én?... Hát csak nem hiszik, hogy én -

A művész azonban kereste a zavarral küzdő háziasszony tekintetét és mintha csak most tudott volna meg mindent: örömtől sugárzó arcczal kiáltott fel:

- Megszőkött előlem? a vőlegény elől?

Hantos egész ártatlan arcot próbált vágni; de azért irgalmatlanul firtatta tovább a dolgot.

- Rejtélyes, nagyon rejtélyes! Annál is inkább, mert Pétery sincs sehol. Kihallgattam Linát s az elmés komorna erősen állítja, hogy meghallotta, a mint Adél kisasszony Pétery urnak panaszkodott: »Előbb Szászvárihoz erőltetett a néni, most meg te hozzád!«

- Hát így vagyunk? - álmétkodott Tilda.

De Hantos a legkomolyabban folytatta:

- Ugyanez az elmés komorna a választ is jól hallotta: »De mondom, Adél; Czecczil maga parancsolta, hogy szőktesselek meg!«

- Igaz volna? - örvendett Szászvári.

Ha valamikor alkalmatlan volt Zalai báró: ebben a pillanatban legkevésbé volt az; és Czecczil hálásan nézett reá, hogy legkényesebb helyzetéből kiszabadítja.

Ünnepélyes bevonulás volt az, a mint néhai Hugó gróf »udvari bolondja« talpig gyászban megjelent, hogy ígérését beváltsa. Csöppet sem lepte meg, hogy társaságot talál itt.

- Kérem önök tanui egy lélekemelő jelenetnek. Czecczil bárónő! ime, Hugónak, boldogult barátomnak, az ön egykori férjének levele. Soha se szoktam játszani a szavammal. Itt a bizonyosság, hogy Hugó, a volt férj, és Hugó, a gondos apa, mint vélekedik az ön második férjhez

meneteléről. Meg kell tudnia bárónő, mily föltételeket szab, nehogy az ő nevének ártson az, a ki még nemrég ezt a nevet viselte, s nehogy egy méltatlan mostoha apa ártson Hugó barátom grófi fiának, akár a puszta összeköttetés, akár az örökség elharácsolása által.

Ezuttal meg se akadt a tanulékony báró.

Czeczil álmélkodva hallgatta. Egy perczig gondolkodott: ne fordítson-e hátat ennek a miliciózus és erőszakos vendégnek? De aztán eszébe jutott, hogy Hugó bárkire, csak erre az emberre nem bízna bármiféle utolsó sotise-át.

Kiváncsi is volt: ugyan mi állhat abban a levélben?

- Szabad kérnem? És Hugó maga írta?

- Kérem olvassa. A halott végrendelete ez!

Czeczil fölszakította a boritékot, melyen Hugó kezeirását ismerte meg; belül is Hugó kézvonásai idétlelkedtek. Mily gyönyörűeknek tetszettek neki valamikor ezek a kuszált betűk! Hangosan kezdte olvasni a néhány sort:

»Bárónő!

Ünnepélyesen tiltakozom, hogy Zalainak nyujtsa kezét. Nem engedhetem át önnek! Magasabb hivatás vár reá. Én Hildegárdot, a czirkuszi divát szántam neki feleségül, a mikor majd ráunok; és elhitetem Zalaival, hogy Hildegárd spanyol hercegnő. Üdvözli - Hugó. «

A halott ez utolsó élcze is jól sült el, csak úgy, mint a revolvere. A gyászos hangulat rögtön általános kaczajba csapott át. De túlríkacsolta a báró böszült hangja.

- Az lehetetlen! lehetetlen! - aztán belenézett a levélbe és fölkiáltott: - Hah, ha életben volna Hugó - az életével lakolna!

Föl s alá járt néhányszor, azt sem tudva mit tesz, végre Czeczil elé állt s a legolvadékonyabb hangon szólt:

- És ön bárónő? Az ön válasza?

Czeczil még mindig kezében tartotta a furcsa levelet. Most véletlenül-e vagy szántszándékkal Zalai czilinderébe ejtette, de - két darabban.

- Az én válaszom? Tessék!

- Kérem, ez nem papirkosár! - kapta el czilinderét a báró ur.

- Ha kosárnak veszi, - nevetett föl Czeczil. Aztán Szászvárira függesztette szemeit, mintha ez egyetlen egy tekintettel elégtételt kívánt volna neki adni minden bánatáért.

Zalai ismét csak a »komédiásné lányát« látta az igéző bárónőben, a kinek »félvér«-e miatt semmin se lehet csodálkozni. Szerette volna e nem éppen föllengző gondolatát ki is mondani, de csak halkán jegyezte meg -

- Hát persze, rangon alul -

De Czeczil a szeme közé mosolygott és pajzánul rebegte:

- Lássá, barátom, a vérem fele művészi. Mit tehetek róla, hogy ez a fele erősebb -

Szászvári úgy érezte, hogy a vállát egy illatos legyező érinti... Hátra nézett. Tilda bárónő volt. Majd meg egy erős férfikéz érintette a vállát: ráismert Hantos ujjaira. Most már odalépett Czeczilhez:

- És ez az erősebb fele a művészhez huz? Czeczil! Ha szive oly tiszta a gyanutól -

- Az én szivem? - szakította félbe megindultan! - Ah, György! Megbánta már e szív minden kételyét, minden hitetlenségét, a mikor döbbenve láttam, hogy mind e bűnt te benned idéztem föl. Megborzadt a kételyedtől, a te hitetlenségedtől és mint tükörben meglátta mindazt, a mi az igaz boldogság árnya! Bocsáss meg! Tied vagyok, te kegyetlen ember te; ugy a milyennek akartál. Megfogtál, mint valami kelepczében!

- Kelepcze?

- Hát hiszen valóságos kényszer ez! - és mosolygott, hogy boldogságában könnyek szöktek a szemeibe. - - Ha tudtam volna, hogy így leigázol!

- Rád kellett erőszakolni a boldogságot, Czeczil! Végre hát föl találtuk egymást! Kiküzdtelek és most ugy tetszik, mintha drága kincset vesztettem volna el régen, és szemem nem bir hinni a csodának, hogy újra itt van előttem! Meg akartad törni büszkeségemet - az egyedülít, a mivel birok; hát a romjait akartad?

- Így szeretlek, így! Odaadó leszek, szívemen hordom a jövődet, buzdítani foglak és újra én leszek a Muzsád, a ki visszaadlak a művészetnek, a munkakedvnek. Ah, hisz ugy átformáltál, átjavítottál, mint valami elhibázott agyag-szobrot!

- Egyetlen és igaz diadalom!

Czeczil oda simult a hatalmas férfihoz; aranszőke fejét ráhajtotta arra a domboru, széles mellre, és ugy nézett föl hozzá elragadtatva, miközben fehér, remegő kezeivel megfogta fűrtös fejét és közelebb vonta, hogy megcsokolja.

Zalai báró elképedve hallgatta s nézte mindezt:... Egyszerre ugy tetszett neki, mintha csak-ugyan fölösleges volna itt. Az ajtó felé hátrálva dadogta:

- Gratulálok!... gratulálok!... és, hogy is mondjam csak -

- Alázzolgálja! - segítette ki egy éles hang.

- Alázzolgálja! Köszönöm!

És már kívül volt az ajtón.

Tilda bárónő nyájasan nyujtotta kezét Hantosnak:

- A szökevény pár én nálam turbékol. S mindez az ön műve.

- Lássá, ez a nőgyülölő filozófiája.

Csak másnap kereste föl Szászvári az ördögös Hantost.

- Mit fog szólni mindehhez Zsellér püspök? Az apostata bárónő -

- Légy nyugodt. Gondoskodtam mindenről.

* * *

A miklósi kastély kápolnájában a rusztikus arcú, hetenkint egyszer borotválkozó pap előtt, ki a tehenét maga feji s azért oly alázatos is: a büszke Szentmiklósy Czeczil bárónő igaz szívből rebegte el megbánását, hogy ősei hitét egy szomorú órában elhagyta és kétségbeesésében néhány esztendőre kirándulást tett a protestántizmus országába. A kérges kezű, istenfélő pap erről a bűnbánatról, melyet az előkelőn megilletődött urnó utánozhatlanul kecsesen tanusított, öregbetűs, hiteles írást is adott.

S a keselykői székesegyházban, hol most kezdték rakni az első állványt, az agg Zsellér püspök hangja sohasem hangzott oly meghatón, mint a mikor a lobogó gyertyák világa által övezett oltár előtt áldást adott egy boldog párra és dicsőítette az isteni szikrát, óhajtva, hogy ennek minden fénye, minden csilláma ne csak a vidám nász, hanem a komoly élet utját is sugár özönnel hintse be.

Balaton-Füred, 1890. július-augusztus.

(Vége.)